

Krajský pamiatkový úrad Trenčín, pracovisko Prievidza

**ZÁSADY OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA
AKTUALIZÁCIA**

**PAMIATKOVÁ ZÓNA
NITRIANSKE PRAVNO**

TEXTOVÁ ČASŤ

Prievidza 2011 - 2015

Krajský pamiatkový úrad Trenčín, pracovisko Prievidza
Ul. Nová 2, 971 01 Prievidza

riaditeľka Krajského pamiatkového úradu Trenčín: PhDr. Eva Gazdíková

spracovali:

Ing. Mária Dvončová
Ing. arch. Lívia Reháková
Mgr. Jaroslav Malečka

spolupracovali:

zeleň - Ing. Miroslava Šichtová KPÚ Žilina
archeológia - Mgr. Barbora Brodňanová KPÚ Trenčín

Dátum: 2015

OBSAH

I. ČASŤ	str.:
A. ZÁKLADNÉ IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE	6
A.1. Názov pamiatkového územia podľa vyhlásenia	6
A.2. Názov obce, kraj, katastrálne územie, počet NKP v PZ	6
A.3. Orgán, ktorý pamiatkové územie vyhlásil, dátum vyhlásenia, číslo vyhlášky	6
B. PARCELNÉ VYMEDZENIE HRANÍC PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA	7
B.1. Hranica Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno	7
B.1.1. Zoznam parcelných čísiel v pamiatkovej zóne	9
B.2. Hranica ochranného pásma pamiatkovej zóny	10
C. ÚDAJE O ZADANÍ A SPRACOVANÍ ZÁSAD OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA	10
C.1. Požiadavka a dôvod aktualizácie zásad pamiatkového územia	10
C.2. Údaje o zadaní a spracovaní dokumentácie	11
C.3. Dátum spracovania zásad	11
D. ÚDAJE O ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIÍ, PODKLADOCH, LITERATÚRE A PREDCHÁDZAJÚCICH VÝSKUMOCH	11
D.1. Prehľad predchádzajúcich aj čiastkových urbanisticko-historických výskumov	11
D.2. Prehľad spracovaných územnoplánovacích podkladov a dokumentácií	11
D.3. Mapové podklady	13
D.4. Staršie prieskumy, výskumy územia a výskumná dokumentácia	13
D.5. Archívne materiály	14
D.6. Odborná literatúra	14
II. ČASŤ	
A. HISTORICKÝ A URBANISTICKO-ARCHITEKTONICKÝ VÝVOJ ÚZEMIA	18
A.1. Stručný historický a stavebný vývoj územia	18
A.2. Zásadné urbanistické vývojové etapy územia v súvislosti s vývojom celého sídla	22
B. CHARAKTERISTIKA PAMIATKOVÝCH HODNÔT ÚZEMIA	27
B.1. Charakteristika jednotlivých typov, štruktúr a prvkov územia	27
B.1.1. Obraz krajiny	27
B.1.2. Vonkajší krajinný obraz územia (silueta, panoráma)	28
B.1.3. Vnútorňý obraz územia	28
B.1.3.1. Hmotová skladba zástavby	30
B.1.3.2. Strešná krajina, výšky a tvary striech, vikiere, komíny, krytina	32
B.1.4. Funkčné využitie územia	33
B.1.5. Historický pôdorys - pôdorysná dispozícia	34
B.1.5.1. Komunikačný systém historického pôdorysu	34
B.1.5.2. Parcelácia a rozsah jej zachovania	35
B.1.6. Objektová skladba	36
B.1.6.1. Dominanty a akcenty v pamiatkovom území	36
B.1.6.2. Systém obranných prvkov a ich vývojové etapy	37
B.1.6.3. Priestory - námestia, ulice, voľné plochy	37
B.1.6.4. Zástavba - architektonické, umelecko-historické a výtvarné hodnoty objektov.....	38
B.1.6.5. Zatriedenie nehnuteľností	39
B.1.6.5.1. Národné kultúrne pamiatky (NKP)	39
B.1.6.5.2. Nehnuteľnosti vytypované na vyhlásenie za NKP	41
B.1.6.5.3. Nehnuteľnosti s pamiatkovou hodnotou	41
B.1.6.5.4. Nehnuteľnosti rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia PZ	48
B.1.6.5.5. Nehnuteľnosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia PZ	51

B.1.6.5.6. Pamätihodnosti obce nachádzajúce sa v PZ	52
B.1.7. Prehľad archeologických nálezísk so stručnou charakteristikou	53
B.1.8. Historická zeleň, záhrady, parky, verejná zeleň, stromoradia	55
B.1.9. Prvky uličného interiéru a uličného parteru	55
B.1.10. Pamiatkové hodnoty nehmotnej povahy - pamiatky histórie	57
C. VYHODNOTENIE PAMIATKOVÝCH HODNÔT ÚZEMIA A ZDÔVODNENIE JEHO OCHRANY	60
C.1. Vyhodnotenie súčasného stavu územia z hľadiska zachovaných pamiatkových hodnôt pamiatkového fondu	60
C.2. Urbanisticko-historické hodnoty kultúrneho dedičstva	61
C.3. Architektonicko-historické hodnoty kultúrneho dedičstva	61
C.4. Umelecko-historické hodnoty územia	62
C.5. Urbanisticko-krajinárske hodnoty kultúrneho dedičstva	63
C.6. Hodnoty archeologických nálezísk pamiatkového územia	63
C.7. Stav technickej infraštruktúry a jej zariadení	63
C.8. Zhodnotenie súčasného stavu využitia pamiatkového územia	64

III. ČASŤ

A. ZÁSADY OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA	66
A.1. Všeobecné ustanovenia a požiadavky	66
A.2. Spolupráca na regenerácii pamiatkového územia	66
A.2.1. Prezentácia pamiatkového fondu územia	67
A.2.2. Spolupráca, účasť orgánov, organizácií a samospráv na regenerácii pamiatkového územia	67
B. POŽIADAVKY NA OCHRANU PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA	68
B.1. Základné požiadavky ochrany pamiatkového územia	68
B.2. Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia	70
B.3. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie	70
B.3.1. Zachovanie a ochrana historickej pôdorysnej schémy	70
B.3.2. Zachovanie, ochrana a prezentácia systému obranných prvkov	71
B.3.3. Zachovanie a ochrana historickej parcelácie a rehabilitácia narušenej parcelácie	71
B.4. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu objektovej skladby v PZ	72
B.4.1. Zachovanie a ochrana charakteru tradičnej skladby zástavby	72
B.4.2. Zásady zachovania a ochrany strešnej roviny ako piatej fasády	72
B.4.3. Zásady diferencovaného prístupu k ochrane, obnove a údržbe objektov	74
B.4.3.1. Základné požiadavky na zachovanie, údržbu a obnovu NKP	75
B.4.3.2. Požiadavky na zachovanie objektov v pamiatkovom území, ktoré nie sú kultúrnymi pamiatkami	76
B.4.3.3. Požiadavky pre novostavby, dostavby, nadstavby, rezervné plochy a plochy po asanácií objektov v pamiatkovom území	77
B.4.3.4. Dočasné objekty a zariadenia v PZ	80
B.5. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov, ochrana historických dominánt a kompozície výškového zónovania	80
B.6. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov interiéru a uličného parteru	81
B.6.1. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu uličného interiéru, jeho historických prvkov a umiestňovanie nových prvkov	81
B.6.2. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu uličných parterov objektov	82
B.6.3. Povrchy komunikácií, verejných priestranstiev a dvorov	83
B.6.4. Zásady osvetlenia verejných priestranstiev, iluminácia historických objektov a priestorov	84
B.6.5. Požiadavky na zachovanie pôvodných stavebných materiálov, konštrukcií, výplní okien, dverí a brán	84
B.6.6. Požiadavky na riešenie infraštruktúry a technických zariadení	85
B.6.7. Požiadavky na umiestnenie reklamy	86

B.7. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu charakteristických pohľadov, siluety a panorámy územia v kontexte s krajinou a pohľadovými uhlami	86
B.8. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu archeologických nálezísk a nálezov	86
B.9. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu kultúrnych a prírodných hodnôt	87
B.9.1. Požiadavky na zachovanie, údržbu, regeneráciu a funkčné využitie systému zelene v PZ	87
B.9.1.1. Sadovnicke úpravy námestia	88
B.9.1.2. Líniové prvky - stromoradia uličných interiérov	88
B.9.1.3. Dvorové časti, záhrady a areály dotvárajúce prostredie NKP	89
B.9.1.4. Brehové porasty vodného toku	89
B.9.2. Požiadavky na zachovanie, údržbu a ochranu vodných tokov v pamiatkovom území	89
B.9.3. Požiadavky na zachovanie, ochranu, obnovu a údržbu exteriérových výtvarných a umelecko-remeselných prvkov	89
B.9.4. Regenerácia pamiatkového územia a životné prostredie	90
C. ZÁVER	
Návrh opatrení a odporúčaní na zachovanie, záchranu, regeneráciu, revitalizáciu a obnovu pamiatkového územia	91
IV. ČASŤ: FOTOGRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA	92
IV.1. Reprodukcie historických fotografií a kresieb	
IV.2. Fotodokumentácia súčasného stavu	
V. ČASŤ: GRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA	100
V.1. Historické mapy	
V.1.1. Výrez mapy Uhorska z r. 1556, Vlk Lazius, drevoryt	
V.1.2. Prvé vojenské mapovanie, 1782-84, výrez z mapy č. XII. - sek. 7	
V.1.3. Tretie vojenské mapovanie, 1882, výrez z mapy č. XIX. - sek. 10	
V.1.4. Historická katastrálna mapa z roku 1924, M 1:1000	
V.1.5. Stadtplan Deutsch-Proben 1945, Nach Aufzeichnungen von Tenczer Vano aus dem Jahre 1947, M 1:6000	
V.1.6. Hauerland, Deutsches Sprachgebiet um Kremnitz u. Deutsch-Proben, Bearbeitet von J.G.Fröhlich 1979, M 1:100.000	
V.1.7. Hranica PZ Nitrianske Pravno M 1:2000 - úprava hraníc zóny vyznačená v mape: Hranica PZ a jej ochranného pásma z roku 2005, elektronicky spracovaná na odbore pamiatkových území PÚ SR v r. 2011 Mgr. T. Kowalskim	
V.2. Výkresová časť	
V.2.1. Vymedzenie pamiatkového územia, M 1:2000	
V.2.2. Širšie vzťahy, M 1:5000	
V.2.3. Rozbor pamiatkových hodnôt objektov a priestorov územia, M 1:2000	
V.2.4. Slohová analýza objektov, M 1:2000	
V.2.5. Stavebno-technický stav objektov, M 1:2000	
V.2.6. Zásady ochrany pamiatkového územia, M 1:2000	

I. ČASŤ

A. ZÁKLADNÉ IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

A.1. Názov pamiatkového územia podľa vyhlásenia

Pamiatková zóna Nitrianske Pravno

V Ústrednom zozname pamiatkového fondu zapísaná v registri pamiatkových zón pod č. 13

A.2. Názov obce

Nitrianske Pravno

Kraj:

Trenčiansky

Katastrálne územie:

Nitrianske Pravno

Počet nehnuteľných kultúrnych pamiatok v PZ: 4

Súčasť iných chránených území a ochranných pásiem: Celé katastrálne územie je podľa §9 zákona NR SR č. 543/2002 Z. z., o ochrane prírody a krajiny v znení zákona č.454/2007 Z.z., v prvom stupni ochrany. Pravidlá pre toto ochranné pásmo, ako aj pre ďalšie územia sú podrobnejšie definované v Územnoplánovacom dokumente Nitrianske Pravno.

A.3. Orgán, ktorý pamiatkové územie vyhlásil, dátum vyhlásenia, číslo vyhlášky

- a) Všeobecne záväzné nariadenie Okresného úradu miestnej štátnej správy v Prievidzi o vyhlásení územia v Nitrianskom Pravne za pamiatkovú zónu z 27.5.1991 pod č. 48/1991-Reg, podľa § 6 Zákona SNR č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a podľa § 7 zákona SNR č. 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy

s účinnosťou od 1. júna 1991

- b) Rozhodnutie Ministerstva kultúry SR – sekcie kultúrneho dedičstva, ktorým sa mení vyhlásenie hraníc pamiatkovej zóny v Nitrianskom Pravne, vydané dňa 12.9.2005 pod č. MK-9850/2005-400/24473, podľa ustanovenia § 20 ods.1 zákona č. 49/2002 Z.z.o ochrane pamiatkového fondu a v súlade s ustanovením § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov

s účinnosťou od 26. októbra 2005

B. PARCELNÉ VYMEDZENIE HRANÍC PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

Mapovým podkladom pre vymedzenie redukovaného územia pamiatkovej zóny bola kópia z katastrálnej mapy v mierke 1:2000, katastrálne územie Valaská Belá, mapové listy 1-4/3, 1-4/4, 1-5/1, 1-5/2, 1-5/3, 1-5/4, vyhotovená Katastrálnym úradom v Trenčíne – Správa katastra Prievidza dňa 9.6.2005.

(Rozhodnutie Ministerstva kultúry SR – sekcia kultúrneho dedičstva zo dňa 12.9.2005 o zmene vyhlásenia hraníc pamiatkovej zóny v Nitrianskom Pravne)

B.1. Hranica Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno

Popis hraníc vychádza zo Všeobecného záväzného nariadenia Okresného úradu Prievidza z 27.5.1991, so zmenou redukovanej hranice PZ v zmysle popisu hraníc z Rozhodnutia MKSR, zo dňa 12.9.2005. Popis bol upravený v zmysle aktuálnej katastrálnej mapy M 1:2000, vydanéj Katastrálnym úradom Trenčín, Správa katastra v Prievidzi, zo dňa 18.02.2013. Opis priebehu hranice pamiatkovej zóny začína z východzieho bodu, pre jednoduchší popis určeného spracovateľmi na východnom konci PZ - most cez Rieku Nítru a pokračuje v smere hodinových ručičiek. Východzí bod oproti pôvodnému vyhláseniu vo VZN sa zmenil, nakoľko pôvodný sa nachádzal na území, o ktoré bola PZ v roku 2005 zmenšená.

Východzí bod popisu hranice pamiatkovej zóny sa nachádza na severovýchodnom konci, na severnom okraji mosta rieky Nitra, pri styku parciel č. 1534, 1689 (Dlhá ulica) a 1456/1 (riečka Nitra).

Od tohto bodu smeruje hranica na juhozápad po rozhraní parciel č. 1689 a 1456/1 (juhozápadný okraj mosta), kde na jeho južnom rohu sa zalamuje šikmo po vonkajšej hranici parcely č. 1689 k severnému rohu parcely 1702, kde pokračuje po jej vonkajšej hranici juhovýchodným smerom, kde v jej najjužnejšom rohu sa ostro lomí západným smerom a stupňovito - zalamovane (podľa tvaru parciel) juhozápadným smerom k potoku Tužinka, po vonkajších hraniciach parciel č. 1702, 1704, 1706, 1708, 1710, 1712/1, 1714, 1716, 1718/2, 1720/1, 1721, 1723/1, 1725, 1727, 1729, 1731, 1733, 1735, 1737/3, 1740/1, 1741, 1745, 1748, 1750, 1752, 1755, 1757/1, 1759, 1762. V najjužnejšom bode parcely č. 1762 sa zalamuje juhovýchodným smerom po vonkajšej hrane parcely č. 1276/1 (potok Tužinka), prekračuje kolmo potok Tužinka a vracia sa po jeho druhej strane severozápadným smerom k juhovýchodnému rohu parcely č. 1791/1. Po jej vonkajšej strane pokračuje juhozápadným smerom a kopíruje vonkajšie hranice parciel č. 1791/2, 1773, 1774, 1777, 1779, 1781, 1783, 1785, 1788/2, tam v južnom nároží parcely 1788/2 sa lomí k juhovýchodnému nárožiu parcely 6/1 (parcela okolo farského kostola, teraz Hviezdoslavova ulica), pokračuje jej vonkajšou hranicou juhozápadným smerom k parcele č. 1793, kde sa lomí juhovýchodným smerom (po hranici terajšej Hviezdoslavovej ulice). Na južnom rohu parcely č. 1793 sa hranica zóny zalamuje juhozápadným smerom po vonkajšej strane parciel č. 12/1, 12/3, 15/2 až po vystupujúcu parcelu č.17, ktorú obieha po jej vonkajšej línii juhovýchodným smerom a potom južným smerom k parcele č. 18. Z najjužnejšieho bodu parcely č. 18 (styčný bod parciel č. 18, 55/1 a 49) vedie hranica smerom severozápadným po juhozápadnej hranici tejto parcely do jej styčného bodu s juhovýchodnou hranicou parcely č. 20, odtiaľ smerom juhozápadným pokračuje po juhovýchodnej hranici parcely č. 20 a 25 do najjužnejšieho bodu parcely č. 25, lomí sa smerom severozápadným a po jej juhozápadnej hranici pokračuje do jej styčného bodu s parcelou č. 41, odtiaľ vedie smerom juhozápadným po juhovýchodnej hranici č. 41, 44 a 42 k Prievidzskej ulici. Hranica zóny pretína Prievidzskú ulicu s jej chodníkmi (parcely č. 136, 270, 271) smerom severozápadným po spojnici južného rohu parcely č. 42 a juhovýchodného rohu parcely

č. 396. Tu sa lomí na juhozápad a pokračuje po juhovýchodnej hranici parcely č. 396, východnej a juhovýchodnej hranici parcely č. 405/1, juhovýchodnej hranici parcely č. 405/2 do najjužnejšieho bodu tejto parcely. Sleduje jej okraj k parcele č. 395/1, pokračuje severozápadným smerom k rohu parcely č. 419. Táto parcela tvorí južné nárožie hranice pamiatkovej zóny. Ďalej popis pokračuje juhozápadnou hranicou zóny.

Z južného nárožia parcely č. 419 sa hranica zóny zalamuje severným smerom, pokračuje juhozápadnou stranou parcely 418 až k styčnému bodu s parcelou č. 416, kde sa v pravom uhle zalamuje juhozápadným smerom po vonkajšej hranici parciel č. 416, 417, ktorú pravouhlo obchádza po juhozápadnej strane k parcele č. 414/2, pokračuje severozápadným smerom po Ulici M. R. Štefánika, po hranici parciel č. 414/2, 413, 412, 410 a 409, ktorá sa nachádza pri Malinovskej ulici, ktorá je vyňatá zo zóny. Hranica pokračuje po jej juhovýchodnej strane po severné nárožie parcely č. 408, pokračuje východne do pôdorysu námestia po severnej strane parcely č. 5 severovýchodným smerom, zalamuje sa severozápadným smerom po hranici parcely Malinovskej ulice k styčnému bodu s parcelou č. 889, ďalej sa vracia späť juhozápadným smerom po vonkajšej, severozápadnej hranici parcely Malinovskej ulice (parc. č. 728), kde lemuje vonkajšie hranice parciel č. 889, 881, 880, 879, 877, 878 a 876/1 (ktorá tvorí rožnú parcelu). Od západného nárožia tejto parcely sa hranica zóny zalamuje v pravom uhle severozápadným smerom po Štúrovej ulici, po vonkajšej, juhozápadnej hranici parciel č. 883/1, 886, 888, 891, ďalej prechádza po juhozápadnej hranici parciel záhrad č. 893/1, 896 a 900 až po Žltú ulicu (parc. č. 1019) ktorá je tiež vyňatá z pamiatkovej zóny. Hranica pokračuje východným smerom po vonkajšej hranici parciel č. 903, 902, 901, 897 k styčnému bodu parcely č. 898 a parcely Žltej ulice. Z tohto bodu pokračuje kolmo cez ulicu severným smerom k parcele č. 1105, kde sa lomí západným smerom a ide po juhozápadnej strane parciel č. 1101, 1102, 1099, 1097, 1095, až k jej západnému nárožiu, kde hranica pokračuje severným smerom k jej severozápadnému nárožiu. Od tohto nárožia začína popis severozápadnej hranice pamiatkovej zóny.

Hranica pokračuje severozápadnou líniou parcely č. 1095 severovýchodným smerom naspäť po okraji parciel č. 1095, 1097, 1099 po hranicu parcely č. 1103, ktorá vystupuje severozápadným smerom, hranica ju obchádza dookola a pokračuje severovýchodným smerom vonkajším okrajom parcely číslo: 1105, kolmo križuje cestu na Tužinu- Komenského ulicu, cez parcelu č. 1116, na druhej strane cesty sa lomí južným smerom k parcele cesty 1152 a pokračuje zalamovane severovýchodným smerom po vonkajšej hranici parciel č. 1154, 1156, 1158, 1160, 1162, 1164, 1165, 1166, 1222/2, 1223/2, 1228/2, 1230, 1232, 1236, 1238, 1240, 1243, 1247, 1250, 1552, 1254, 1256, 1258, 1260,/2, 1262, 1264, 1266, 1268, ktorá končí pri potoku Tužinka. Ďalej pri Tužinke pokračuje severozápadným smerom, po línii parcely č. 1276/1 (potok Tužinka) k mostu na Pionierskej ulici (1143/1), po južnej strane mosta prechádza potok Tužinku (1276/1) na druhú stranu, prechádza cez križovatku Športovej ulice, po severozápadnej strane parcely 1277, pokračuje severovýchodným smerom po vonkajšej línii parciel 1280/1, 1280/2, kde v jej severnom nároží sa kolmo lomí juhovýchodným smerom k juhozápadnému nárožiu parcely č. 1284/3, pokračuje po jej hranici severovýchodným smerom a ďalej po hranici parciel: 1284/2, 1286, 1288, 1290, 1292, 1294, 1296, 1297, 1300, 1302, 1305, 1307, 1309. Na jej severnom nároží smeruje hranica na juhovýchod po severovýchodnej hranici parcely č. 1309, pri styku s parcelou 1311 sa lomí smerom severovýchodným a pokračuje severozápadnými hranicami parciel č. 1311 a 1313, lomí sa smerom juhovýchodným po severovýchodnej hranici parcely č. 1313 do jej styku s parcelou č. 1315, ďalej pokračuje smerom severovýchodným a vedie po severozápadnej hranici parcely č. 1315 a 1318 k Mlynskej ulici (parcela č. 1451/1), pretína ulicu mierne šikmo na juhovýchod do západného rohu parcely č. 1512, pokračuje po jej severozápadnej hranici do styku s parcelou č. 1516, kde sa lomí smerom severozápadným a vedie po juhozápadnej a severozápadnej hranici parcely č. 1516, pokračuje severozápadnou hranicou parcely č. 1518 a smeruje do jej najsevernejšieho bodu, kde sa ostro lomí južným smerom po vonkajšej hranici parciel č. 1518, 1523, 1522, kde sa pri styku s parcelou č. 1524/7 lomí v pravom uhle východným smerom, po

vonkajšej hranici parcel č. 1524/7, 1524/6. Na jej východnej hranici sa zalamuje kolmo severným smerom po hranici parcely č. 1526, kde sleduje jej hranicu východným a južným smerom, napája sa na parcelu č. 1528 a pokračuje východným smerom po jej vonkajšej hranici, V severozápadnom nároží parcely č. 1530 sa lomí severovýchodným smerom a stupňovito lemuje vonkajšie hranice parcel č. 1530, 1532, 1534 až k brehu rieky Nitra, ktorá tvorí jej najseverovýchodnejšiu hranicu, tam pokračuje južným smerom, kopírujúc parcelu č. 1534 až k Dlhej ulici a mostu na rieke Nitra - k východnému bodu (styk parcel č. 1534, 1689 (Dlhá ulica) a č. 1456/1 (rieka Nitra).

B.1.1. Zoznam parcelných čísiel v pamiatkovej zóne (informácie o zanesení hraníc v katastri a označenie územia príslušným kódom v LV a na KM)

Čísla parcel sú podľa kópie katastrálnej mapy poskytnutej Správou katastra v Prievidzi zo dňa 18.02.2013, v zmysle VZN Okresného úradu v Prievidzi zo dňa 27.5.1991 o vyhlásení územia v Nitrianskom Pravne za pamiatkovú zónu a rozhodnutia Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK- 9850/2005-400/24473 zo dňa 12.9.2005, právoplatné dňa 16.10.2005, ktorým zmenilo (zredukovalo) hranice Pamiatkovej zóny v Nitrianskom Pravne, kde z pôvodného rozsahu boli vypustené tri lokality.

1, 2, 3 ,4/1, 4/2 ,5, 6/1, 6/2, 6/3, 6/4, 6/5, 6/6, 7/1,7/2, 8, 9/1, 9/2, 9/3, 9/4, 10, 11, 12/1, 12/2, 12/3, 12/4, 13/1, 13/2, 14, 15/2, 15/3, 16, 17, 18, 19, 20, 21/1, 21/2, 22, 23, 24/1, 24/2, 25, 26, 27, 28, 29/1, 29/2, 29/3, 30, 31/1, 31/2, 33/1, 33/2, 33/4, 33/5, 34, 35/1, 35/2, 35/5, 35/6, 35/7, 35/8, 35/9, 36, 37/1, 37/2, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 136/1, (Prievidzská ulica - časť), 270 časť, 395/1, 396, 397, 398, 399,400, 401, 402, 403/1, 403/2, 403/3, 403/4, 403/5, 404/1, 404/2, 404/3, 405/1, 405/2, 405/3, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414/1, 414/2, 415, 416, 417, 418, 419, 876/1, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883/1, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893/1, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 900, 901, 902, 903, 1095, 1097, 1099, 1101, 1102, 1103, 1105, 1116, (Komenského ulica - časť), 1151, 1152, 1153, 1154, 1156, 1158, 1160, 1162, 1164, 1165, 1166, 1222/1, 1222/2, 1223/1, 1223/2,1224, 1225, 1226/1, 1226/2, 1227, 1228/1, 1228/2, 1228/3, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233/1, 1233/2, 1233/3, 1233/4, 1233/5, 1233/6, 1233/7, 1233/8, 1233/9, 1233/10, 1234/1, 1234/2, 1234/3, 1234/5, 1234/6, 1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241, 1242, 1243, 1244/1, 1244/2, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1256, 1257, 1258, 1259, 1260/1, 1260/2, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1270,1271, 1272, 173, 174, 175, 176/1 (potok Tužinka - časť), 1276/2, 1276/3, 1276/4, 1276/5, 1277, 1278/1, 1278/2, 1278/3, 1278/4, 1278/5, 1279/1, 1279/2, 1279/3, 1279/4, 1280/1, 1280/2, 1281, 1282, 1283/1, 1283/2, 1293/3, 1284/1, 1284/2, 1284/3, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1294, 1295, 1296, 197, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 21317, 1318, 1319, 1320 (Dlhá ul.), 1451/1 (Mlynská ulica - časť), 1512, 1513, 1514 (časť), 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1522, 1523, 1524/1, 1524/2, 1524/3, 1524/5 1524/6, 1524/7, 1526, 1528, 1530, 1532, 1534, 1689 (Dlhá ulica - časť), 1702, 1704, 1706, 1708, 1710, 1712/1, 1712/2, 1714, 1716, 1718/1, 1718/2, 1720/1, 1721, 1723/1, 1723/2, 1725, 1727, 1729? 1731, 1733, 1735,1737/1, 1737/2, 1737/3, 1740/1, 1741, 1743, 1744, 1745, 1748, 1750, 1752, 1753, 1755, 1757/1, 1757/2, 1759, 1761, 1762, 1763/1, 1763/2, 1764, 1765, 1766, 1767, 1768, 1769/1, 1769/2, 1769/3, 1769/4, 1769/5, 1769/6, 1769/7, 1769/8, 1769/9, 1769/10, 1769/11, 1769/12, 1769/13, 1770/1, 1770/2,1771, 1772, 1773, 1774, 1775/1, 1775/2, 1776, 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, 1782, 1783, 1784, 1785, 1786, 1787, 1788/1, 1788/2, 1788/3, 1788/4, 1791/1,1791/2, 1791/3, 1791/4, 1793.

B.2. Hranica ochranného pásma pamiatkovej zóny

Ochranné pásmo pre pamiatkovú zónu Nitrianske Pravno nebolo právoplatne vyhlásené. Vo Všeobecnom záväznom nariadení Okresného úradu v Prievidzi o vyhlásení územia v Nitrianskom Pravne za pamiatkovú zónu, v článku 2 sa uvádza: „*Hranice pamiatkovej zóny a ochranného pásma sú vyznačené v prílohe tohto nariadenia textovým popisom a grafickým plánom.*“ Napriek uvedenému ochranné pásmo nebolo predmetom vyhlásenia a ani v textovej časti (článok 3 až 6) sa o ochrannom pásme ďalej nepojednáva.

C. ÚDAJE O ZADANÍ A SPRACOVANÍ ZÁSAD OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

C.1. Požiadavka a dôvod aktualizácie zásad pamiatkového územia

V súvislosti s revíziou pamiatkových území bola spracovaná aktualizácia zásad ochrany pamiatkového územia, Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno (ďalej len zásady ochrany pamiatkového územia) , ktorá je podkladom k prezentácii pamiatkovej zóny a podkladom pre usmernenie stavebnej činnosti a revitalizácie historického jadra obce. Základnými dôvodmi realizácie sú:

- aktualizácia územnoplánovacej dokumentácie obce
- koordinácia potenciálnych možností ďalšieho rozvoja historického jadra
- špecifikácia urbanistických a architektonických princípov ochrany na základe revízie územia a terénneho výskumu

Zásady ochrany pamiatkového územia sú podkladom pre vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia v zmysle § 29 ods. 2 a § 35 pamiatkového zákona. Potreba vypracovania tohto odborného-metodického materiálu vyplývala z požiadaviek všeobecne záväzných právnych predpisov, ale aj z každodennej praxe pamiatkovej ochrany v pamiatkovej zóne, kde je potrebné pre toto chránené územie stanoviť jasné hlavné princípy pamiatkovej ochrany tak, aby pamiatkový fond bol nielen chránený, ale aj správne využívaný a prezentovaný v súlade so svojimi hodnotami.

Hoci v Nitrianskom Pravne bola vyhlásená pamiatková zóna v roku 1991, komplexný odborný-metodický materiál, ktorým sú zásady pamiatkovej ochrany, nebol po tomto termíne aktualizovaný v takej miere, aby mohol slúžiť ako súčasť územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia a podklad na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie obce, ako príslušného orgánom územného plánovania podľa zákona č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku.

C.2. Údaje o zadaní a spracovaní dokumentácie

Krajský pamiatkový úrad Trenčín, pracovisko Prievidza spracoval zásady ochrany pamiatkového územia na základe zadania PÚ SR uvedeného v Harmonograme pre spracovanie a vydanie zásad PZ a PR (Aktualizácia 11.8.2010), ktorý je prílohou záznamu z RR zo dňa 24.6.2010

Dokumentácia je spracovaná v zmysle § 29 ods. 3 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a dodatkov.

C.3. Dátum spracovania zásad: 2011- 2015

D. ÚDAJE O ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCII, PODKLADOCH, LITERATÚRE A PREDCHÁDZAJÚCICH VÝSKUMOCH

D.1. Prehľad predchádzajúcich aj čiastkových urbanisticko-historických výskumov

Samostatný komplexný urbanisticko-historický výskum predmetného územia v zmysle súčasne platnej legislatívy a metodiky realizovaný nebol. Výsledky čiastkových výskumov dotýkajúcich sa urbanizmu a stavebného vývoja Nitrianskeho Pravna boli napr. publikované v monografických prácach autorov S.M. Richter – S. Schwertsik, Š. Buran, R.M. Zemene, alebo v syntetickom diele T. Žalčíka venovanom historickému urbanizmu stredovekého mesta na Slovensku a ďalších materiáloch uvedených v zozname odbornej literatúry.

Uskutočnený bol aj terénny výskum - obhliadka, v rámci spracovania zásad a návrhu na vyhlásenie územia za Pamiatkovú zónu, ako aj návrh na zmenu hraníc Pamiatkovej zóny:

1. Zásady pamiatkovej starostlivosti o historický urbanistický súbor Nitrianske Pravno, vyprac. J. Sálus a kol., Krajský ústav štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, Banská Bystrica 1988
2. Návrh na vyhlásenie Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno, vyprac. D. Valocký, J. Sálus, Krajský ústav štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, Banská Bystrica 1989
3. Návrh na zmenu vyhlásenia pamiatkovej zóny v Nitrianskom Pravne, Redukcia územia pamiatkovej zóny, vyprac. S. Gojdičová, Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, Bratislava 2005

D.2. Prehľad spracovaných územno-plánovacích podkladov a dokumentácií s overením ich právoplatnosti

1. ÚPN-VÚC Trenčianskeho kraja, schválený vládou SR 14.04.1998, uzn.č.284/98, Závazná časť vyhlásená Nariadením vlády SR č.149/98 Z. z.
2. Zmeny a doplnky č.1/2004 ÚPN-VÚC Trenčianskeho kraja, schválené zastupiteľstvom Trenčianskeho samosprávneho kraja 23.06.2004, uzn.č.259/2004

- 3 . Úprava MK SR o vyhlásení chráneného náleziska NPR Vyšehrad, MK SR č. 66/1984-32, Bratislava 30.04.1984
4. Všeobecne záväzné nariadenie Okresného úradu v Prievidzi o vyhlásení územia v Nitrianskom Pravne za pamiatkovú zónu č. 48/1991-Reg, s účinnosťou od 1.06.1991
5. Rozhodnutie Ministerstva kultúry SR, ktorým sa mení vyhlásenie hraníc pamiatkovej zóny v Nitrianskom Pravne č. MK-9850/2005-400/24473, s účinnosťou od 26.10.2005
6. Š ÚPT – Z IBV Nitrianske Pravno I. etapa, Útvar hlavného architekta okresu Prievidza, hlavný riešiteľ Ing. arch. Hogen, júl 1973
7. Návrh územno-hospodárskych zásad pre územný plán sídelného útvaru Nitrianske Pravno, spracovateľ: URBION Bratislava 1978
8. Urbanisticko-architektonická štúdia reanimácie námestia v Nitrianskom Pravne, autori: I. Múranica, J. Martinka, december 1992
9. Regionálny územný systém ekologickej stability (ÚSES) okresu Prievidza, vypracoval: OÚŽP v Prievidzi 1993
10. Prestavba námestia Nitrianske Pravno. Projekt stavby, Ing. R. Murgaš, 09/2004
11. Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nitrianske Pravno 2007-2013, Premier Consulting spol. s.r.o., 2007
12. Rekonštrukcia a modernizácia námestia Nitrianske Pravno. Realizačný projekt. R. Murgaš, 06/2009

Doterajší Územný plán obce a jeho doplnky:

1. Územný plán sídelného útvaru (ÚPN-SÚ) Nitrianske Pravno, URBION Bratislava, hlavný riešiteľ Ing. arch. I. Dvorský, schválený uzn.č. 56/81-III Radou ONV v Prievidzi dňa 16.07.1981
2. Doplnok k ÚPN-SÚ Nitrianske Pravno – 5 lokalít, Urbania projekčné združenie Banská Bystrica, Ing. arch. B. Kováčová, schválený Obecným zastupiteľstvom v Nitrianskom Pravne, uzn.č. 7/96 dňa 07.11.1996
3. Doplnok č. 2 k ÚPN-SÚ Nitrianske Pravno – lokalita Solka, Urbania projekčné združenie Banská Bystrica, Ing. arch. B. Kováčová, schválené Obecným zastupiteľstvom v Nitrianskom Pravne, VZN č. 1/99 dňa 11.03.1999
4. Doplnok č. 3 k ÚPN-SÚ Nitrianske Pravno – Prekladisko KELLY TRANS, TRIA projekčný ateliér Ing. arch. P. Valkoviča, Banská Bystrica 2007
5. Návrh riešenia ÚPN Obce Nitrianske Pravno, Architektonický ateliér BP Piešťany, hlavný riešiteľ Ing. arch. A. Pernecká, november 2009

D.3. Mapové podklady

1. Mapy z elektronického operátu Katastrálneho úradu v Trenčíne, Správa katastra v Prievidzi v mierke M 1: 2000, a M 1:5000 zo dňa 18.2.2013
2. Kópia pozemkovej mapy M 1:1000, katastrálne územie Valaská Belá, mapa č.1 k listu 1-5, vyhotovená Krajskou správou geodézie a kartografie – Stredisko geodézie v Prievidzi z mája 1991, s vyznačením hraníc Pamiatkovej zóny a jej ochranného pásma Nitrianske Pravno, príloha Všeobecne záväzného nariadenia Okresného úradu miestnej štátnej správy v Prievidzi o vyhlásení územia v Nitrianskom Pravne za pamiatkovú zónu s účinnosťou od 1. júna 1991
3. Kópia pozemkovej mapy M 1:2000, katastrálne územie Nitrianske Pravno z roku 1991, s vyznačením redukovaného územia Pamiatkovej zóny v roku 2005, elektronicky spracovaná na odbore pamiatkových území PÚ SR v roku 2011 Mgr. T. Kowalskim (príloha č. V.1.7.)
4. Stadtplan, Deutsch – Proben 1945, Nach Aufzeichnungen von Tenczer Vano aus dem Jahre 1947, M 1:6000, vydané ako mapová príloha monografie: Deutsch-Proben, wie es daheim war, Stuttgart 1979 (príloha č. V.1.5.)
5. Prvé vojenské mapovanie, 1782 – 1784, výrez z mapy číslo XII. – sek. 7 (príloha č. V.1.2.)
6. Druhé vojenské mapovanie, 1806 - 1869, výrez z mapy číslo XXX. – sek. 38
7. Tretie vojenské mapovanie, 1882, výrez z mapy číslo XIX. Sek. 10 (príloha č. V.1.3.)
8. Historická katastrálna mapa v mierke M 1:2880 (1:2000) z roku 1924, vyhotovená Katastrálnym úradom v Trenčíne – Správa katastra Prievidza 2011 (príloha č. V.1.4.)

D.4. Staršie prieskumy, výskumy územia a výskumná dokumentácia

- Rím. kat. kostol Sŕatia sv. Jána Krstiteľa v Nitrianskom Pravne, č. ÚZPF 848/0, Aktualizačný list NKP: M. Dvončová, jún 2004, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza
- Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie v Nitrianskom Pravne, č. ÚZPF 849/0, Aktualizačný list NKP: R. Kollárová, marec 2004, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza
- Meštiansky dom na nám. SNP č. 9/21 v Nitrianskom Pravne, č. ÚZPF 850/0, Aktualizačný list NKP: M. Dvončová, máj 2004, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza
- Meštiansky dom na nám. SNP č. 45/158 a 47/159 v Nitrianskom Pravne, č. ÚZPF 2619/0, Aktualizačný list NKP: L. Blahová, marec 2004, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza
- Administratívna budova (Obecný úrad, Radnica) na nám. SNP č. 1/1 v Nitrianskom Pravne, č. ÚZPF 11486/0, Evidenčný list KP: D. Brósková, máj 2005, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza

- Zvonica drevená vo Vyšehradnom č. 927, č. ÚZPF 11000/0, Evidenčný list KP: KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza, október 2006, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza
- Ľudový dom vo Vyšehradnom č. 898, č. ÚZPF 10694/0, KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza, jún 2009, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza
- Ľudový dom vo Vyšehradnom pč. 282, č. ÚZPF 11614/0, Evidenčný list KP: Ľ. Bartosiewiczová, jún 2009, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza
- Hradisko výšinné vo Vyšehradnom k 829,9, č. ÚZPF 2165/1, Evidenčný list KP: SÚPS Topoľčany, október 1992, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza

D.5. Archívne materiály

- Historia domus parochiae Teutopronensis, Archív Rím. kat. farského úradu v Nitrianskom Pravne
- Mestské kroniky Nitrianske Pravno, Archív Obecného úradu v Nitrianskom Pravne
- Metodické pokyny pre obyvateľov pamiatkových zón, č. 382/91-reg, Okresný úrad, oddelenie regionálneho rozvoja v Prievidzi zo dňa 04.11.1991, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza
- Protokol o vykonaní exhumácií pozostatkov nemeckých vojakov z II. svetovej vojny v Nitrianskom Pravne č. 65/96 zo dňa 5.11.1996, Archív Obecného úradu v Nitrianskom Pravne
- Záznam z kontroly dodržiavania pamiatkovej starostlivosti v pamiatkovej zóne v Nitrianskom Pravne a v Lazanoch, č. MK 3280/2000-400 Ministerstvo kultúry SR, Pamiatková inšpekcia zo dňa 26.06.2000, Archív KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza
- Evidencia pamätihodností obce Nitrianske Pravno, VZN Obecného zastupiteľstva v Nitrianskom Pravne schválené uznesením č. 1/2008 zo dňa 07.02.2008, Archív Obecného úradu v Nitrianskom Pravne

D.6. Odborná literatúra

- BÁRTA, J.: Pravek Bojníc. Nitra 1972, s. 3-37
- BÁRTA, J.: Slovensko v staršej a strednej dobe kamennej. Bratislava 1965
- BÁRTA, J.–REMIASOVÁ, M.: Praveké a ranofeudálne osídlenie mesta a jeho okolia do 9. stor., In: Prievidza. Martin 1983, s. 18-30
- BENINGER, E.: Die germanischen Bodenfunde in der Slowakei. Reichenberg - Leipzig 1937
- BIALEKOVÁ, D.: Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia, Nitra 1989
- BIALEKOVÁ, D.: Archeológia hovorí o slovanskej minulosti Bojníc, In: Vlastivedný zborník Horná Nitra I, Banská Bystrica 1962, s. 31-39
- BIALEKOVÁ, D. – PIETA, K.: Zisťovací výskum v Hradci, okr. Prievidza, In: Slovenská archeológia XII-2/1964, s. 447-461
- BOLERÁZSKY, V.: Banská správa na strednom Slovensku od najstarších čias do roku 1526. In: Sborník archivních prací 1/1957

- BROSZ, P.: Die Karpatendeutschen in der Slowakei. Stuttgart 1971
- BURAN, Š. (Edit): Nitrianske Pravno 1335 – 1985. Nitrianske Pravno 1985
- ČAPLOVIČ, D.: Včasnostredoveké osídlenie Slovenska. Bratislava 1998
- HANIKA, J.: Ostmitteldeutsch-bairische Volkstummischung in Westkarpatischen Bergbauggebiet. Münster in Westfalen 1933
- HODÁL, F.: Z dejín Hornej Nitry, In: Pamiatky a múzeá 2/1960, s. 71-72
- HODÁL, F. – MENCLOVÁ, D.: Hrad Bojnice. Bratislava 1956
- HORVÁTH, P.: Príspevok k dejinám bojnického hradu a panstva v druhej polovici 16. stor., In: Vlastivedný zborník Horná Nitra V, Martin 1970
- HORVÁTH, P.: Turecké vpády na Hornú Nitru v XVI. a XVII. stor. In: Vlastivedný zborník Horná Nitra IV, Martin 1968
- HORVÁTHOVÁ, M.: Nemci na Slovensku. Dunajská Streda 2002
- HOUDEK, I.: Cechovníctvo na Slovensku. Martin 1943
- HUDÁK, J.: Patrocíniá na Slovensku. Bratislava 1984
- JANKOVIČ, V.: Materiál k dejinám ľudovej architektúry na území bývalej Nitrianskej župy z rokov 1778-79, In: Slovenský národopis 15/1967
- KASPAREK, M.V.: Als Säer wir kamen... Deutsches Leben in den Karpaten. Stuttgart 1959
- KOL.: Hnuteľné pamiatky stredoslovenského kraja v štátnych zoznamoch. Banská Bystrica 1970, s. 261
- KOL.: Súpis pamiatok na Slovensku II., Bratislava 1968, s. 376-377
- KOL.: Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II., Bratislava 1977, s. 304-305
- KOLNÍK, T.: Rímske a germánske umenie na Slovensku. Bratislava 1984
- KOVÁČ, D.: Nemecko a nemecká menšina na Slovensku 1871-1945. Bratislava 1991
- KOVÁČ, J.: Bojnice. Banská Bystrica 1967
- KOVAČEVIČOVÁ, S.: Príspevok k poznaniu charakteru ľudovej kultúry bývalých nemeckých sídiel na Slovensku. In: Slovenský národopis 38/1990, s.515-541
- KURBEL, R.: Schmiedshau. Stuttgart 1980
- LUKAČKA, J.: Stredoveké osídlenie diviackovskej domény Vyšehradu. In: Horná Nitra 15/1992, s. 43-52
- LUKAČKA, J.: Vývin osídlenia stredného a severného Ponitria do začiatku 15. storočia. In: Historický časopis 33, 1985, č. 6, s. 817-840
- LUTTER, I. - MAJTAN, M. – ŠRÁMEK, R.: Zeměpisná jména Československa, Praha 1982
- MALASCHOFSKY, A.: Die Sprachinsel Deutsch - Proben, In: Südostdeutsche Forschungen 1937
- MALEČKA, J. – REMIAŠOVÁ, M.: Z dejín bojnického zámku. Archeológia, architektúra. Martin 1987
- MARSINA, R.: Codex diplomaticus et epistolaris Slovaciae I. Bratislava 1971
- MARSINA, R. – KUŠÍK, M.: Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku. Bratislava 1959
- MENCL, V.: Stredoveká architektúra na Slovensku. Praha – Prešov 1937
- MIŠÍK, M.: Osídlenie Hornej Nitry, In: Historický sborník kraja 2/1965, s. 5-72
- MIŠÍK, M.: Prievidza. Banská Bystrica 1971
- MJARTAN, J.: Hornonitriansky ľud v minulosti a dnes, In: Pamiatky a múzeá 4/1960
- NOVÁK, J.: Bojnice a ich okolie. Brno 1922
- NOVÁK, J.: Slovenské mestské a obecné erby. Martin 1972
- OSWALD, A.– PÖSS, O.: Das Hauerland. Slowakei Heimatland der Karpatendeutschen. Bratislava 1997
- PALESCH, J.: Gaidel. Stuttgart 1985
- PATRINEC, J. a kol.: 100 rokov železníc na Hornej Nitre 1896 – 1996. Bojnice 1996
- PETIC, P.: Národovci Hornej Nitry. Turčiansky sv. Martin 1931

- PETIC, P.: Porubská škultécia. Turčiansky sv. Martin 1933
- PLAČEK, M. – BÓNA, M.: Encyklopédia slovenských hradov. Bratislava 2007, s.327-328
- PODOBOVÁ, A. – BLAHOVÁ, L.: Skúsenosti z pamiatkovej praxe Krajského pamiatkového úradu Trenčín. In: Monumentorum Tutela 19/2008, s. 157-166
- RADOSCAY, D.: A középkori Magyarország falképei. Budapest 1954
- REMIÁŠOVÁ, M. – RUTTKAY, A.: Hradisko Vyšehrad, In: Vlastivedný zborník Horná Nitra IX, Martin 1980, s. 5-29
- REMIÁŠOVÁ, M.: Zisťovací výskum na lokalite Vyšehrad. In: Vlastivedný zborník Horná Nitra 6, 1974, s.236-244
- REMIÁŠOVÁ, M.: Archeologický výskum na hradisku Vyšehrad. In: AVANS v roku 1974, 1975, s.91-92
- REMIÁŠOVÁ, M.: Archeologický výskum na hradisku Vyšehrad v roku 1975. In: AVANS v roku 1975, 1976, s.189-190
- REMIÁŠOVÁ, M.: Pokračovanie výskumu na lokalite Vyšehrad. In: AVANS v roku 1977, 1978, s.205-206
- REMIÁŠOVÁ, M.: Pokračovanie výskumu hradiska Vyšehrad. In: AVANS v roku 1978, 1980, s.231-233
- REMIÁŠOVÁ, M.: Hradisko Vyšehrad. In: Vlastivedný zborník Horná Nitra 9, 1980, s.13-29
- REMIÁŠOVÁ, M.: Hradisko Vyšehrad. In: Archaeologia historica 6, 1981, s.467-473
- REMIÁŠOVÁ, M.: Najstaršie osídlenie horného Ponitria. In: Vlastivedný zborník Horná Nitra 11, 1984, s.9-50
- REMIÁŠOVÁ, M.: Stredoveké mestá v regióne hornej Nitry vo svetle archeologických výskumov. In: Archaeologia historica 22, 1997, s. 99-102
- REMIÁŠOVÁ, M.: Vyšehrad ako feudálne sídlo. In: Studia archaeologica Slovaca mediaevalia 1, 1998, s.73-83
- REMIÁŠOVÁ, M.: Slovania v prostredí hornej Nitry. In: Zborník FF UK, Musaica 24, 2003, s.87-95.
- REMIÁŠOVÁ, M.: Včasnostredoveké remeslá na hornej Nitre. In: Fusek (Red.), Zborník na počesť Dariny Bialekovej, Nitra 2004, s.303-308
- RICHTER, S.M.: Das Deutsch-Probener Ring, In: Karpatenland 10/1937
- RICHTER, S.M.: Das Schulwesen in Deutsch-Proben, In: Karpatenland 9/1936
- RICHTER, S.M.: Das Zünfleben in Deutsch-Proben, In: Karpatenland 1/1928
- RICHTER, S.M.: Die Deutsch-Probener Kirche, In: Karpatenland 11/1938
- RICHTER, S.M. – SCHWERTSIK, S.: Deutsch-Proben, wie es daheim war. Stuttgart 1979
- RIZNER, Ľ.V.: Náleziská starožitností v Uhrách. In: Sborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 8, Turčiansky sv. Martin 1903
- RUTTKAY, A.: Osídlenie Hornej Nitry na zlome letopočtu, In: Vlastivedný zborník Horná Nitra III, Banská Bystrica 1966, s. 7-25
- RUTTKAY, M: Jasenovo. In: Bialeková (Edit.): Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia, zv. II, Nitra 1992, s. 57
- SPIESZ, A.: Remeslá, cechy a manufaktúry na Slovensku. Bratislava 1983
- STEINHÜBEL, J.: Mein Leben. Stuttgart 1975
- STEINHÜBEL, J.: Nitrianske kniežatstvo. Počiatky stredovekého Slovenska. Rozprávanie o dejinách nášho územia a okolitých krajín od sťahovania národov do začiatku 12. storočia. Bratislava 2004
- SZERÉMI, A. – ERNYEI, J.: A Majthényiak és a Felvidék. Budapest 1912
- SZIKLAY, J. – BOROVSZKY, S.: Magyarország vármegyei és városai – Nyitrávármegye. Budapest 1898, s. 300
- VELIAČIK, L.: Die Lausitzer Kultur in der Slowakei. Nitra 1983
- WEINELT, H.: Deutsche mittelalterliche Stadtanlagen in der Slowakei. München 1942

WENZEL, G.: Magyarország bányaszátának kritikai története. Budapest 1880
WOHLAND, L.: Schicksal Hauerland. Stuttgart 1989
ZEISEL, R.: Die ältesten Nachrichten über die deutscher Siedlungen und der Goldbau an der Oberen
Neutra, In: Karpatenland 3/1930
ZEMENE, R.M.: Z dejín Nitrianskeho Pravna a okolia, In: Vlastivedný zborník Horná Nitra II, Banská
Bystrica 1965, s. 77-169
ŽALČÍK, T.: Urbanizmus stredovekého mesta na Slovensku. Bratislava 1973

II. ČASŤ

A. HISTORICKÝ A URBANISTICKO-ARCHITEKTONICKÝ VÝVOJ ÚZEMIA

A.1. Stručný historický a stavebný vývoj územia

Historické názvy:

Banské mestečko založené v 30-tych rokoch 14. storočia sa písomne spomína od roku 1393 ako Prona, v roku 1416 ako Aranprouwna, 1493 ako Nemethprona, 1773 ako Nemeckze Prawno, 1920 ako Nemecké Pravno, od roku 1946 ako Nitrianske Pravno, maďarsky Németpróna, nemecky Deutsch-Proben, Deutschbron, latinsky Teutoprona.

Najstaršie osídlenie územia:

História obce a celej oblasti sa viaže na existenciu podstatne staršieho osídlenia, siahajúceho do obdobia praveku. Najstaršie doklady o činnosti človeka na Hornej Nitre máme z obdobia paleolitu. Dôkazy sa našli v Bojniciach na hradnej travertínovej kope, v Prepoštskej jaskyni, či v Prievidzi na Mariánskom víšku. V neskorolengyelskom období bolo osídlené i Nitrianske Pravno s okolím, čoho dôkazom je pohrebisko vo Vyšehradnom s kostrovými hrobmi. Okolo roku 1500 p. n. l. územie osídlil ľud s lužickou kultúrou, ktorej pohrebiská sa zachovali v lokalitách Vyšehradné, Chvojnica a na hradisku Vyšehrad. Toto mohutné hradisko bolo vybudované v mladšej dobe bronzovej, neskôr v dobe železnej bol Vyšehrad obývaný Keltmi, Dákmi a domácim obyvateľstvom púchovskej kultúry. V 5. a 6. storočí bolo územie osídlené Slovanmi, ktorí sa venovali poľnohospodárstvu, pastierstvu a chovu dobytky.

V 9. storočí patrilo územie vyšehradského obvodu do Nitrianskeho kniežatstva a Veľkomoravskej ríše. Údolím rieky Nitry viedla v tomto období obchodná cesta do Turca a na Oravu, ďalej až do Poľska, pri ktorej vznikli kmeňové centrá Slovanov. Slovania žijúci na hradisku mali za úlohu strážiť obchodnú cestu a zároveň chrániť obyvateľstvo. Po rozpade Veľkej Moravy bol Vyšehrad sídlom správy pohraničného komitátu ranofeudálneho Uhorska, no po založení hradu Turiec v 12. storočí, ktorý sa stal administratívnym a vojenským strediskom tejto oblasti, mocenská dôležitosť Vyšehradu klesla. Územie jeho komitátu sa pričlenilo k Turčianskej a Nitrianskej stolici a Vyšehrad sám zostal iba rodinným majetkom šľachtického rodu Diviackovcov, až do šesťdesiatych rokov 13. storočia, kedy prešiel do kráľovského vlastníctva. Od tohto obdobia sa mocenským a politickým centrom celej hornonitrianskej oblasti stali Bojnice, ktorých sa najskôr v roku 1299 zmocnili bratia Ugrín, Peter a Lambert Poznanovci a potom v rokoch 1302 až 1321 Matúš Čák Trenčiansky.

Po jeho smrti dostal do užívania hrad s domíniom v Bojniciach za preukázané verné služby kráľovi Karolovi I. Mikuláš Gileth. Za Gilethovcov bojnické panstvo nadobudlo veľký rozsah a v Bojniciach sa vytvorilo centrum odkiaľ spravovali všetky kráľovské majetky na Hornej Nitre. Od roku 1367 sa ako ďalší majiteľ Bojníc uvádza ešte Ladislav Opoľský, opavské knieža a uhorský palatín. Ladislav Opoľský však z neznámych príčin čoskoro opustil hornú Nitru, Bojnice mu patrili veľmi krátko a opäť sa stali kráľovským majetkom.

V roku 1395 sa novým majiteľom panstva stal palatín Leustach de Ilava. Moc a význam Leustachovcov vzrástol najmä za vlády kráľa Žigmunda, ktorému boli hlavnou oporou v boji proti husitským vojskám. Ich odmenou bolo rozšírenie bojnického panstva, jeho zveľadenie a dokonca vytvorenie samostatnej fary v Bojniciach v roku 1397, ktorá bola dovtedy závislá na prievidskej farnosti. V roku 1430 však Juraj Leustach zomrel bez potomkov a Bojnický hrad s panstvom pripadol korune. Predchádzajúce obdobie 14. a 15. storočia však nebolo významné len pre samotné Bojnice, ale znamenalo aj počiatky rozvoja pravnianskej oblasti založenej na stredovekom dosídľovaní uskutočňovanom v súvislosti s banským podnikaním.

Vývoj osídlenia od obdobia banskej kolonizácie:

Stredoveké osídlenie hornonitrianskej oblasti podnietilo najmä objavenie zlatých ložísk na začiatku 14. storočia. Najskôr je doložená existencia zlatej bane v Diviakoch nad Nitricou (1316) a v 30-tych rokoch 14. storočia sa zlato našlo i severozápadne od Pravenca. Vzrast banského podnikania umožnilo udelenie zemepanskej banskej slobody Karolom Róbertom v roku 1327, ktoré súviselo s anjouovskou prestavbou Uhorska. O osídlenie osád na hornej Nitre sa v tomto období zaslúžili najmä Gilletovci a Leustachovci – vtedajší majitelia bojnického hradu a panstva, ktorí na vyťaženie zlata pozývali banských odborníkov i baníkov zo starších banských miest v Uhorsku, alebo priamo z nemeckých krajín. Najskôr založili nemeckí osadníci mestečko Nitrianske Pravno (Deutsch Proben), odkiaľ potom vychádzala druhotná kolonizácia dosídľujúca niektoré už jestvujúce slovenské osady, alebo podnietila vznik ďalších okolitých nemeckých osád. Do konca 14. storočia vznikli napríklad obce Poruba (Nickelsdorf), Malinová (Czach, Zeche), Chvojnica (Fundstollen), Solka (Bettelsdorf), Vyšehradné (Maysel, Beneschhau), Kľačno (Gaidel), alebo Tužina (Heckelshau, Schmiedshau).

Nitrianske Pravno sa od svojho založenia do konca 14. storočia vyvinulo na veľkú osadu s organizovanou obecnou správou, ktorá sa stala strediskom širšieho okolia. Dobývanie zlata v jeho okolí sem prilákalo okrem baníkov aj remeselníkov a obchodníkov. Výnosy zlata museli byť pomerne veľké, hoci boli spočiatku získavané len rýžovaním, až neskôr povrchovým kutaním a hlbinným dolovaním. Na základe viacerých faktov a zachovaných správ z neskoršieho obdobia možno predpokladať, že obec bola založená formou nemeckého zákupného práva, čomu nasvedčuje napríklad voľba richtára, so zreteľnými vplyvmi sasko-sliezskeho a juhonemeckého práva. Podobne ako vo väčšine novozaložených obcí na Hornej Nitre, aj tu sa spočiatku uplatňovalo šoltýske dedičné richtárstvo, ktoré však časom pretrvalo len v menších okolitých obciach, ale v samotnom Nitrianskom Pravne sa začalo uplatňovať magdeburské právo s voliteľným richtárstvom, na našom území známe ako krupinské právo. Od svojho vzniku bola obec filiou bojnickej farnosti, no zásluhou bohatých mešťanov bola koncom 14. storočia vytvorená samostatná fara, ku ktorej boli onedlho pripojené i ďalšie bojnické filie v Tužine a Vyšehradnom. Prudký vzrast prosperity Nitrianskeho Pravna za necelé storočie dosiahol aj význam staršej Prievidze a Bojníc, takže pôvodná osada sa od roku 1430 uvádza v listinách ako mestečko. V priebehu 15. storočia nastali zmeny v majetkových pomeroch bojnického panstva. Po uhorskom palatínovi Leustachovi a jeho synoch Jurajovi a Petrovi prešlo v roku 1430 celé panstvo do rúk Noffryovcov, ktorým však patrilo len do roku 1485. Doba ich krátkeho panovania je poznamenaná nepokojmi, ktoré bránili hospodárskemu i stavebnému rozvoju celej oblasti. Už v roku 1431 vtrhli do Bojníc husiti a v rokoch 1432 – 37 boli aj v okolí Pravna. V dôsledku nepriaznivých časov museli v roku 1461 majitelia panstva Albert a Imrich Noffryovci dať do zálohu polovicu Nitrianskeho Pravna svojmu príbuznému Štefanovi Pongrácovi. Napokon vymretím rodu Noffryovcov pripadlo Bojnické panstvo aj s Nitrianskym Pravnom kráľovskej korune a v roku 1489 kráľ Matej daroval hrad i panstvo Bojnice svojmu synovi Jánovi Korvínovi. Po ňom sa nakrátko zmocnil majetku Štefan Zápoľský a neskôr jeho syn Ján.

Rozvoj oblasti počas nasledujúceho 16. storočia charakterizujú najmä turecké nájazdy, v dôsledku ktorých utrpeli veľké straty takmer všetky hornonitrianske obce. Cestu do Uhorska si Turci uvoľnili porážkou cisárskeho vojska pri Moháči v roku 1526. Prvé plienenie Turkov v regióne je zaznamenané už v roku 1530 a druhé ešte v roku 1599. V týchto nepokojných časoch sa dostalo bojnícké panstvo do rúk Thurzovcov. Príznačné pre toto obdobie je, že za pomoci nových zemepánov sa postupne na celom území panstva presadilo protestantské náboženstvo. Nové myšlienky lutherovho učenia sa v regióne ujali predovšetkým vďaka záujmu nemeckého obyvateľstva, takže od polovice 16. storočia mala evanjelická cirkevná obec filie vo viacerých obciach právnianskej oblasti. Protestanti spočiatku nemali vlastnú organizačnú správu, ale od roku 1569 sa spomína bojnícky evanjelický seniorát, pod ktorý patrilo aj Nitrianske Pravno. Z obdobia reformácie máme aj prvé správy o činnosti školy a jej rektoroch.

V druhej polovici 16. storočia prevládala v uhorskom baníctve kríza a na konci storočia úpadok banskej ťažby postihol i právniansku oblasť. V roku 1614 tunajšie bane už takmer nepracovali a obyvateľstvo sa čoraz viac venovalo poľnohospodárstvu a v zimnom období remeslám. V tom období bolo Nitrianske Pravno významným strediskom remeselnej výroby s deviatimi cechmi. Medzi najväčšie združenia tohto druhu patrili cechy súkenníkov, kožušníkov, obuvníkov a kováčov. Z menších cechov tu pôsobili mäsiari, krajčíri, čižmári, hrnciari a murári. Ostatní majstri, ktorí nemali vlastné cechy boli väčšinou spojení s murárskym cechom a jeden spoločný cech pre celú hornonitriansku oblasť tvorili mlynári.

Nepriaznivú situáciu v regióne počas 17. storočia zhoršovali aj neustále nepokoje sprevádzané najmä stavovskými povstaniami uhorskej šľachty proti habsburskej centralistickej a rekatolizačnej politike. Celá právnianska oblasť z hľadiska ďalšieho rozvoja doplatila najmä na svoju strategickú polohu pri ceste z Turca do Prievidze a Bojníc. Hneď v roku 1605 i 1623 boli majetky Thurzovcov, vrátane Nitrianskeho Pravna, niekoľkokrát vyplienené striedavo kuruckými i cisárskymi vojskami.

Keď v roku 1636 vymreli Thurzovci, Bojnice pripadli opäť kráľovskej korune. O rok neskôr dostal panstvo do zálohu Pavol Pálffy a od roku 1645 mali Pálffyovci majetok v dedičnom vlastníctve. Pálffy ako majiteľ panstva na žiadosť mešťanov Nitrianskeho Pravna obnovil v roku 1651 ich staré výsady a uznal práva na výročné výkladné jarmoky, dobytčie trhy a každotýždenné potravinové trhy. Povolil tiež slobodné užívanie mlyna, lesov a lúk v okolí mestečka. Keďže noví zemepáni boli katolíci, pre nasledujúce obdobie je charakteristická snaha o urýchlenú rekatolizáciu celého regiónu. Rekatolizačný tlak vzrástol najmä po smrti Pavla Pálffyho v roku 1653, keď mocenské právomoci prevzala vdova Františka Pálffy-Khuenová. Do Prievidze najskôr pozvala jezuitov a neskôr založila kláštor piaristov, za pomoci ktorých obrátila znovu na katolícku vieru takmer celé panstvo. Za ozbrojenej asistencie zabrala v roku 1660 právniansky kostol a k obnovenej farnosti boli potom pripojené ďalšie filie. Viacerí obyvatelia z celého okolia v tomto období z náboženských dôvodov opustili svoje obce a presťahovali sa do susedného Turca, kde bol zemepánom evanjelik. Rekatolizácia celej oblasti bola dokončená do konca storočia a protestantizmus sa udržal len na majetkoch Bossányovcov v Pravenci.

Začiatkom sedemdesiatych rokov 17. storočia, po odhalení Vesselényho sprisahania, boli zhabané majetky mnohých šľachticov a celé územie Slovenska obsadené cisárskym vojskom. V dedinách doliny na hornom toku Nitry narobili tieto vojská za roky 1670 – 1673 veľa materiálnych škôd a Nitrianske Pravno ako majetok procisársky orientovaných Pálffyovcov utrpel straty znova, počas odvety kuruckých povstalcov Imricha Thökölyho, kedy bolo mestečko viackrát vydrancované a vypálené. Pri nájazdoch v roku 1678 vyhorel okrem iných budov kostol a škola, pričom plienenie pokračovalo aj v rokoch 1680, 1682 a 1683. Počas obnovy kostola v rokoch 1683 až 1686 bola zriadená provizórna modlitebňa v jednom z meštianskych domov na námestí. Z poslednej tretiny 17. storočia sa zachovali aj presnejšie údaje o počte obyvateľov v Nitrianskom Pravne, ktoré dokresľujú rozlohu a charakter mestečka. V roku 1675 tu napočítali 1429 obyvateľov, ktorí žili v 335 domoch na 196 usadlostiach

rozmiestnených na námestí, Prievidzskej, Malinovskej a Dlhej ulici.

V roku 1703, keď vypuklo posledné kurucké povstanie Františka Rákocziho II., povstalci o rok neskôr obsadili bojnický hrad a držali ho aj s celým panstvom do roku 1708, kedy ho generál Ján Pálffy na čele cisárskych vojsk vydobyl naspäť. Počas dlhotrvajúcich bojov sa aj počty miestnych obyvateľov značne zredukovali, na čom mali podiel hlavne choroby, hlad a mor, ktorý zúril v okolí Prievidze a Nitrianskeho Pravna v rokoch 1690, 1709, 1710 a 1737. Presnejšie údaje o demografickom vývoji v tomto období nám prezrádza sčítanie ľudu z roku 1715 a 1720, podľa ktorého v Nitrianskom Pravne žilo len 630 až 700 ľudí, čo je približne o polovicu menej oproti roku 1675.

Následky všetkých bojov a útrap sa prejavili aj na celkovej činnosti a hospodárskej prosperite mesta. Prvou snahou o hospodárske oživenie bola žiadosť o rozšírenie počtu trhov v Nitrianskom Pravne, ktorú potvrdil kráľ Karol III. listinou z roku 1713. Podľa nej mohli obyvatelia Pravna obchodovať na ôsmich výročných trhoch, desiatich dobytčích trhoch a 104 týždenných trhoch, ktoré sa konali každú stredu a sobotu na námestí. Snahy o zlepšenie hospodárskej situácie v regióne zaznamenávame od roku 1718 aj zo strany bojnického panstva, a to hlavne prostredníctvom odpredaja starších majerov v Nitrianskom Pravne miestnym občanom a rozširovaním majerského hospodárenia v okolitých obciach. Konsolidácia pomerov pôsobila priaznivo okrem obchodu a hospodárenia na majeroch, aj na vývoj remesiel a v roku 1722 dokonca vyvolala pokus o oživenie ťažby zlata, ktorý však skončil neúspechom.

Pre dejiny Nitrianskeho Pravna je významný rok 1779, kedy bola medzi Jánom Pálffym a zástupcami mestečka uzatvorená tzv. večná zmluva, podľa ktorej boli tunajší mešťania za poplatok 3000 fl. ročne zbavení všetkých poddanských povinností a bolo im prepožičané právo užívania zemepanských regálií. Medzi ne patrilo napríklad výber tržných poplatkov, výčap vína, piva a pálenky, zriadenie jatky a výseku mäsa, ktoré boli umiestnené priamo v budove Mestského hostinca a Radnice na námestí. Napriek relatívne kľudným časom sa však vývoj mestečka výraznejšie neprejavil a do prelomu 18. a 19. storočia sa ani jeho vzhľad podstatnejšie nezmenil, nebyť nasledujúcich častých požiarov, ktorých len v 19. storočí bolo 15, z toho dva v rokoch 1827 a 1865 boli mimoriadne rozsiahle.

Životné podmienky v mestečku sa postupne menili aj v dôsledku hospodárskych a politických pomerov v celej krajine. Obyvatelia sa naďalej živili tradičnými remeslami a poľnohospodárstvom, väčšina pôdy však zostala v rukách Pálffyovcov, ktorí boli najväčšími statkármi v širokom okolí. Zmeny však priniesol revolučný rok 1848, ktorý oslabil moc feudálnej šľachty a v porevolučnej bachovskej diktatúre bol starý bojnický obvod zemianskej stolice nahradený novým administratívnym centrom v Prievidzi. Počas osláv zrušenia poddanstva obyvatelia mestečka strhli pranie stojaci na námestí a panskú sýpku na bývalom majeri, do ktorej museli od roku 1727 odovzdávať naturálie pre panstvo. Vojsko slovenských dobrovoľníkov, ktoré v roku 1849 tiahlo od Rajca cez Nitrianske Pravno na Prievidzu, však obyvatelia privítali strhnutím vstupného mosta. Nové pomery priniesli aj potrebu zriadenia nových inštitúcií v mestečku. V roku 1852 bola napríklad zriadená v Huszárovskej kúrii prvá žandárska stanica, v roku 1867 začal svoju činnosť poštový úrad a v roku 1872 tu bola založená filiálka prievidzskej sporiteľne.

V remeselnej výrobe sa v priebehu 19. storočia cechy ako feudálny prežitok úplne rozpadli a zákonom z roku 1872 boli oficiálne zrušené. V pokračujúcej domácej výrobe sa v Nitrianskom Pravne najvýraznejšie presadilo súkenníctvo a spracúvanie kože. Aby mohli obstať v konkurencii s fabrickou textilnou výrobou, v roku 1883 súkenníci založili Továrnicke družstvo, ktoré už vlastnilo tkacie stavy na vodný pohon vyrábajúce známe pravnianske súkno v novopostavenej prevádzkovej budove na mieste starej súkenníckej valchy.

Hospodársky rozvoj celej Hornej Nitry na prelome 19. a 20. storočia urýchlilo jej zapojenie na železnicu z Nových Zámkov cez Veľké Bielice a Prievidzu v roku 1896. Odbočka z Prievidze do Pravna bola potom vybudovaná v rokoch 1908 až 1909. Pôvodne sa rávalo aj s pokračovaním trate do

Žiliny alebo Martina, no prípravné práce začaté firmou Révész Mandel z Budapešti prerušilo v roku 1914 vypuknutie prvej svetovej vojny.

V povojnovom období rozpadu štátneho aparátu Uhorska sa však situácia nezlepšila a vyvolávala najmä nespokojnosť miestnych robotníkov a roľníkov, uchýľujúcich sa k častým rabovačkám. Nemecké obyvateľstvo, ku ktorým sa v tomto období hlásilo približne 1700 z celkového počtu 2000 obyvateľov, nesúhlasilo so vznikom Československej republiky, preto bolo vyhlásené stanné právo a na výdavky obce tu bola umiestnená 150 členná vojenská jednotka. V tejto atmosfére vznikla v mestečku samostatná organizácia sociálnodemokratickej ľavice, založená v roku 1921 ako prvá v celom okrese. Neskôršia organizácia Komunistickej strany, ktorá vznikla priamo z tejto strany, bola popri kresťansko-sociálnej strane s podporou nemeckých živnostníkov, jednou z organizácií s najväčšou dôverou miestneho obyvateľstva. (Dom, v ktorom bola SDS založená, stojí dodnes na Dlhej ulici).

Po vyhlásení slovenského štátu v roku 1938 použil Hitler územie Slovenska za nástupište svojich vojsk na pripravované výboje. V Nitrianskom Pravne boli v čele obce Nemci. Bývalý rínek, v období Československej republiky pomenovaný Masarykovo námestie, premenovali ako prvé verejné priestranstvo na Slovensku po Adolfovi Hitlerovi, četníkov vystriedali príslušníci Dobrovoľnej ochrannej služby a pre nemeckú väčšinu bola zriadená nemecká škola.

Ku koncu druhej svetovej vojny, s postupom oslobodzovania nášho územia, život v oblastiach obývaných nemeckým obyvateľstvom poznačila najskôr dobrovoľná evakuácia Nemcov, ktorú využilo asi 5000 osôb a potom povinná deportácia asi 2000 osôb z celej oblasti Hornej Nitry. V Nitrianskom Pravne, ktoré patrilo k oblastiam s najvyšším počtom nemeckého obyvateľstva v regióne, to znamenalo postupne od začiatku roka 1945 takmer vyľudnenie celého mesta, v ktorom zostala iba nemecká domobrana odolávajúca nejaký čas náletom spojeneckých vojsk. Bombardovanie malo okrem životov za následok veľké materiálne škody na celom území mesta, do ktorého 5. apríla vstúpili sovietski a rumunskí vojaci. Ustupujúci Nemci pritom v poslednej chvíli zničili za sebou železničnú trať, stanicu, všetky mosty a zapálili za sebou celú Prievidszkú ulicu.

Pre povojnové obdobie z hľadiska rozvoja obce mala význam urýchlená obnova a dosídľovanie opustených domov a majetkov, ktoré zostali po odsune nemeckého obyvateľstva. Nemecké podniky, obchody, usadlosti a všetok majetok bol podľa dekrétu prezidenta republiky č. 27 a 28/1945 skonfiškovaný a dostal sa pod národnú správu. Do Nitrianskeho Pravna boli presídlení noví obyvatelia z okolitých dedín, repatriovaní Slováci z Maďarska a neskôr aj zo Zakarpatskej Ukrajiny. Správu majetku a jeho pridelovanie mala na starosti Oblastná úradovňa Fondu národnej obnovy, neskôr Osídľovací úrad v Handlovej a v Prievidzi.

V roku 1960 boli k Nitrianskemu Pravnu pripojené obce Solka a Vyšehradné, s ktorými má v mnohých prípadoch spoločnú históriu a dodnes v tomto územnom a organizačnom spojení existuje.

A.2. Zásadné urbanistické vývojové etapy územia v súvislosti s vývojom celého sídla

Geografická poloha:

Nitrianske Pravno leží v pravnianskom výbežku Hornonitrianskej kotliny na nive a náplavových kužeľoch rieky Nitry. Nadmorská výška v strede obce je 348 m n. m., v chotári 314-955 m n. m. Katastrálne územie nachádzajúce sa na pahorkatine a hornatine Strážovských vrchov - Malej Magury a pohoria Žiar tvoria kryštallické, druho - a treťohorné horniny, čiastočne pokryté riečnymi uloženinami a sprašovými hlinami. Má ilimerizované, hnedé lesné pôdy a rendziny. Časť v pohorí je zalesnená jedľobučinami, miestami s borovicou a smrekom.

Stavebný vývoj:

Od svojho založenia v 30-tych rokoch 14. storočia sa Nitrianske Pravno za celé storočie vyvinulo na pomerne rozsiahly sídelný útvar. Jeho rapidný rast podmienila prosperita baní spolu s rozvojom remeselnej výroby, a tak sa pôvodná osada už od roku 1430 uvádza v listinách ako mestečko. Centrom mestečka od čias jeho vzniku bolo rozsiahle štvorcové námestie po obvode lemované domami osadníkov, cez ktoré prechádzala stará obchodná cesta vedúca z Turca popod Vyšehrad smerom na Prievidzu a Bojnice. Charakter takéhoto sídelného celku nám potvrdzuje, že mestečko bolo založené na „zelenej lúke“, resp. na vyklčovanej pôde, pričom plnilo funkciu administratívno-správneho a remeselného-obchodného centra celej banskej oblasti. Samotná ťažba zlata a jej pridružené činnosti boli sústredené v okolitých osadách, čo naznačujú aj ich pôvodné názvy, napr. Cach (Malinová), Fundstollen (Chvojnica).

Juhovýchodnú časť námestia, mimo hlavného trhového priestoru, uzatváral pôvodne gotický kostol obohaný kamenným múrom, postavený už v prvých desaťročiach mestského zriadenia, ktorého počiatočnú stavbu postupne prekryli prestavby z obdobia neskoréj gotiky, baroka a najmä neogotická prestavba zo začiatku 20. storočia.

Skutočný stavebný rozmach mestečka však nastáva až v období renesancie, hlavne v 16. storočí, ktorá najviac poznačila podobu námestia. Pozostatky renesančných obydlí na stredovekých parcelách a základoch sa zachovali na námestí predovšetkým v podobe zaklenutých pivničných priestorov, prízemných miestností a podlúbí s arkádami, ktoré na niektorých objektoch rozpoznať dodnes. Medzi najstaršie zachované objekty patrí napríklad ľavá časť bývalej kúrie Bristenských na západnej strane námestia (dom č. 45 - 47), pravdepodobne pochádzajúcej z roku 1532, s krížovou rebrovou klenbou v prednej miestnosti a valenou klenbou s lunetami v zadnej miestnosti. V tomto dome sa údajne tavilo vyťažené zlato pred odvozom do prievidzského Kráľovského domu, ktorý plnil funkciu centra výberu daní, poplatkov, zhromažďovania a váženia zlata vyťažného v regióne Hornej Nitry. Následnú prestavbu a rozšírenie objektu o vedľajšiu parcelu dokumentuje datovanie 1660-70 na kamennom portáli v pivnici a napokon pri prestavbe v rokoch 1892-93 boli zamurované podlúbia, ktoré rozšírili priestor mázhausu. Takéto podlúbia sa dodnes zachovali aj na meštianskom dome z južnej strany námestia (dom č. 21), ktorý je datovaný rokmi 1595 a 1596 na portáloch v interiéri. Obidva spomínané domy patria medzi najcennejšie objekty na námestí, ale žiaľ boli v nedávnej minulosti čiastočne znehodnotené necitlivými rekonštrukciami bez potrebného pamiatkového výskumu.

Postupná premena Nitrianskeho Pravna z baníckeho mestečka na remeselnícku, trhovú a poľnohospodársku osadu na prelome 16. a 17. storočia sa odrazila aj v celkovej výstavbe mesta mimo vlastného centra. Kým námestie bolo centrom obchodu, jeho blízke okolie a okrajové časti mali ráz remeselnícky a hospodársky. Príkladom je Mlynský vrch, stojaci na severovýchodnom okraji mestečka, kadiaľ preteká potok Tužinka s doloženou existenciou dvoch mlynov. Voda dômyselne upraveným kanálom okrem mlynov poháňala aj pílu a valchy, prípadne ju využívali ďalšie dielne a remeselníci sústredení na tomto mieste. Keďže na námestí nebol zdroj vody, z Mlynského vrchu bola do centra privádzaná dreveným potrubím až do nádrží na námestí, ktoré sú zaznačené aj na 1. vojenskom mapovaní z r. 1782 – 1784 (obrazová príloha V.1.2.).

Dominantou námestia v 17. storočí bol mestský hostinec situovaný v strede námestia, v ktorom súčasne zasadala aj mestská rada, postavený v roku 1640. Stará radnica s vinnými a liehovinovými pivnicami mala oficiálny názov „Städtische Wirtshaus“, alebo „Weinstübel“ a jeho zriadenie priamo na trhovisku, v blízkosti križovania ciest v strede námestia, si vynútil živý obchodný a cestovný ruch v meste najmä počas jarmokov a trhov rozmáhajúcich sa v meste najmä v období 17. a 18. storočia. Tento rozmach súvisel s novými majiteľmi Pálffyovcami, ktorý obnovili v roku 1651 staré výsady a práva na konanie výročných jarmokov a trhov v Nitrianskom Pravne. Stavba bola pôvodne prízemná, až v roku 1808 bolo nadstavané poschodie slúžiace na bývanie a po ďalších stavebných úpravách

v roku 1815 sa na poschodí usídlil magistrát mesta. Súčasťou starej radnice boli mestské jatky a do roku 1843 aj mestské väzenie. Nástrojmi mestskej súdnej právomoci v 17. storočí bol pranier a dereš. Pranier v podobe kamenného ihlana postavený na námestí sa používal až do roku 1848. Dispozíciu námestia určovala predovšetkým jeho trhová funkcia, čoho dokladom je mimoriadne veľká rozloha určená zrejme už pri zakladaní. V časoch prosperity bolo námestie aj hojne využívané, ale v období neskoršieho úpadku baníctva neprimerane veľké.

O postavení mestečka v 17. storočí nám prezrádzajú urbáre bojnického panstva. Najstarší zachovaný urbár bojnického panstva z roku 1614 okrem iného uvádza, že tu bol chudobinec udržiavaný z príspevkov panstva a urbár z roku 1647 uvádza aj ďalšie podrobnosti o rozsahu mestečka. Bývalo tu vtedy 82 meštianskych rodín, ktorí vlastnili domy aj s pozemkami a 40 rodín vlastníacich len dom. V mestečku bolo vtedy spolu s kostolom, farou, radnicou, špitálom, pivovarom, mlynmi a ostatnými stavbami okolo 150 budov.

Nariadenie z roku 1649 o zosilnení strategických cisárskych pevností prinieslo obyvateľom Nitrianskeho Pravna povinnosť bezplatne pracovať na opevnení bojnického hradu. Mestečko samo nemalo okrem farského kostola súvislé opevnenie, v rokoch 1647 a 1655 sa písomne spomínajú len mestské brány v Cachovskej (Malinovskej) a Dlhej ulici. Obrannú funkciu centra mestečka najmä v období 17. a 18. storočia zrejme plnili zomknuté objekty situované v zadných častiach parciel okolo námestia a po stranách hlavných ulíc. Na dobovej kresbe Nitrianskeho Pravna, pochádzajúcej z 18. storočia vidno časť námestia pri farskom kostole, kde je situovaná veľká brána, vedúca do areálu ohradeného kostola (obrazová príloha IV.). Dôležitým strategickým miestom bol aj dvojoblúkový kamenný most postavený cez rieku Nitru v roku 1636 (zbúraný počas II. sv. vojny v roku 1940).

Ucelenejšiu predstavu o vzhľade mestečka nám poskytujú až zachované pramene z 18. storočia. V jeho centre bolo štvorhranné námestie s kostolom za juhovýchodným nárožím a radnicou s mestským hostincom uprostred. Na priestrannom námestí, kde sa pravidelne konali trhy, bol okrem praniera postavený aj stĺp so sochou sv. Jána Nepomuckého z roku 1740, ktorého donátorom bol dekan Jozef Mertinger a Mariánsky stĺp z roku 1746, ktorý dal postaviť mešťan Juraj Tenczer ako prejav vďaky za záchranu života v čase stavovských povstaní. Sídлом mestskej rady bol mestský dom na severnej strane námestia, ktorý sa spomína v roku 1719 pri jeho kúpe od mešťana Michala Lupricha (dnes prestavaný dom č. 18). Predtým mestská rada zasadala v mestskom hostinci postavenom na námestí ešte v roku 1640. Mestský dom v roku 1753 vyhorel a obnovený bol až o štyri roky neskôr.

Vydaním nového školského poriadku „Ratio educationis“ v roku 1806 došlo aj v Nitrianskom Pravne ku školskej reforme, v rámci ktorej bola zavedená povinná školská dochádzka nielen pre chlapcov, ale aj pre dievčatá. Nutnosť rozšírenia školských priestorov magistrát vyriešil 1808 umiestnením školy do staršieho mestského domu a pre mestskú radu vytvoril nové priestory nadstavaním poschodia budovy mestského hostinca v strede trhového námestia. Keďže sa prestavba pretiahla, mestská rada sa do novej radnice presťahovala až v roku 1815. Začiatkom 19. storočia pribudli aj ďalšie exteriérové diela v podobe kamenného stĺpu so sochou sv. Floriána datovanú rokom 1816 a súsoším Piety s letopočtom 1817 obidve postavené na Dlhej ulici.

Počas predchádzajúcich období, pravdepodobne až do začiatku 19. storočia námestie lemovali poschodové domy bohatých mešťanov s podlúbim, ktoré zo strany námestia miestami tvorilo krytý chodník, často využívaný ako trhovú priestor v prípade nepriaznivého počasia. Správy z rokov 1778 – 79 popisujú, že domy boli prevažne stavané z dreva, čiastočne z pálených i nepálených tehál, s murovanými komínmi. Kamenných stavieb tu bolo len niekoľko, prípadne bol kameň použitý len ako podmurovka, na ktorej stála stavba z dreva (obrazová príloha IV.). Zrejme ešte od čias počiatočného osídlenia karpatonemeckej oblasti (Hauerland-u) prevažoval pôdorysne uzatvorený dvor umožňujúci rast obytného priestoru do výšky, čo nepochybne vplývalo na vznik svojrázneho typu poschodového dreveného domu nemeckých osadníkov. Poschodový typ domu mohol byť ovplyvnený aj stavbami ľudovej architektúry v oblasti Hornej Nitry – tzv. dom s výškou. Vchod mal situovaný z ulice, na

prízemí s kuchyňou a komorami, na poschodí boli obytné miestnosti. Steny boli z vnútornej strany omietnuté a vybielené, vo výške poschodia z dvorovej a uličnej strany bola krytá pavlač sprístupnená schodiskom z dvora. Po jednej strane dvora sa po jeho dĺžke tiahli hospodárske objekty, remeselnícke dielne a stajne. Dvor bol na konci uzatvorený stodolou, alebo múrom, za ktorým boli záhrady, polia a zadné steny susediacich usadlostí. O presnom počte domov máme správy z roku 1784, kedy bolo uskutočnené ich prvé očíslovanie, podľa ktorého malo mestečko 236 popisných čísel. Vinou častých požiarov v nasledujúcich obdobiach však boli tieto pôvodné obydlia nahradzované kamennými a tehlovými stavbami, takže od začiatku 19. stor. postupne vymizli. Zničené objekty boli na starších základoch viac-menej kompletne prebudované s uplatnením výtvarných prvkov klasicizmu alebo historizmu, pričom zo staršej zástavby zostali v mnohých prípadoch len základy, pivničné priestory alebo zaklenuté priestory prízemí a výnimočne poschodí ako napr. : dom na Športovej ulici č.2, národná kultúrna pamiatka na námestí SNP č.45– bývalá kúria Briestenských, tzv. Casablanca na námestí SNP č. 21 , atď.

Mimoriadnou udalosťou, ktorá hlboko poznačila vzhľad mestečka v 19. storočí bol ničivý požiar zo dňa 22. júla 1827, ktorý postihol veľkú časť územia obce. Pretože väčšina domov bola postavená z dreva, oheň sa rýchlo rozšíril a v priebehu hodiny zničil 48 domov na námestí, radnicu, školu, faru aj kostol. Ďalej vyhorela okrem dvoch domov celá Prievidzská ulica, Dlhá ulica až po potok Tužinka, dve tretiny Malinovskej ulice a polovica Žltej ulice – celkovo 173 domov aj s hospodárskymi budovami. Po tejto katastrofe zmizla prevažná väčšina charakteristických domov starého Nitrianskeho Pravna a tých niekoľko čo zostalo, v roku 1865 zničil ďalší veľký požiar, prípadne posledné požiare v rokoch 1899 a 1901.

Na mieste zničených budov vznikali aj nové verejné stavby. Pri reorganizácii školstva v roku 1868 bola zriadená šesťtriedna základná škola s oddelením pre chlapcov a dievčatá, z ktorej sa na konci 19. storočia osamostatnila dievčenská škola pôsobiaca v novo postavenej budove kláštora Milosrdných sestier - tzv. Venantia, z iniciatívy tunajšieho rodáka Venanta Czeisela. Jej základný kameň bol položený v roku 1887 a na mieste asanovaného Jankalovho domu, južne od farského kostola, sa začala výstavba podľa projektu Antona Briestenského a Ferdinanda Husára. Stavba bola ako jednokrídlová budova odovzdaná do prevádzky o dva roky neskôr, avšak jej ľavé krídlo bolo dostavané až v rokoch 1893 – 1904 a celé priečelie zjednotené neogotickými a historizujúcimi prvkami s neogotickou vežičkou v strede. V roku 1897 dostala aj chlapčenská škola novú budovu umiestnenú na východnej strane námestia pri kostole na pozemku pôvodnej kúrie Szigethyovcov. Dnes už nejstávajúcu stavbu s klasicistickými prvkami projektoval staviteľ Briestenský. V areáli kláštora sa nachádza aj budova fary, ktorú od bývalého cintorína okolo kostola delil múr so vstupnou bránou a kamenným polkruhovým portálom zachovaným dodnes. Farská budova postavená na starších základoch južne od kostola začiatkom 19. storočia v klasicistickom slohu, má v prízemí valenú klenbu s lunetami.

Obecný zákon z roku 1886 zmenil postavenie Nitrianskeho Pravna a z mestečka sa stala veľká obec. V tomto období malo vyše 2400 obyvateľov bývajúcich v 431 domoch postavených na veľkom štvorcovom námestí (Ringplatz) a v šiestich uliciach: Prievidzskej (Prividzergasse), Cachovskej (Zachergasse), Gelnerskej (Gelnergasse), Dlhej (Langeasse), Mlynskej (Mühlgasse) a Legentelskej (Legentelgasse). Okrem hlavných dominant mestečka, kostola, fary, kláštora a radnice s mestským hostincom, tu bola súkennícka továreň, pivovar, pálenica, banka, štyri školy a chudobinec. Koncom storočia zaviedli verejné osvetlenie ulíc petrolejovými lampami, neskôr nahradené elektrickými. Svojimi hore uvedenými typickými mestotvornými prvkami má Nitrianske Pravno stále mestský charakter z pamiatkového a z historického hľadiska.

Na prelome 19. a 20. storočia došlo k viacerým zmenám v podobe mestečka. V roku 1896 musel byť úradne uzavretý chátrajúci farský kostol, ktorý bol poškodený už od veľkého požiaru v roku 1827. Mestská rada rozhodla, že časť objektu musí byť zbúraná a postavená odznova. Prestavbu potom uskutočnili v rokoch 1904 až 1907 podľa projektov staviteľa Otta Sztehlu, ktorý prakticky celý objekt

na starých základoch navrhol v neogotickom slohu. Z pôvodného gotického kostola pochádzajúceho zo 14. storočia zostala iba vstupná časť s dvoma tretinami veže, kaplnka sv. Michala s gotickou krížovou klenbou s kamennými rebrami a dvanásť stĺpov pod emporami. Pri prestavbe odstránili aj prevažnú časť interiérového vybavenia vrátane historicky cenného organu od slovenského organára Zorkovského. Nový organ je dielom Otta Riegera z Krnova a autorom neogotickej výzdoby interiéru je Ján Schmidt. Vstupné priečelie s terasou bolo vyzdobené sochami apoštolov Petra a Pavla. Prestavbu financovali okrem miestnych farníkov a mesta aj Pálffyovci ako patróni kostola. Takmer celé vnútorné zariadenie kostola pozostáva z darov zámožných rodákov a zbierok miestneho obyvateľstva.

Výraznú zmenu podoby starého centra znamenala aj prestavba radnice v strede námestia v roku 1912 podľa projektu miestneho staviteľa Antona Briestenského ml. v secesnom slohu. Stavbu realizoval Anton Köberling, ktorý tradične budovu mestského úradu kombinoval s mestským pohostinstvom a hotelom. Táto hodnotná secesná stavba bola potom v rokoch 1974 – 1981 zrekonštruovaná pre účely obecného úradu a zriadenia obradnej siene.

Od začiatku 20. storočia vzniklo v Pravne aj viacero ďalších verejných a priemyselných objektov. V roku 1928 bolo založené družstvo putovného kina, ktoré spočiatku pôsobilo aj po okolitých obciach, ale od roku 1932 malo stále miesto v sále adaptovanej hospodárskej budovy pivovaru pod názvom Kino Tatra.

Hospodárska kríza na začiatku tridsiatych rokov sa v Nitrianskom Pravne prejavila najmä obmedzením výroby miestnych podnikov. Svoju výrobu úplne zastavila súkenka a píla firmy Szabó a Singer prepustila väčšinu zamestnancov. Obec sa v tomto období snažila situáciu riešiť núdzovými prácami pri rekonštrukcii cesty do Malinovej, oprave kamennej dlažby námestia a budovaním chodníkov v meste. Z ďalších udalostí v tridsiatych rokoch možno uviesť postavenie pomníka padlým obyvateľom v prvej svetovej vojne od Gejzu Horna z Banskej Bystrice v rokoch 1934 – 1935 v podobe sochy Krista Kráľa, alebo založenie vlastivedného múzea v roku 1936, ktorého základom sa stala zbierka miestnej úžitkovej keramiky mestského archívára Antona Wesserleho a plastiky sochára Jozefa Damku, ktoré rodnej obci venoval sám autor.

V nadväznosti na miestne hrnčiarske tradície a ložiská kvalitnej hrnčiarskej hliny, zriadili v roku 1942 v Nitrianskom Pravne aj nemeckú odbornú keramickú školu, ktorá čerpala z poznatkov modranskej keramickej produkcie. Jej cieľom malo byť vzdelávanie odborníkov pre novozaloženú továreň na výrobu keramického tovaru a tehál, ktorej zakladateľom bol bratislavský obchodník a miestny rodák Pallehner. Pre všetky obce nemeckej jazykovej oblasti bola určená nová nemocnica, ktorej základný kameň bol položený v roku 1942.

Vojnové udalosti však stavebnému rozvoju mesta príliš nepriali a mnohé z rozbehnutých akcií zostali nedokončené, prípadne na konci vojny zničené. V povojnovom období bolo potrebné urýchlene rekonštruovať a znovu budovať poškodené objekty v meste. Z pochopiteľných príčin sa všetky tieto akcie nemohli uskutočňovať pod dohľadom odborníkov na umelecké pamiatky, preto padli za obeť mnohé pozostatky niekdajších cenných stavieb a ich architektonicko-historické hodnoty. Navyše tu nepochybne po roku 1945 zohrali svoju úlohu aj nové podmienky života v zmiešanom etnickom prostredí po dosídlení Nitrianskeho Pravna obyvateľstvom, ktoré si časom vypestovalo vlastnú kultúru bývania a rôznorodé nároky na životné potreby. Svojské tradície, či stáročiami budované životné prostredie Karpatských Nemcov boli neprirodzeným spôsobom prerušené a nahradené inými v pomerne krátkom čase a na malom priestore.

Svoj výzor v povojnových rokoch zmenil predovšetkým priestor námestia, kde popri obnove viacerých objektov bola opticky i funkčne zredukovaná rozloha bývalého trhového priestoru vytvorením parku okolo mestského úradu. V juhovýchodnom priestore námestia bol v roku 1960 slávnostne odhalený pamätník padlým v SNP a pri oslobodení (1944 – 45) v podobe figurálneho súsošia na podstavci, zobrazujúci dievča podávajúce vojakovi kyticu kvetov, ktorého autorom je Vojtech Ihrský.

Záchrane historických hodnôt nepomohol ani rozpínajúci sa totalitný režim, ktorý vo viacerých prípadoch z neúcty, nevedomosti alebo zámerne ničil stopy po predchádzajúcich generáciách. Len takýmto spôsobom mohli vzniknúť niektoré z realizovaných megalomanských projektov najmä zo sedemdesiatych rokov, ktoré namiesto turisticky atraktívneho centra s obnovenými pamiatkami doplnili námestie niekoľkými nevhodnými objektmi umiestnenými do súboru cenných pamiatok. Medzi najmarkantnejšie príklady neorganicky dopĺňajúcich historické námestie patrí budova Domu služieb nám. SNP č.18 postavená v roku 1971 na mieste bývalého Mestského domu v severovýchodnej časti námestia, (nevhodná architektúra a hmota objektu). Ďalej sem patrí veľká administratívna budova Štátnych majetkov nám. SNP č.35 postavená v roku 1979 v juhozápadnej časti námestia, (zahŕňa viacero pôvodných parciel, veľká hmota a nevhodná funkcionalistická architektúra – veľká jednoliata fasáda). Rozlohou najväčší nevhodný objekt historického jadra je obchodný dom a Hotel Vyšehrad nám. č. 77 a Dlhá ul.č. 2, z roku 1984, situovaného zámerne na juhovýchodnej strane námestia, kde pri pohľade z hlavnej cesty bráni vo výhľade na dominantu centrálnej časti mestečka - farského kostola. Nerešpektuje pôvodnú parceláciu, uličnú a stavebnú čiaru pôvodných objektov, veľká nečlenená hmota, plochá strecha – vznikol nový akcent námestia oproti dovtedajšej dominante kostola.

B. CHARAKTERISTIKA PAMIATKOVÝCH HODNÔT ÚZEMIA

B.1. Charakteristika jednotlivých typov, štruktúr a prvkov územia (pamiatkové hodnoty územia hmotnej povahy)

Predmetom ochrany je sídelný územný celok a jeho sústredených pamiatkových hodnôt – historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, technických, výtvarných, umelecko-remeselných, ako aj archeologických nálezov a nálezísk, ktorý je z dôvodu ich ochrany v zmysle zákona o ochrane pamiatkového fondu vyhlásený za pamiatkovú zónu Nitrianske Pravno. Rozsah územia je vymedzený hranicami – vid' mapa V.2.1.

V rámci tohto územia do ochrany pamiatkového fondu zaraďujeme aj nehnuteľné veci vyhlásené za národné kultúrne pamiatky, ako aj veci, o ktorých sa začalo konanie o vyhlásenie za národné kultúrne pamiatky.

B.1.1. Obraz krajiny (obraz sídla v krajine, konfigurácia terénu, hodnotné pohľadové uhly v rámci krajiny z prístupových ciest, železnice a v interiéri sídla)

Základná podstata urbanistickej a architektonickej kompozície spolu s historickou siluetou je pomerne kompaktné zachovaná pamiatková zóna, situovaná v centre obce. Rozprestiera sa na rovine (mierne stúpajúcej smerom na severovýchod, k rieke Nitre) a je obkolesená z väčšej časti zástavbou rodinných domov a smerom na Solku - bytovkami. V siluete obce je okrem komína tehelne viditeľná z niektorých pohľadov veža farského kostola.

Do okolitého prostredia sa otvára hlavne na juhovýchodnej strane za farským kostolom smerom na Solku s kalváriou, z ktorej je aj viditeľná hlavne veža kostola s loďou a svätyňou a zadné parcely juhovýchodnej časti Dlhej ulice. Pamiatkové územie situované prevažne na rovine, nie je charakterizované významnými diaľkovými pohľadmi, okrem hore uvedených. Obec je utopená v okolitej zeleni a zóna je skrytá za novšou zástavbou. Pamiatkovú zónu pretína potok Tužinka a na východnej strane ju ukončuje rieka Nitra. Oba toky delia zástavbu výraznými zelenými pásmi stromov, ktoré lemujú toky a sú podstatným prvkom aj v okolitej krajine.

Vodné plochy, toky na pamiatkovom území:

Hydrogeologicky patrí kataster obce do povodia rieky Nitry. Územím obce pretekajú vodohospodársky významné toky Tužina, Nitra a na krátkom úseku aj Chvojnica. Drobné vodné toky Kravská, Pravniansky potok, Pravno, Vyšehradný potok a Solka sú v správe SVP š.p. OZ Povodie Váhu. V širšom území sa nachádza prameň Vyšehradné a prameň OSP, ktorého ochranné pásma I. a II. stupňa leží v katastri Vyšehradné. V katastri obce Nitrianske Pravno - v časti Solka, sa nachádza ďalší vodný zdroj - vrt, ktorého ochranné pásma ležia v katastri obce.

Cez pamiatkovú zónu pretekajú dva vodné toky - potok Tužinka križuje približne v strede Dlhú ulicu, tok je zvýraznený vysokou zeleňou stromov. Popri tomto toku stáli v minulosti mlyny, píly a valchy. Rieka Nitra tvorí severovýchodnú hranicu Pamiatkovej zóny s líniou vzrastlých stromov zasahujúcich do Pamiatkovej zóny, samotná rieka už do zóny nepatrí.

B.1.2. Vonkajší, krajinný obraz územia (silueta, panoráma)

Tým, že sa pamiatková zóna rozprestiera prevažne na rovine, jej silueta a panoráma sú vnímané len z určitých vyvýšených častí okolia, z kadiaľ sú aj chránené diaľkové pohľadové uhly na pamiatkovú zónu (viď. Výkres V.2.2.):

1 E: z kalvárskeho kopca nad Solkou, línia dôležitých diaľkových pohľadov, kde je viditeľná hlavne silueta a panoráma obce s dominantným postavením veže farského kostola Sťatia sv. Jána Krstiteľa, nad radom bytoviek a rodinných domov

2 E: zo severovýchodnej strany za riekou Nitrou je vnímaný hlavne vnútorný pohľad do Dlhej ulice, z vyvýšenej lúky (sadu) nad severnou časťou Dlhej ulice, nad bývalým závozom Zornica

3 E: z juhovýchodnej strany za záhradami Dlhej ulice, viditeľná dominanta farského kostola.

B.1.3. Vnútorný obraz územia (stručne zhrnuté dominanty, výškové zónovanie blokov zástavby, hodnotné priehľady, urbanisticko- historické a umelecko-historické hodnoty územia)

Urbanisticko-historické hodnoty sú zachované v podobe uličnej a cestnej siete, ktorá sa zásadne od svojho vzniku nezmenila. Vtedy Nitrianskym Pravnom prechádzala kráľovská obchodná cesta a pravdepodobne aj Via Magna popisovaná Ptolemaiom, ktorá prechádzala na sever hornou Nitrou a obchádzala Vyšehrad. Hlavný dopravný ťah, smer Prievidza - Martin (Prievidzská ulica, Námestie SNP, Dlhá ulica), vytvára zákrutu a pretína námestie na dve časti. V priestore námestia sa na tento hlavný dopravný ťah pripájajú smerom na západ a sever tri ulice – Malinovská (cesta do Malinovej), Žltá (cesta do Chvojnice) a Komenského (cesta do Tužiny). Na východnej strane za kostolom a farou sa na Dlhú ulicu napája nová ulica – Hviezdoslavova, s pokračovaním na starú cestu do Solky. Na severovýchodnej strane, hneď za mostom Tužinky, vedie popri potoku a bývalom pivovare Športová ulica. V závere východnej časti pamiatkovej zóny sa nachádza Mlynská ulica, ktorá pokračuje od Dlhej ulice smerom na sever na Kľačno a Žilinu. Západnú hranicu pamiatkovej zóny vytvára Štúrova a Štefánikova ulica, prebiehajúca popri zadných traktach parciel objektov námestia, na ktorých sa nachádzajú záhrady, hospodárske objekty a v jej juhozápadnom pokračovaní novostavby rodinných domov.

Objekty pamiatkovej zóny vytvárajú v súčasnosti zväčša radovú zástavbu s nehnuteľnosťami hlavne meštianskeho charakteru na Dlhej ulici, s malými porušeniami objektmi ľudového charakteru

po asanovaných objektoch (mapa V.2.3.) a prielukami (A 1-3). Domy meštianskeho charakteru ohraničujú západnú, severnú a východnú námestia, ako aj južnú líniu námestia s výraznejšie predstupujúcimi objektmi na juhovýchodnej strane námestia. Táto zástavba, hlavne na námestí, sa začala zjednocovať až od začiatku 20. storočia. Podľa dobových fotografií a starších kresieb z prelomu 19. a zač. 20. storočia, bola staršia zástavba námestia tvorená zväčša poschodovými užšími objektmi s bránami po stranách, opierajúcimi sa o susediace domy.

Juhozápadné nárožie námestia nie je kompaktné zachované, sú v ňom nevhodné stavebné zásahy a zástavba z 20. storočia, (administratívna budova štátnych majetkov postavená na väčšom počte starších parciel, nevhodný samostatne stojaci rodinný dom s manzardkou), stojace na mieste drobnejšej asanovanej zástavby, ktoré vytvárajú narušený urbanistický priestor. Novšia zástavba sa napája na zachované objekty námestia, medzi ktorými sa nachádza aj NKP - bývalá kúria Bristenských (č. 45 – 47, dnes dom Karpatonemeckého spolku). Vo východnej časti námestia, v exponovanej polohe je postavený veľký, nevhodný komplex budov a obchodného domu a Hotela Vyšehrad na mieste asanovaných historických stavieb a zlúčených parciel, čím vznikol aj tu narušený urbanistický priestor.

Výnimku z radovej zástavby tvoria ulice Malinovská, Žltá a Komenského situované v okrajových častiach pamiatkovej zóny, kde sa nachádzajú objekty zväčša samostatných rodinných domov, často ľudového charakteru. Západnú líniu zóny tvorí Štúrova a Štefánikova ulica, situovaná pôvodne za záhradami domov na námestí. V súčasnosti sú tu situované dva rodinné domy a záhrady, s vhodným priestorom na novú zástavbu rodinných domov (Rezervné plochy R3-4).

Stavebný fond s objektmi s výnimočnými pamiatkovými hodnotami prezentujú stavby zapísané v ÚZPF ako NKP a objekty navrhnuté a vytypované na zápis do ÚZPF. V rámci stavebného fondu môžu byť hodnotné aj ďalšie objekty, ktoré počas vizuálnej obhliadky neboli určené na zápis do ÚZPF, nakoľko neboli sprístupnené, ale môžu vo svojej hmote a v interiéri skrývať viaceré pamiatkové hodnoty.

Umelecko-historické hodnoty objektov sú zachované v podobe autentických hmotovo-priestorových a architektonicko-historických riešení, v zachovaní výšky objektov (dvojpodlažné objekty so sedlovou strechou a s podjazdom do dvorových častí, postavené na starších pivniciach, napr.: Nám. SNP č.: 2, 4,10,18, 20, 1, 55, 57, Dlhá ul. č. 42). Po častých požiaroch ostali zväčša iba kamenné podmurovky, na ktorých boli postavené novšie murované objekty. Majú mladšie nadzemné časti pravdepodobne so staršími zaklenutými pivnicami (stredovekými a renesančnými). Samostatné systematické architektonicko-historické výskumy jednotlivých objektov pamiatkovej zóny neboli doteraz realizované, údaje boli získané na základe čiastkových informácií z popisov na Aktualizačných listoch NKP a v ostatných prípadoch na základe vizuálnych obhliadok objektov rodinných domov, ktoré občania boli ochotní čiastočne sprístupniť.

Vnútorň obraz dotvárajú exteriérové sochy situované na námestí, v uliciach a na fasádach objektov:

- **Mariánsky stĺp** pred obecným domom z r. 1746
- **Socha Jána Nepomuckého** na južnej strane námestia z r.1740
- **Socha Krista Kráľa** (pomník padlým v I. sv. vojne) na juhozápadnej strane nám. z r.1934 - 35
- **Pamätník obetiam padlým v SNP** z r.1960 na južnej strane námestia pred hotelom Vyšehrad
- **Sochy sv. Petra a Pavla** nad vstupnou predsieňou farského kostola z prelomu 19. a 20. stor.
- **Súsošie sv. Vincenta de Paul s deťmi** na fasáde kláštora zo začiatku 20. stor., Nám. SNP č. 4/7
- **Sochy sv. Floriána** z r. 1816 a **Piety** z r.1817 na južnej strane Dlhej ulice pred domami č. 44 a 14
- **Súsošie Najsvätejšej Trojice** z 19. stor. na fasáde domu č. 42 na južnej strane Dlhej ulice

Pamiatkovú zónu pretína jeden vodný tok – potok Tužinka. Východná hranica pamiatkovej zóny je ohraničená pravým brehom rieky Nitry. Bezprostredné okolie Tužinky vytvára charakteristické priestory v zóne - líniu vodného toku s vysokou zeleňou medzi stavbami. Dlhá ulica prekleňuje Tužinku novým mostom asi v strede svojej dĺžky. Zo staršej fotodokumentácie máme zachovanú pôvodnú podobu starého klenutého kamenného mosta cez rieku Nitru, ktorý zanikol počas II. sv. vojny a bol nahradený novým mostom, ktorého začiatok tvorí hranicu pamiatkovej zóny.

Vnútorň obraz zjednocuje zeleň, lemujúca cesty v podobe samostatných stromov v zelenom trávnom páse deliacom Dlhú ulicu od chodníka, vysoká zeleň popri vodných tokoch a výrazná zeleň záhrad najmä v zadných častiach objektov Dlhej ulice. V tejto časti za posledné roky negatívne pôsobí živelné vydlážďovanie zelených deliacich pásov pred domami za účelom parkovania. Negatívne v zóne pôsobia aj miesta väčších prielúk na začiatku Dlhej ulice od námestia (A1) a na začiatku Prievidzskej ulice od námestia – dvor býv. štátnych majetkov (A5), ako aj nedoriešené miesto po asanácii časti krídla domu z dôvodu rozšírenia Prievidzskej ulice do námestia (A4).

Najvýznamnejšie chránené pohľadové uhly v interiéri sídla sú nasledujúce (vid' mapa V.2.2)

- 1 - zo severozápadnej strany námestia, z križovatky smerom na Malinovú a na Tužinu a Chvojnicu na Kostol S'atia sv. Jána Krstiteľa. Z ostatných častí PZ je pohľad narušený stavbou hotela Vyšehrad. Z tejto križovatky je hodnotný pohľad aj na Obecný úrad. ako centrum námestia. sa uplatňuje smerom od kostola ako aj z jednotlivých ulíc
- 2 - z križovatky námestia a Prievidzskej ulice - pohľad na kúriu Briestenských a na obecný úrad
- 3 - z vyústenie Dlhej ulice do Námestia: pohľad na obecný úrad a na kúriu Briestenských, situovanú na západnej strane zástavby námestia
- 4 - z vyústenie Dlhej ulice do námestia, pohľad na zástavbu Dlhej ulice
- 5 - od juhovýchodnej strany z Hviezdoslavovej ulice na uzáver kostola

B.1.3.1. Hmotová skladba zástavby (charakteristický spôsob pôvodnej zväčša zaniknutej zástavby, zachovaná objektová skladba, rozsah zachovania historickej štruktúry a jej analýzy)

Tradičná skladba zástavby pamiatkového územia ustálená po zložitom vývoji zahrňuje zväčša radovú zástavbu objektov meštianskeho charakteru po oboch stranách ulíc a námestia vrátane ich dvorových traktov a celých parciel prislúchajúcich k týmto domom s hospodárskymi objektmi - stodolami na konci dvora a so záhradami. Tieto objekty sú zväčša dvojpodlažné, ukončené sedlovými, príp. valbovými strechami s okapom do ulice, môžu byť dvoj až päť osové s prejazdmi na prízemí zväčša v krajných osiach objektov v mieste bývalého prechodu do dvora, zväčša orientované na šírku, starší spôsob zástavby zachovaných objektov predstavuje meštiansky poschodový dom s valbovými strechami s bránami vedúcimi do dvorovej časti. Tento typ domov sa zachoval v malej miere, pričom dva sú zapísané ako národné kultúrne pamiatky - kúria Briestenských a tzv. Casablanca. Objekty sú murované, niektoré na starších pivniciach, ukončené šikmou strechou- sedlovou alebo valbovou. Hospodárske stavby v zadných častiach dvorov tvorí humno (stodola) drevená, prípadne murovaná s drevenými výplňami stien a brán, so sedlovými strechami a menšie hospodárske objekty postavené zväčša na jednej strane dvora. **Z pamiatkového hľadiska je chránená táto tradičná – ustálená skladba zástavby zo začiatku 20. storočia, aj s rešpektovaním staršej zástavby objektov s bránami, ako aj domov ľudového charakteru okrajových častí pamiatkového územia.** Objekty

Ľudového charakteru v pamiatkovom území sú tvorené domami prízemnými, prípadne poschodovými, jedno až dvoj osovými, orientovanými užšou stranou do uličného priestoru. Sú kryté šikmými strechami valbovými, prípadne sedlovými s podlomenicami. Typické okná pre tieto objekty sú obdĺžnikové, členené pevným krížom, štvor až šesť tabuľkové. Ucelená radová zástavba na námestí a Dlhej ulici sa na niektorých miestach rozdeľuje bránami do dvorov zväčša pri objektoch ľudového charakteru – viď mapa V.2.3. Jednoduché stavby ľudového charakteru zachované dodnes sa najviac sa vyskytujú v okrajových častiach zóny na Malinovského ulici, Žltej ulici, Komenského ulici a Mlynskej ulici.

Dvorový priestor pri objektoch ľudového a meštianskeho charakteru je riešený veľmi podobne hospodárskymi stavbami stavanými po jednej strane za objektmi v závere za stodolami. Rozdiel je v zástavbe v drevenej časti parcely, kde objekty ľudového charakteru si zväčša zachovali bránu do dvora s nekrytým priechodom do zadnej časti parcely.

Pri objektoch meštianskeho charakteru sú to zväčša prejazdy (pokiaľ sa nejedná o renesančné kúrie). Od tretej tretiny 20. storočia dochádza v dvorových častiach k úprave hospodárskych stavieb so šikmou strechou na objekty s plochou strechou (napr. Dlhá ul. č. 22).

V takto vymedzenom území sa nachádzajú aj všetky objekty zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu s výnimkou kaplnky Panny Márie, ktorá stojí na cintoríne a mimo pamiatkovej zóny sú aj pamiatky nachádzajúce sa v pripojenej obci Vyšehradné, ako aj samotné hradisko Vyšehrad - archeologická lokalita, situovaná v dvoch okresoch v Martinskom a v Prievidzskom.

Charakteristický spôsob pôvodnej zástavby vznikol pravdepodobne z dvojpodlažného, pôvodne dreveného domu na kamennej podmurovke. Po jednej strane dvora sa po jeho dĺžke tiahli hospodárske objekty, remeselnícke dielne a stajne. Dvor bol na konci uzatvorený stodolou, alebo múrom, za ktorým boli záhrady, polia a zadné steny susediacich usadlostí. Celokamenné a murované domy sa vyskytovali iba ojedinele a na prízemí mali podluby. Kamenné objekty pribúdali postupne pravdepodobne od renesancie. V 19. storočí dochádza k postupnému zamurovaniu podluby murovaných domov (je možné že práve vysunuté objekty voči uličnej čiare na námestí č. 59, 21, 27, 45, 47) mohli mať tieto podluby, ktoré zanikli v neskoršom období. V objekte č. 47 – t.j. objekt Karpatonemeckého spolku je táto skutočnosť potvrdená na základe historických záznamov. Vstupy do susedných objektov a ich pivníc, ktoré by mohli túto teóriu potvrdiť, neboli umožnené.

Časté požiare boli príčinou, že drevené domy boli postupne nahrádzané ďalšími murovanými objektmi spojenými so susednými domami bránami, nachádzajúcimi sa hlavne na námestí. Vývoj a nutnosť zmeny boli príčinou vzniku **charakteristickej architektúry tohto sídla** t.j. poschodových domov meštianskeho charakteru s bránami a prejazdmi do dvorov, so sedlovými strechami s okapom do ulice.

Väčšina objektov v historickom jadre má do súčasnosti zachovaný charakter klasicistických a historizujúcich fasád. Začiatkom 20. storočia (najmä 30-te roky 20. stor.) dochádza k nadstavbe a prístavbe v mieste pôvodných brán, čím sa objekty rozšírili a vznikla radová zástavba poschodových domov s prejazdmi, vo dvore s pokračujúcimi hospodárskym krídlom a v zadnej časti parciel ešte niekde so zachovanými stodolami. Pôdorysne zachováva pôvodný pôdorys objektov s menšími úpravami.

V zóne sú zachované aj staršie objekty, renesančné, na prízemí zaklenuté klenbami s výsečami (na námestí dom Karpatonemeckého spolku č. 45 – 47, reštaurácia Casablanka č. 21, či penzión Rose č. 20, Obecný dom č. 1, alebo dom na Športovej ulici č. 2, (súčasná dielňa kováčov), s klenbami na oboch podlažiach (pravdepodobne súčasť areálu pôvodného pivovaru).

Podľa fotografií zo začiatku 20. storočia sa pri vstupoch do objektov a predajní objavujú na hlavných fasádach exteriérové vysunuté schodíky bez zábradlí.

B.1.3.2. Strešná krajina, výšky a tvary striech, vikiere, komíny, krytina

Strecha je podstatnou časťou architektúry objektu, završuje ho ako dielo a dotvára architektonický obraz nielen samotného domu, ale aj priestoru. Strecha so svojimi konštrukčnými prvkami a detailmi, ako aj krytinou má výpovednú hodnotu o dobe svojho vzniku a z výškových pohľadov svojím tvarom a štruktúrou, farebnosťou a detailmi vytvára strešnú krajinu.

V Nitrianskom Pravne je strešná krajina viditeľná hlavne z veže farského kostola, z poschodia obecného úradu, ako aj z diaľkových pohľadov - z kalvárskeho kopca a z lúky nad bývalou Zornicou. Vzhľadom na výšku striech je strešná krajina vnímaná ako dôležitý prvok v uličných pohľadoch na zástavbu. Strohé doklady o staršej krytine a tvare striech máme len z písomných či grafických dokumentácií, najčastejšie z prelomu 19. a 20. storočia, pričom pri popise vychádzame z kresieb a analógie krytín používaných v okolitých lokalitách.

Strechy väčšiny objektov v pamiatkovej zóne boli v minulosti šikmé, valbové alebo sedlové pokryté slamou alebo šindľom, čo viedlo v mestečku najmä v priebehu 18. a 19. storočia ku vzniku častých ničivých požiarov. Postupné zlepšovanie protipožiarnych opatrení viedlo na prelome 19. a 20. storočia k tomu, že obyvatelia začali používať pálenú škridlu, ktorá začala nahradzovať strechy z horľavých materiálov. Podľa staršej fotodokumentácie a kresieb zo začiatku 20. stor. (fotografická dokumentácia č. IV.), boli v tej dobe typickými objektmi v Nitrianskom Pravne domy zväčša dvojpodlažné, ale aj prízemné, väčšinou s polkruhovými bránami so šikmými strieškami krytými šindľom, opretými o susedný objekt. Domy boli užšie samostatné stavby s valbovými strechami s valbou do ulice, prípadne so stanovými strechami a na niektorých prízemných objektoch boli aj sedlové strechy s podlomenicami.

V súčasnosti sa v pamiatkovej zóne nachádzajú objekty jedno – až dvojpodlažné, zastrešené sedlovými a valbovými strechami, v dvorových krídlach aj s pultovými strechami v menšej miere sa vyskytujú aj strechy ploché, (na hospodárskych prístavbách, prípadne garážach a na novej zástavbe na Prievidzskej ulici). V radovej zástavbe meštianskeho charakteru sú sedlové strechy otočené odkvapom do ulice a námestia, tak ako bol súčasný výzor objektov ustálený na začiatku 20. storočia. Na západnej a južnej strane námestia sa nachádzajú aj staršie typy domov s valbovými strechami a bránami po stranách (Nám SNP č. 45,47, 21,27). Na objektoch sú použité rôzne krytina. Zastúpená je tu škridla červenej farby, staršia betónová škridla - sivá, plechová krytina hliníková červenej alebo prírodnej farby a z novších krytín - plechová tvarovaná krytina (napr. Rannila). Červená škridla sa nachádza zväčša na novo opravených strechách, tmavosivá farba je zastúpená na starších, neobnovených objektoch. Pálená škridla, má rôzne tvary, zväčša z ponuky firmy Tondach, ktorá sa vyrába priamo v Nitrianskom Pravne. Historická krytina, tak ako ani jednotlivé objekty zóny, neboli doteraz predmetom komplexného pamiatkového výskumu.

V menšej miere majú niektoré objekty presvetlené podkrovie malými strešnými oknami alebo vetracími vikiermi s pultovými strieškami, alebo polkruhovými plechovými svetlíkmi s volským okom. Vikiere väčších rozmerov nie sú pre pravniansku oblasť charakteristické a vyskytujú sa len ojedinele na prestavaných objektoch. (Nevhodne je presvetlené napr. podkrovie domu č. 395/33 na námestí – valbovými vikiermi s oknami). Vikiermi je presvetlená aj valba strechy NKP na Nám. SNP č. 21 (Reštaurácia Casablanka), ktorá má z dvorovej strany vyrezanú časť valby strechy, kde je situovaná trojuholníková veľká zasklená stena ako vstup na balkón, ktorý sa výrezom vytvoril. Na východnom konci Dlhej ulice sú prízemné objekty v streche s manzardami - murovanými vikiermi (Dlhá ul. č. 83-89, 86).

Strechy objektov v radovej zástavbe nie sú rovnako vysoké a často ani s rovnakými sklonmi. Sklony majú malé odchýlky a strechy zohľadňujú, že objekty boli v minulosti samostatné stavby. Pri postupnom dostavaní objektov nad bránami, a tým aj zmene strechy, tieto pri styku so susednou strechou majú aj čiastočne viditeľné bočné štíty alebo fasády. Štíty, ktoré stupňovito presahujú niektoré

strechy, sú drevené latované, alebo omietané. Prízemné objekty a niektoré väčšie dvojpodlažné stavby majú vysunutý hlbší podhl'ad striech, obložený drevenými latami. Ostatné objekty s podstrešnou korunnou rímsou majú omietnutý podhl'ad strechy.

Komíny sú takmer na všetkých objektoch nové, staršie typy s polkruhovou hlavickou sú zachované len na starších fotografiách a výnimočne na námestí. Na fotografiách zo začiatku 20. storočia sú prevažne na objektoch zachytené ako murované komíny s rovnou hlavickou.

B.1.4. Funkčné využitie územia

V pamiatkovej zóne sa nachádza zväčša zástavba bývalých meštiansky domov a domov ľudového charakteru, v súčasnosti využívaných na polyfunkčné účely a ako rodinné domy. Od konca 20. storočia sa vo viacerých prípadoch zmenila funkcia terajších rodinných domov na polyfunkčnú náplň objektov, na prízemí s obchodnými prevádzkami a na poschodí s bývaním. Tieto zásahy ovplyvnili vzhľad zóny hlavne novými vstupmi do objektov cez pôvodné okná - narušená osovosť, estetika a vzhľad objektov, čo sa hlavne prejavuje na Dlhej ulici. V minulosti sa v objektoch nachádzali remeselnícke dielne, obchodné priestory, či pohostinstvá, avšak boli zahrnuté do objektu ako takého, so vstupmi zväčša z prejazdov, alebo dvorov, alebo cez hlavné fasády s výkladmi so žalúziami. Zmena funkcie prízemí objektov sa negatívne prejavila aj vytváraním vydláždených plôch parkovísk a terás v zelenom páse oddeľujúcom chodník od cesty.

V juhovýchodnej časti námestia sú situované cirkevné objekty - kostol, fara a kláštor, ktoré plnia svoju funkciu do súčasnosti. Vo východnej časti námestia, v exponovanej polohe je postavený veľký, nevhodný komplex budov a obchodného domu a Hotela Vyšehrad na mieste asanovaných historických stavieb a zlúčených parciel. Veľmi nepriaznivo pôsobia pri vstupe do námestia z Prievidzskej ulice stavby garáží a autodiely na jej východnej strane a administratívno-obchodného komplexu na západnej strane (Policajný zbor, mäsiarstvo...) s veľkým dvorom, ktorý pôsobí ako prieluka.

V minulosti pri potoku Tužinka, stál komplex pivovaru v zadnej časti s ľadovňou, ktorý je v súčasnosti využívaný ako administratívna budova, dielne a kováčka dielňa v závere Športovej ulice. Tento cenný komplex budov menil svoju funkciu viackrát počas histórie. Slúžil aj ako obytná budova, hasičská zbrojnica, kino, ako aj národopisné múzeum.

V zóne sa nachádzajú aj väčšie odstavné parkovacie miesta, hlavne na námestí v okolí Obecného úradu, pri obchodnom dome a Hoteli Vyšehrad, pred administratívnou budovou a sochou Krista Kráľa, ako aj na východnej strane pri farskom kostole. Parkoviská pôsobia neusporiadane, ako veľké asfaltové, alebo nejednotne dláždené plochy. Za Obecným úradom boli postavené menšie plochostropé stavby hospodárskeho charakteru, ktoré negatívne pôsobili v centre zóny a svojím výzorom narušali aj architektonické pôsobenie tejto NKP. V súčasnosti, sú už asanované a budú tu na ich pôdoryse postavené nové prízemné objekty s funkciou informačného centra, kaviarne a garáží pre objekt obecného úradu, s pultovou strechou.

V centre sa nachádzajú aj zastávky hromadnej autobusovej dopravy - za objektom kostola na Hviezdoslavovej ulici v smere na Prievidzu, na začiatku Dlhej ulice v oboch smeroch - oproti obchodnému centru Jednota v smere Prievidza, Tužina, Malinová a pred potokom Tužinka v smere na Martin a Žilinu. Zastávky sú hranaté, vyhotovené z plechu.

Rekreačnú, oddychovú a mestotvornú funkciu tu plní zeleň, vo forme menšieho parku okolo Obecného úradu s lavičkami. Na mieste staršej vodnej nádrže v parku je v severozápadnej časti námestia postavený drevený amfiteáter, ako novotvar z roku 2003-4, v ktorom sa konajú miestne slávnosti a podujatia. V súčasnosti je časť námestia okolo obecného úradu po revitalizácii, podľa

projektov z rokov 2004 a 2009, v ktorom je riešený priestor pre trhovisko, parkoviská po obvode námestia so zelenými plochami úpravou chodníkov a vjazdov do jednotlivých objektov. Druhý menší parčík je v juhovýchodnej polovici námestia okolo pamätníka padlým v SNP so staršou nevhodnou výsadbou tují. Významnú funkciu má aj deliaca zeleň so stromami popri hlavných komunikáciách, hlavne na Dlhej ulici, zeleň záhrad za jednotlivými domami a zeleň pri sakrálnych stavbách.

Okolo sôch, hlavne Jána Nepomuckého na námestí, pamätníka Krista kráľa, či sochy Piety a Floriána na Dlhej ulici sú vysadené stromy - lipy, cca 1-2 metre od sôch. Táto vzdialenosť neuvažuje s vyrastením stromov do dospelej veľkosti, čo by spôsobilo degradáciu a poškodenie týchto výtvarných exteriérových diel. Stromy je potrebné vysádzať v omnoho väčšej vzdialenosti.

B.1.5. Historický pôdorys - pôdorysná dispozícia (námestia, uličná sieť, charakteristika štruktúry historického súboru)

Historické jadro tvorí zástavba starého banského mestečka s pozostatkami stredovekých a renesančných suterénov, situovaná okolo základnej uličnej siete, pravdepodobne len málo zmenenej od svojich pôvodných trasovaní. Základná uličná sieť je zachytená aj v 1. vojenskom mapovaní z rokov 1782-1784 a ďalších historických mapách (obrazová príloha V.).

B.1.5.1. Komunikačný systém historického pôdorysu (vývoj pôdorysu, komunikácií, hlavné cestné ťahy podľa historických máp a z vývoja sídla)

Podľa 1. vojenského mapovania z rokov 1782-84 je veľké štvorcové námestie delené hlavným uličným krížom na 4 časti, v ktorej každej sa nachádza po jednej vodnej nádrži. Z námestia sa oddeľuje 5 ulíc, v strede južnej línie smer Prievidza (teraz Prievidzská ul.), v polovici východnej línie smer Martin (Dlhá ul.), v strede západnej línie smer Malinová (Malinovská ul.), a v severozápadnom nároží vidlica dvoch ciest - smer Chvojnica (Žltá ul.) a smer Tužina (Komenského ul.). V strede námestia pri križovaní ciest stojí budova krčmy (teraz obecný úrad) a dve sochy (P. Márie a J. Nepomuckého). Už na tejto mape je zachytená aj cesta odpájajúca sa z Prievidzskej ulice smerom na Kľačno a Žilinu (Mlynská ulica). Cesta do Solky vedie z východného konca sídla, za ľavým brehom rieky Nitry.

V 3. vojenskom mapovaní z roku 1882 je už zachytená aj cesta vedúca priebežne s Dlhou ulicou (Pionierska ul.) a zástavba na súčasnej Športovej ulici. Zo Solky vedie popri Tužinke k farskému kostolu vozová cesta. Zástavba sa zásadne nezmenila, len pribudli nové časti sídla.

Súčasnú pôdorysnú schému centra tvorí veľké štvorcové námestie (cca 100x100 metrov), ktorým vedie hlavná komunikácia smer Prievidza – Martin cez Vyšehradné. Komunikácia prechádza z Prievidzskej ulice cez Námestie SNP a Dlhú ulicu, ktorá je situovaná pravdepodobne v línii starej obchodnej cesty smerom na Turiec. Druhá dôležitá trasa vedie z námestia smerom do Tužiny (Komenského ulica). Z Dlhej ulice odbočuje cesta na Žilinu cez Kľačno (Mlynská ulica). Miestne komunikácie vedúce do obcí Malinová (Malinovská ulica), Chvojnica (Žltá ulica) sa z námestia rozvetvujú smerom na juh a západ. Žltá ulica (Gelnergasse) viedla v minulosti k zlatým baniam pravdepodobne situovaným v okolí príjazdovej cesty do Chvojnice (Fundstollen).

Najstaršie jadro dopĺňa areál farského kostola, ktorý bol pôvodne ohradený kamenným múrom s cintorínom, nachádza sa na juhovýchodnom nároží námestia - na východnej strane ohraničený dnešnou Hviezdoslavovou ulicou, ktorá vznikla až v 20. storočí na mieste asanovaného sirotinca a priestoru za kostolom. Súčasťou pamiatkovej zóny pri Tužinke je aj terajšia Športová ulica vedúca

popri bývalom pivovare severným smerom.

Dodnes zachovaný charakter pôdorysu so štvorcovým námestím, ktoré pretína stará obchodná cesta, svedčí o založení pôvodnej osady na „zelenej lúke“ v čase nárazového osídlenia baníckymi kolonistami. Ďalej pokračovala výstavba uličného charakteru s meštianskymi a remeselníckymi domami s postupnou premenou na remeselnícky charakter sídelného celku.

Pôvodný charakter trhového námestia s jasnou uličnou sieťou, narušilo v 20. storočí rozšírenie hlavných komunikácií pretínajúcich námestie s úpravou ich trasovania pre lepší pohyb automobilovej dopravy a zvýraznením hlavnej cesty prichádzajúcej na námestie z juhu a odbočujúcej na východ (Prievidszkej a Dlhej ulice). Komunikačný systém v priestore námestia zmenilo aj postupné budovanie parkovej úpravy, chodníkov a výstavba obchodného komplexu pri kostole. Tým sa opticky námestie rozkúskovalo na viaceré časti. Dnes je štvorcový charakter námestia z uličného pohľadu menej čitateľný. V juhozápadnej časti na hranici pamiatkovej zóny vznikli nové ulice, kolmo napojené na Malinovskú ulicu a to: Štúrova ul. a Ul. M.R.Štefánika. Sú tam osadené novo dobré rodinné domy. Časť záhrad objektov na Námestí SNP otočených do týchto ulíc nie je zastavaná, avšak je určená na výstavbu.

Súpis pôvodných názvov hlavných a dôležitých ulíc a námestia:

Súčasný zaužívaný miestny názov	Pôvodné (staršie) názvy
Námestie SNP	Ring, Ringplatz, Nám. T.G. Masaryka, Nám. A. Hitlera, Stalinovo námestie
Prievidszská ulica	Prividzergasse
Dlhá ulica	Langeasse
Malinovská ulica	Zachergasse, Cachovská ulica
Mlynská ulica	Mühlgasse
Turčianska ulica	Legentelgasse, Legentelská ulica
Žltá ulica	Gelnergasse, Thälmannova ulica
Hviezdoslavova ulica (s pokračovaním do Solky)	Pategessä (nach Bettelsdorf)
Komenského ulica (cesta na Tužinu)	(nach Schmiedshau)

B.1.5.2. Parcelácia a rozsah jej zachovania

Na starších i súčasných katastrálnych mapách je vidno pozostatky starých úzkych parcel, ktoré boli orientované kolmo k stranám námestia a dvom hlavným uliciam (Prievidszská a Dlhá ulica). Ich šírka sa pohybuje väčšinou v module cca 5 - 7 metrov ako pozostatok pôvodného stredovekého rozparcelovania. Parcely sú radené kolmo k uličnej čiare. Postupným vývojom, výstavbou renesančných kúrií a renesančných a barokových objektov ako aj neskoršie postavením neogotického komplexu kláštora, zástavbou v 19. a hlavne v 20. storočí sa pôvodná parcelácia na niektorých miestach pretvorila. V najväčšej miere je renesančná parcelácia zachovaná na námestí a na Dlhej ulici a výnimočne sa objavuje aj stredoveká parcelácia užších rozmerov. Najviac narušená parcelácia v pamiatkovej zóne je v juhovýchodnom nároží v okolí sakrálnych stavieb a v juhozápadnom nároží námestia, kde boli parcely scelované do väčších celkov. Nová zástavba v okolí historického jadra je spravidla stavaná na pravidelných väčších parcelách, ktoré lemujú po okraji historickú užšiu parceláciu.

Jednotlivé ulice a námestie je obostavané domami. Za objektmi sú záhrady s hospodárskymi

stavbami. Z tejto zástavby sa oddeľuje uzatvorený areál farského kostola v juhovýchodnom nároží námestia, obohnáný kamenným múrom a vedľa stavba pravdepodobne farskej budovy.

Od polovice 20. storočia bola pôvodná parcelácia v samotnom historickom jadre narušená novou výstavbou, ktorá na mieste asanovaných objektov a scelených parcelách vytvorila viacero dodnes rušivých objektov, prípadne nevyužitých prieluk - budova Štátnych majetkov, Komunálnych služieb, parcely č.403/1-4, komplex obchodného domu a Hotela Vyšehrad na námestí, parcely č.7/1-2.

B.1.6. Objektová skladba (spôsob zástavby, hmotová skladba, urbanistická kompozícia)

Charakteristický spôsob zástavby pre zónu je situovanie objektov na stavebnej čiare, pred objektmi vedie chodník, ktorý od hlavných komunikácií oddeľuje pás zelene so stromami. Tento spôsob je zachovaný hlavne na Dlhej ulici, (kde aj domy od chodníka oddeľuje pás predzáhradiek bez oplotení) a na severnej a východnej časti námestia. Tento spôsob sa ustálil vývojom v 20. storočí.

Špecifické je sídlo vytvorením dvojpodlažnej radovej zástavby objektov s prejazdmi a zväčša sedlovými strechami. Túto radovú zástavbu zo začiatku 20.storočia porušuje miestami pár jednopodlažných objektov na Dlhej ul. a bočných uliciach zóny, ako aj pozostatky staršieho typu zástavby pôvodne mazhausových domov na námestí. Starší typ objektov vystupuje z uličnej čiary smerom do námestia pričom ide pravdepodobne o stavby, ktorých podlubie bolo zamurované.

Ustálený spôsob zástavby zo začiatku 20.storočia na parcelách je nasledovný: v prednej časti od ulice je postavený objekt, väčšinou s pôdorysom do „L“ s prejazdom na jednej strane objektu, v menšom množstve na osi objektu. Nachádzajú sa tu aj staršie typy objektov - domy obdĺžnikového pôdorysu s bránou do dvora vedľa objektu. Domy do dvorov pokračujú krídlami po jednej strane parcely, za nimi sú hospodárske objekty vytvárajúce predĺžené krídlo, alebo sú situované ako samostatné stavby. Dvor v zadnej časti parcely uzatvárajú samostatné stavby – stodoly, prípadne iné hospodárske objekty a za nimi sa nachádzajú záhrady. Na mnohých parcelách sú hospodárske stavby zbúrané, alebo prestavané. Hospodárske stavby nebolo možné bližšie kategorizovať z dôvodu ich neprístupnosti. Objekty v prednej časti parcel, majú zväčša strechy otočené odkvapom do ulice – plochou sedlovej strechy. Tento charakter zástavby je narušený v juhozápadnej časti námestia, kde sú parcely scelené do väčších záhrad. V juhovýchodnej časti námestia je komplex sakrálnych stavieb, situovaných južne od farského kostola, mimo štvorcového námestia, vytvárajúci samostatný (v minulosti uzatvorený) komunikačný priestor. Kláštor aj stará fara sa nachádzajú v hĺbke širokých parcel, oddelené od kostola záhradou s pozostatkami murovaného oplotení. V priestore pred objektom kláštora je v súčasnosti vybudované provizórne plechové oplotenie a okolo kostola je nanovo vydláždená plocha – priestor bývalého ohradeného príkostonného cintorína.

B.1.6.1. Dominanty a akcenty v pamiatkovom území

Priestorovou dominantou obce a pamiatkovej zóny je farský kostol Svätia sv. Jána Krstiteľa s vežou. Akcent v tomto priestore vytvára neogotická budova kláštora. V hmotovej skladbe historického jadra tvoria zástavbu jedno a dvojpodlažné bývalé meštianske a remeselnícke domy, renesančné kúrie, miestami prízemná zástavba vidieckeho rázu a novšie objekty.

Negatívnym akcentom, výrazne ovplyvňujúcou vzhľad pamiatkového územia je nový komplex Hotela Vyšehrad a Obchodného domu Jednota, postaveného vedľa farského kostola v dobe socializmu, účelovo na mieste staršej zástavby, tak aby z hlavnej cesty prekryval pohľad na kostol. Dvojpodlažný

objekt s plochou strechou v rôznych úrovniach, postavený na viacerých pôvodných parcelách narúša historické prostredie pamiatkovej zóny.

Výrazným akcentom na námestí je secesná budova, súčasný obecný úrad, postavená na základoch bývalej radnice a mestskej krčmy, so zachovaným zaklenutým suterénom. Je situovaný asi v strede námestia, na sever od hlavnej cesty prechádzajúcej námestím. Je to solitér obkolesený zväčša voľnou plochou námestia s menším parkom, ktoré lemuje zástavba meštianskych domov.

K hmotovo menším akcentom patria aj sochy na námestí sv. Jána Nepomuckého v južnej časti námestia, socha Panny Márie na stĺpe pred Obecným úradom a socha Krista Kráľa, stojaca na námestí pred bývalou kúriou Briestenských. Na Dlhej ulici, výtvarným akcentom sú dve sochy na stĺpoch, sv. Florián a Pieta. Okrem stavieb tvoria akcenty na námestí stromy, hlavne okolo kostola, fary a kláštora, ktoré tento komplex celkovo dopĺňajú.

B.1.6.2. Systém obranných prvkov, jeho vývojové etapy (tradičné využitie pozemkov v okrajových polohách sídla)

Nitrianske Pravno nemalo okrem farského kostola súvislé opevnenie, v polovici 17. storočia sa písomne spomínajú len mestské brány v Malinovskej a Dlhej ulici, ktorých viditeľné stavebné prvky sa však nezachovali. Kamenný múr s bránou, ktorý ohradzoval cintorín okolo kostola bol odstránený v roku 1778. Bránu ku kostolu smerom od námestia ešte vidno na dobovej kresbe z 18. storočia. Obrannú funkciu mestečka mohli čiastočne plniť zadné trakty parciel, ktoré uzatvárali vzájomne pospájané hospodárske objekty, alebo ploty a múry, ktoré ohradzovali jednotlivé pozemky.

B.1.6.3. Priestory - námestia, ulice, voľné plochy

Najväčším priestorom je štvorcové námestie, obkolesené zástavbou zväčša dvojpodlažných domov, z ktorého v juhovýchodnom nároží vybieha ďalší voľný priestor- akoby malé námestie okolo farského kostola.

Ďalšie priestory zóny vytvárajú jednotlivé ulice. Hlavnú os tvorí Prievidzská a Dlhá ulica. V zóne sa nachádza viacero prieluk (Výkres V.2.3., ďalej označených ako **A**) po asanovaných historických objektoch v minulosti a menších rezervných plôch (Výkres V.2.3.,ďalej ako **R**) určených na výstavbu, ktorá by vhodne doplnila a scelila zástavbu v pamiatkovom území:

A1 - na námestí: parc. č. 1233/9, 1233/10, 1234/1 - pri vyústení do Dlhej ulice (podľa historickej mapy z roku 1924 parc. č. 41, 43 a dobových fotografií tu stáli dva poschodové domy)

A2 - Dlhá ulica: parc. č. 1530 (historická mapa parc. č. 243 s pôdorysom do „U“)

A3 - Dlhá ulica: parc. č. 1718/1 (podľa historickej mapy parc. č. 402) - dlhodobý nedostavaný objekt, chátrajúci skelet prízemnej stavby

A4 - Prievidzská ulica: parc. č. 36 a čiastočne parc. č. 34 (historická mapa parc. č. 494) - priestor vzniknutý po asanácii objektov z dôvodu rozšírenia cesty

A5 - Prievidzská ulica: parc. č. 403/3,4,5 (historická mapa parc. č. 625, 626) - nevhodné betónové oplotenie v línii stavebnej a uličnej čiary, na mieste asanovaných dvoch domčekov

A6 - Malinovská ulica: parc. č. 880 (historická mapa parc. č. 840) - v súčasnosti pozostatky murív po zrútenom objekte

A7 - Žltá ulica: parc. č. 898, (historická mapa parc. č. 873) - miesto po asanovanom objekte

- A8** - Žltá ulica: parc. č. 901, 902, 903 (historická mapa parc. č. 873) - miesta po asanovaných objektoch
- A9** - Žltá ulica: parc. č. 1102 (historická mapa parc. č. 890) – miesto po asanovanom objekte?
- A10** - Mlynská ulica: parc. č. 1512 (historická mapa parc. č. 227) - miesto po zaniknutom objekte
- A11**- Športová ulica, parc. č.: 1278/5 (/ historická mapa p.č. 76)- miesto po zaniknutom objekte, ľadovni
- R1** - Mlynská ulica: Rezervná plocha parc. č. 1318, 1315 - voľná plocha v záhradách medzi zástavbou, možnosť doplnenia
- R2** - Športová ulica (so stykom k Pionierskej ulici): na jej severnom konci je rezervná plocha, na parc. č. 1280/1, 1279/5, 1278/5 v súčasnosti využitá ako veľká betónová plocha na odstavenie autobusov a dvor na mieste asanovanej stavby.
- R3** - Štefánikova ulica: rezervné plochy v zadných častiach záhrad západnej zástavby námestia, parc. č. 414/2, 413, 412, 411, 409 – ich juhozápadná časť v línii cesty
- R4** - Štúrova ulica: parc. č. 883/1, 886, 888, 891 (prípade aj 893/1, 896) na západnej hranici pamiatkovej zóny, v línii novovybudovanej Štúrovej ulice z 2. pol. 20. storočia, rezervné plochy v zadných častiach záhrad západnej zástavby námestia.

B.1.6.4. Zástavba - architektonické, umelecko-historické a výtvarné hodnoty objektov pamiatkového územia (stručné charakteristiky so slohovým zatriedením, poukázanie na kvality, prípadne nekvality modernej architektúry, so záverečným zhodnotením špecifik vytvárajúcich osobitosť sídla)

Architektonický fond v pamiatkovom území tvoria dva typy zástavby: historická a novodobá. Historickú zástavbu tvoria honosné dvojpodlažné meštianske domy, kúrie (Nám. SNP č.45,47,41, 20,21...), cirkevné stavby a drobnejšie jednopodlažné objekty ľudového charakteru. Najhodnotnejšie objekty sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu. Patria sem predovšetkým pamiatky situované v centrálnej časti pamiatkovej zóny, na hlavnom námestí a vytypované objekty na zápis do ÚZPF na Športovej a Dlhej ulici.

Novodobú zástavbu tvoria objekty na miestach asanovaných a zaniknutých stavieb , ktorej vznik datujeme približne od druhej polovice 20. storočia. Patria sem objekty niektorých rodinných domov s manzardami a hlavne väčšie objemové celky stavieb , napr.: Hotel Vyšehrad, obchodný dom Jednota s plochou strechou v blízkosti kostola, objekty bývalých štátnych majetkov v južnej časti námestia, objekt lekárne a iné.

Viaceré objekty situované na námestí a Dlhej ulici majú zaklenuté priestory prízemia klenbami valenými, valenými s výsečami, korýtkovými (Nám SNP.č.: 2,4,30,5, Dlhá ul. č. 40, 42,45,a nachádza sa tu aj rebrová krížová klenba (Nám. SNP.č.: 4), a klenby na poschodí objektov na Nám. SNP: č. 7, Dlhá ul. č. 40, Športová ul. č.: 2.

Na fasádach sa vyskytujú historizujúce prvky ako rímsy, maskaróny, pilastre, profilované šambrány, lizény, ozdobné konzoly pod balkónmi. Výraznejšie pôsobiace sú fasády so secesnými prvkami, ako napríklad: balkónmi s kovanými zábradliami s rastlinným motívom, plasticky zdobené štíty, frontóny nad oknami, domy s arkiermi. Secesiu zastupuje napríklad obecný dom – stavba postavená podľa návrhu domáceho staviteľa Briestenského. Neogotika so svojimi slohovými prvkami zasiahla hlavne do výrazu kostola a kláštora. Výnimočne pôsobí objekt bývalej pošty na Dlhej ulici č. 13,15 s motívom hrazdenej konštrukcie v strednej časti objektu a s drevenými podstrešnými konzolami. Výtvarne dopĺňajú fasády aj sochy ako napríklad: Socha sv. Vincenta na fasáde kláštora zo začiatku 20. storočia a súsošie Najsvätejšej Trojice z 19. storočia na fasáde domu na južnej strane Dlhej ulice č. 42 a sochy sv. Petra a Pavla nad predsieňou farského kostola.

Celkový výzor zóny a objektov podtrhávajú brány a okná objektov, žiaľ na mnohých už

vymenené za plastové, alebo nečlenené okná a dvere. V niektorých domoch sú ale zachované pôvodnejšie brány a dvere do podjazdov a vstupov, ktoré sú drevené, často kazetované, s historizujúcimi prvkami. Z mála zachovaných drevených okien, máme príklady členených viac tabuľkových okien, alebo okien v tvare „T“ s ozdobnými stĺpikmi a rezbársky zdobenými priečnikmi. V objektoch so zaklenutými suterénmi prístupnými z exteriéru, či podjazdu, sú zachované na niektorých objektoch polkruhové tesárske zárubne s drevenými jednokrídlovými a dvojkrídlovými dverami.

B.1.6.5. Zatriedenie nehnuteľností (nehnuteľnosti a objekty národných kultúrnych pamiatok na území PZ, nehnuteľnosti sú uvádzané v tvare súpisné číslo / orientačné číslo, pričom orientačné číslo je uvádzané v grafickej dokumentácii, alebo ako samostatné číslo uvádzané pri adrese).

Národná kultúrna pamiatka je hnutel'ná, alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku. Ak ide o archeologický nález, kultúrnou pamiatkou môže byť aj neodkrytá hnutel'ná vec alebo neodkrytá nehnuteľná vec zistená metódami a technikami archeologického výskumu. Na uvedené kultúrne pamiatky sa vzťahujú príslušné ustanovenia pamiatkového zákona, hlavne § 27, §28, a §32 a §33.

B.1.6.5.1. Národné kultúrne pamiatky (NKP)

Na území Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno sa nachádzajú nasledovné národné kultúrne pamiatky evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu:

Č. ÚZPF: 848/0

miesto: na Námestí SNP č. 2/3, parcela č. 8

názov NKP: Kostol Sťatia sv. Jána Krstiteľa

charakteristika: Kostol pôvodne pochádzajúci z prvej polovice 14. storočia s neskorogotickými úpravami, na konci 17. storočia barokovo upravený, na začiatku 20. storočia prestavaný v neogotickom slohu. Má trojloďový priestor s polygonálnym uzáverom presbytéria, zaklenutý lunetovou klenbou s naznačenými rebrami. Prvé pole hlavnej lode a bočné lode sú zaklenuté krížovou klenbou. Ostatná časť hlavnej lode zaklenutá valenou lunetovou klenbou. Vstupné priečelie s vežou a predsunutou predsieňou s terasou. Na južnej strane veže sa zachovala gotická mariánska kaplnka z pôvodnej stredovekej stavby, zaklenutá krížovou rebrovou klenbou.

Č. ÚZPF: 850/0

miesto: na Námestí SNP č. 9/21, parcela č. 26

názov NKP: Meštiansky dom (Reštaurácia Casablanca)

charakteristika: Dvojpodlažná stavba obdĺžnikového pôdorysu, na prízemí s mázhausom. Miestnosti zaklenuté trámovým stropom, krížovou hrebienkovou klenbou a valenou klenbou s hrebienkovými lunetami. Na klenbách veľkej izby štukové omietky, portály v interiéri datované 1595 - 96. Dom je pôvodne renesančný, z prelomu 16. a 17. storočia, novšie necitlivo upravovaný pre pohostinské účely a súkromné ubytovanie.

Č. ÚZPF: 2619/0**miesto:** na Námestí SNP č. 45/158 – 47/159, parcely č. 413-414/1**názov NKP:** Meštiansky dom (Dom Karpatonemeckého spolku)**charakteristika:** Dvojpodlažná stavba so zachovanými klenbami na prízemí a 1. poschodí, z ktorých niektoré sú zdobené renesančnými rozetami. V troch miestnostiach boli klenby odstránené. Kamenné ostenia okien do dvora sú zachované aj so železnými mrežami. Na strane dvora čierno - biela sgrafitová výzdoba pod rímsou. V pivnici na kamennom ostení portálu datovanie 1660 (70). Dom bol prestavaný v rokoch 1892 - 93 a v súčasnosti zrekonštruovaný pre využitie Karpatonemeckého spolku.**Č. ÚZPF: 11486/0****miesto:** v strede Námestia SNP č. 1/1, parcela č. 1**názov NhNKP:** Administratívna budova (Obecný úrad)**charakteristika:** Bývalý hostinec, radnica. Pôvodná stavba postavená v r. 1640, v 19. storočí nadstavaná o poschodie, na začiatku 20. storočia rozšírená a kompletne prestavaná v secesnom slohu podľa projektov Antona Briestenského ml. pod vedením staviteľa Antona Köberlinga. Interiér budovy v rokoch 1974 – 1981 zrekonštruovaný pre účely obecného úradu a zriadenia obradnej siene.**Tabuľka I. - NKP na území pamiatkovej zóny**

č. ÚZPF:	Názov objektu	Adresa	Parc. číslo	Poznámka
848/0	Kostol Sťatia sv. Jána Krstiteľa (obr.173-176)	Námestie SNP 2/3	8	pôv. stredoveký s barok. úpravami, na zač. 20. stor. neogoticky prestavaný
850/0	Meštiansky dom (Reštaurácia Casablanca) (obr.167,168)	Námestie SNP 9/21	26	pôv. renesančný, z prelomu 16. - 17. stor., obnovený na konci 20. stor.
2619/0	Meštiansky dom (Karpatonemecký spolok) (obr.169-172)	Námestie SNP 158/45 – 159/47	413-414/1	pôv. renesančný, z 2. pol. 17. stor., v 19. storočí zamurované arkády, teraz dvojdom obnovený na konci 20. stor.
11486/0	Administratívna budova (Obecný úrad) (obr.165,166)	Námestia SNP 1/1	1	pôv. renesančná, v 19. stor. rozšírená, na zač. 20. stor. prestavaná v secesnom slohu

Poznámka:

V obci Nitrianske Pravno a jej miestnych častiach, mimo hraníc Pamiatkovej zóny sa nachádzajú ďalšie národné kultúrne pamiatky evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu:

Č. ÚZPF: 849/0 Kaplnka Panny Márie na cintoríne v Nitrianskom Pravne

Č. ÚZPF: 10694/0 Dom ľudový v miestnej časti Vyšehradné č. 898

Č. ÚZPF: 11614/0 Dom ľudový v miestnej časti Vyšehradné č. 849

Č. ÚZPF: 11000/0 Zvonica drevená v miestnej časti Vyšehradné č. 927

Č. ÚZPF: 2165/1 Hradisko výšinné - Vyšehrad

B.1.6.5.2. Nehnutel'nosti vytypované na vyhlásenie za NKP

Na základe terénnej obhliadky boli vytypované nasledovné objekty na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu, z dôvodu ich výtvarných, historických, architektonických, urbanistických, alebo archeologických a pamiatkových hodnôt. Tieto objekty pochádzajú zväčša z pôvodnej zástavby historického jadra, vyvíjajúcej sa počas renesancie, baroka a klasicizmu. Situované sú prevažne na hlavnom Námestí SNP, Dlhej ulici a Športovej ulici. Po spracovaní Návrhu na vyhlásenie a začatí konania o vyhlásení objektov za NKP, je potrebné sa k nim správať ako k NKP.

Tabuľka II. - Nehnutel'nosti vytypované na vyhlásenie za NKP

Nehnutel'nosť, funkcia	Adresa	Parc. číslo	Poznámka
Pamätník padlým v I. sv. vojne - Socha Krista Kráľa <i>(obr.159,160)</i>	Námestie SNP	5	postavený podľa návrhu Gejzu Horna v rokoch 1934-35
Stĺp so sochou sv. Jána Nepomuckého <i>(obr.156,162)</i>	Námestie SNP (pred obj. č. 21)	6/1	postavený v roku 1740
Stĺp so sochou P. Márie <i>(obr.148,156,161)</i>	Námestie SNP (pred obj. č.1/1)	1	postavený v roku 1746
Stĺp so sochou sv. Floriána <i>(obr.98,164,)</i>	Dlhá ulica (pred obj. č. 44)	1767	postavený v roku 1816
Stĺp so sochou Piety <i>(obr.163)</i>	Dlhá ulica (pred obj. č. 14)	1768	postavený v roku 1817
Dom polyfunkčný, poschodový, nárožný, smerom do Športovej ulice prízemný (býv. pivovar spomínaný v 17. stor.) <i>(obr.76,77)</i>	Dlhá ul. 418/45	1278/1, 2,	fasáda členená lizénami, kamenné šambrány, nika na poschodí, valbová strecha, valene zaklenuté priestory
Dom meštiansky, poschodový, (z pôvodného komplexu pivovaru) <i>(obr. 73,74)</i>	Športová ul. 1090/2	1278/3	renesančne zaklenutý v 17. stor., valené klenby s výsečami na oboch podlažiach, nová fasáda z 20. stor.

B.1.6.5.3. Nehnutel'nosti s pamiatkovou hodnotou

Sú to objekty vytvárajúce obraz pamiatkovej zóny, majú pamiatkové hodnoty, ktoré ale nie sú sústredené v takom význame, aby boli určujúce na vytypovanie za kultúrne pamiatky. Ich význam tvorí ich historická, spoločenská, krajinná, urbanistická, architektonická, vedecká, technická, výtvarná, alebo umelecko-remeselná hodnota, zastúpená v rôznej miere, podľa charakteru jednotlivých objektov. Rešpektujú pôdorysnú schému, parceláciu, výškové usporiadanie a hmotovo - objemové členenie, ktoré nenaruša optimálnu urbanisticko-architektonickú skladbu vo vzťahu k ostanej zástavbe, uliciam a prostrediu Pamiatkovej zóny ako celku.

Ich fasády sú upravené väčšinou v období 19. až začiatku 20. storočia, ale môžu mať staršie stavebné jadro. Svojou hmotou fasád, striech, umelecko-historickou hodnotou, umelecko-remeselnými a architektonicko-výtvarnými prvkami vhodne dotvárajú a spoluvytvárajú pamiatkové prostredie zóny, aj keď môžu mať nevhodne upravené fasády.

Tabuľka III. - Nehnutelnosti s pamiatkovou hodnotou

Nehnutelnosť, funkcia	Adresa	Parc. číslo	Pozn.
Kláštor Milosrdných sestier sv. Vincenta (býv. dievčenská škola) (obr. 122,127,129)	Námestie SNP 4/7	13/1-2	neogotická budova kláštora postavená v rokoch 1887-89, podľa projektu arch. Husára a A. Briestenského, rozšírená 1904
Stará fara, poschodová	Námestie SNP 3/5	9/1	pôv. renesančná stavba s valbovou strechou, klasicisticky prestavaná, v 20. storočí úprava fasád, plastové okná, čiastočne zachov. murované oplatenie s barok. bránou
Dom polyfunkčný, poschodový, nárožný (oproti kostolu)	Námestie SNP 5/9,11	16	historizujúca fasáda s arkierom pod štítom manzardovej strechy, parter od námestia nevhodne upravený, okná drevené v T členení so šambránami
Dom polyfunkčný, poschodový s bránou a menším RD v jednej línii	Námestie SNP 6/13	19	starší objekt, zložený z dvoch domov poschodového a prízemného, medzi nimi drevená brána so strieškou, prízemný dom v havarijnom stave, na poschodí s malými okienkami, valbová strecha
Dom polyfunkčný, poschodový s balkónom (dvojdom)	Námestie SNP 8/17,19	24/1, 21/1	starší objekt so stredovým prejazdom s valenými klenbami s výsečami, historizujúca fasáda, balkón s kovaným zábradlím na konzolách s maskarónmi, zväčšené okná, vo dvore členené okná drevené
Dom polyfunkčný, poschodový, s preskleným podlubím (cukráreň)	Námestie SNP 10/27	28, 29/1	dom na dvoch parcelách s podlubím preskleným, pôv. renesančná stavba s úpravou fasád v 20. storočí, asanované pravé krídlo a susedný dom kvôli rozšíreniu Prievidzskej ulice, nevhodne zväčšené okná a novodobé okná podlubia
Dom polyfunkčný, nárožný, radový, poschodový	Námestie SNP 152/33	402	historizmus so starším jadrom
Dom rodinný, radový, poschodový s balkónom	Námestie SNP 154/37	404/1	historizujúca fasáda, predpoklad starší základ
Dom polyfunkčný, radový, poschodový	Námestie SNP 155/39	406	novodobo upravená fasáda v 20. stor.
Dom rodinný, poschodový, rožný	Námestie SNP 156/41	418	fasáda upravená v 20. stor., dvojpodlažný, Lányiho kúria, pôvodne renesančný
Dom rodinný s bránou, radový	Námestie SNP 160/49	412	starší objekt s historizujúcou fasádou, s bránou do dvora, nevhodná nízka strecha

Dom rodinný, radový, poschodový, nárožný	Námestie SNP 162/53	408	starší objekt, nevhodná úprava okien a fasády v 2.pol. 20. stor.
Dom polyfunkčný, radový, dvojpodlažný, nárožný	Námestie SNP 298/55	881	historizujúca fasáda, vymenené plast. okná, úprava v 20. storočí, pravdepodobne starší objekt, klenby v pivnici
Dom polyfunkčný, radový, poschodový (kvetinárstvo)	Námestie SNP 299/57	882	historizujúca fasáda, drevené členené okná, úprava v 20. stor., starší objekt, trámové stropy, pivnica s valenou klenbou
Dom rodinný, prízemný	Námestie SNP 300/59	884	valbová strecha do ulice, starší základ, v 20. stor. prestavaný
Dom rodinný, radový, poschodový	Námestie SNP 301/61	885	úprava v 20. storočí, pravdepod. starší základ
Dom rodinný, radový, poschodový	Námestie SNP 302/63	887	úprava v 20. storočí, pravdepod. starší základ
Dom rodinný, radový, poschodový	Námestie SNP 303/65	890	úprava v 20. storočí, pravdepod. starší základ
Dom rodinný, radový, poschodový	Námestie SNP 304/67	892	úprava v 20. storočí, pravdepod. starší základ
Dom rodinný, ľudový, prízemný	Námestie SNP 305/71	894	Ľudový, prízemný, prelom 19. - 20. stor.
Dom rodinný, prízemný, nárožný	Námestie SNP 352/2	1153	nová fasáda, objekt v rekonštrukcii s renesančnými pivnicami, zaklenuté prízemie
Dom rodinný, poschodový s podjazdom	Námestie SNP 353/4	1154	fasáda upravená v 20. stor., na prízemí klenby barokové a 1 pole krížovej klenby s rebrami a svorníkom (gotika?, neogotika?), pôvodne asi klenba podlubia, zaklenutá pivnica
Dom rodinný s podjazdom, poschodový	Námestie SNP 354/6	1156	pôv. renesančný objekt, prestavaný v 20. storočí upravená fasáda aj interiér, nevhodná novodobá fasáda
Dom rodinný, radový, poschodový s balkónom	Námestie SNP 355/8	1158	pôv. renesančný objekt, prestavaný koncom 19. stor., historizujúca fasáda so secesnými prvkami, úprava v 20. stor., manzardová strecha
Dom rodinný, radový poschodový	Námestie SNP 356/10	1160	pôv. renesančný, so zaklenutou pivnicou so vstupom z námestia, fasáda rozšírená nad bránu v 30. rokoch 20. stor., úprava v 20. stor.
Dom rodinný, s bránou, poschodový	Námestie SNP 358/14	1164	pôv. objekt na úzkej gotickej parcele, koncom 20. storočia nevhodná modrobiela farebnosť fasády, vymenené plast. okná
Dom polyfunkčný, bez využitia, poschodový	Námestie SNP 359/16	1165	historizujúca fasáda so sedlovou strechou, prízemie upravené v 20. stor., narušený stav

Dom polyfunkčný, radový s prejazdom, poschodový (Penzión Rose)	Námestie SNP 390/20	1223/1	renesančná stavba, na prízemí pôvodne valené klenby- teraz rovné podhl'ady, sedlová strecha, pivnica, fasáda upravená historizujúco, obnova 20. stor.
Dom rodinný, radový, poschodový	Námestie SNP 391/22	1224	pravdepod. starší objekt s nevhodne upravenou, fasádou, oknami a tvarom valbovej strechy
Dom polyfunkčný, radový, poschodový -Penzión Johanka	Námestie SNP 392/24	1225	fasáda z 19. stor., rekonštruovaná v 20. stor.
Dom polyfunkčný, radový, poschodový (mäsiarstvo)	Námestie SNP 393/26	1226	novodobá fasáda, staršia historizujúca brána, nové plast. okná
Dom polyfunkčný, radový, poschodový	Námestie SNP 394/28	1229	novodobá fasáda, v prízemí výklady, vymenené plast. okná
Dom polyfunkčný, radový, prízemný	Námestie SNP 395/30	1231, 1233/2	prestavaný starší objekt s prejazdom na osi, s podkrovím, nevhodné vikiere, pôvodne v miestnostiach klenby, teraz podhl'ady. V dvorovej časti prist. nový RD, vstup z Dlhej ul.
Rodinný dom, poschodový	Dlhá ul. 401/11	1239	úzky objekt s polvalbovou strechou, starší na pôvodnej parcele
Dom polyfunkčný, poschodový s plastickou fasádou (bývalá pošta)	Dlhá ul. 402/13, 15	1241	secesné prvky s hrázením na fasáde zo zač. 20. stor., na prízemí plastové okná a dvere
Dom polyfunkčný, poschodový (kvetinárstvo)	Dlhá ul. 403/17	1245	s arkierom nad prejazdom, historizujúca plastická fasáda, drevené členené okná
Dom rodinný, poschodový	Dlhá ul. 405/23	1251	s balkónom, manzardovou strechou a manzardkou, secesne upravená fasáda zač. 20. stor.
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 406/25	1253	prejazd na pravej strane, nevhodne upravená fasáda s obkladom okolo plast. okien koncom 20. stor.
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 407/27	1255	s prejazdom vľavo, nová fasáda na staršom objekte, dat. 1896, nevhodné okná bez členenia
Dom polyfunkčný, radový, poschodový	Dlhá ul. 408/29	1257	novodobá úprava fasády staršieho domu, nečlenené okná
Dom polyfunkčný, dvojpodlažný	Dlhá ul. 409/31	1259	prejazd vpravo, novodobá fasáda, nečlenené zväčšené okná, sedlová strecha
Dom rodinný, radový	Dlhá ul. 410/33	1261	prejazd vpravo, staršia brána, novšie členené okná, novodobá fasáda
Dom polyfunkčný, radový, dvojpodlažný	Dlhá ul. 412/37	1265	prejazd vpravo, brizolitová fasáda, plastové okná
Dom rodinný, radový, prízemný (zrušená NKP)	Dlhá ul. 413/39	1267	centrálny prejazd, hladká novodobá fasáda s podstrešnou rímsou, staršie drevené okná so zubozom, sedlová strecha

Dom polyfunkčný, rožný, prízemný, neobývaný (býv. umelecké kováčstvo)	Dlhá ul. 415/43	1273	s prejazdom, vo dvore hosp. objekty, úprava fasády 20. stor.
Dom polyfunkčný s prejazdom, poschodový	Dlhá ul. 419/47	1279/2	fasáda členená lizénami, sedlová strecha, prejazd stredový, nevhodné okná na poschodí, dole výklad
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 420/49	1281	s brizolitovou novou fasádou, stredový prejazd
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 421/51	1285	historizujúca fasáda s pilastrami a podstrešnou rímsou, sedlová strecha, prejazd vpravo
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 422/53	1287	starší s nevhodnou brizolitovou fasádou, plast. oknami, sedlová strecha
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 423/55	1289	starší prestavaný s novou fasádou, prejazd vľavo, nevhodné plast. okná
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 424/57	1291	starší s novou fasádou, prejazd vľavo, nevhodné plast. okná
Dom rodinný, radový, prízemný	Dlhá ul. 425/59	1293	starší s nevhodnou brizolitovou fasádou, prejazd v strede, podstrešná rímsa, plast. okná
Dom rodinný, radový, prízemný	Dlhá ul. 426/61	1295	starší s nevhodnou brizolitovou fasádou, prejazd v strede, podstrešná rímsa, plast. okná
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 427/63	1297	s prejazdom v strede, v pravej časti na poschodí vetracie okienka, straší objekt (sýpka?)
Dom polyfunkčný, radový, poschodový	Dlhá ul. 428/67	1298	historizujúca fasáda ukončená atikou, za ňou sedlová strecha, v strede poschodia balkón s kovaným zábradlím, fasáda plasticky členená rímsami a pilastrami, prejazd vpravo
Dom polyfunkčný, radový, poschodový	Dlhá ul. 429/69	1301	plasticky členená fasáda v rekonštrukcii, prejazd vpravo, sedlová strecha
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 431/73	1306	upravená brizolit. fasáda aj okná, v strede prejazd, sedlová strecha
Dom rodinný, radový, prízemný	Dlhá ul. 432/75	1308	brizolitová fasáda so stredovým prejazdom, zväčšené plast. okná, sedlová strecha
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 433/77	1310	upravená fasáda brizolitom v 20. stor., prejazd vľavo
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 434/79	1312	prejazd vľavo, zväčšené členené okná, úprava fasády v 1. pol. 20. storočia so šambránami, portálom, soklom
Dom rodinný, nárožný, poschodový	Mlynská ul. 436/1	1316	fasáda s rímsami v rekonštrukcii, na prízemí plastové okná, zamurované dvere, zle upravené nárožie, strecha valbová

Dom rodinný, samostatne stojaci, poschodový	Mlynská ul. 498/2	1513	dom s výškou v rekonštrukcii, valbová strecha, okná drevené, pôvodné. v záhrade hosp. budovy
Dom polyfunkčný, radový poschodový (dvojdom)	Dlhá ul. 503/91, 103	1524/1,2,3	upravený koncom 20. stor., nové plast okná, plech. krytina sedlovej strechy
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 504/93	1526	upravená fasáda a okná v 20. stor., prejazd vpravo
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 505/95	1528	upravená fasáda a okná v 20.stor., prejazd vľavo, v záhrade stodola so sedlovou strechou
Dom polyfunkčný, radový, poschodový (rodný dom režiséra Roháča s pam. tabuľou)	Dlhá ul. 567/84	1704	starší dom s prejazdom v strede, sedlová strecha, nová fasáda z 20. stor.
Dom rodinný, prízemný	Dlhá ul. 575/68	1720/1	historizujúca fasáda s prejazdom vľavo, so šambránami a sedlovou strechou, strešné okná
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 576/66	1721	starší objekt s brizolitovou fasádou upravenou v 20. stor., sedlová strecha, kordónová rímsa, plast. okná
Dom polyfunkčný, poschodový	Dlhá ul. 577/64	1723/1	fasáda z konca 20. stor., nový vstup aj okná, vo dvore nová hosp. stavba na mieste staršej parcely č. 1723/2
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 578/62	1725	nová brizolitová fasáda, plast. okná nevhodne členené
Dom rodinný, radový poschodový	Dlhá ul. 579/60	1727	historizujúca fasáda so šambránami a podstrešnou rímsou, nové nečlenené okná, staršia drevená brána prejazdu vpravo
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 580/58	1729	historizujúca fasáda s plastickými prvkami, prejazd vyosený vpravo, plastové okná, plechová strecha
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 583/52	1735	prejazd vyosený vpravo, historizujúca fasáda, okná pôvodné drevené s rímsou s stípkom, šambrány, kordónová rímsa, sedlová strecha
Dom rodinný, poschodový, s podjazdom	Dlhá ul. 587/44	1743	prestavaný starší objekt, hladká fasáda, vyosený prejazd doprava, na prízemí drevené okná s vlnovkovým priečnikom, zväčšené okná na poschodí, sedlová strecha , pred domom stĺp so sochou sv. Floriána

Dom polyfunkčný s podjazdom a novým obchodom na prízemí	Dlhá ul. 588/42	1748	starší renesančný?, v 18.-19. stor. prestavaný, v 20. stor. upravená fasáda s novými šambránami, nový vstup na mieste okna s nevhodným schodiskom, pôv. prejazd vpravo (klenba s 5-bok. výsečami, v obchode na prízemí korýtková klenba, v podjazde valená klenba s lunetami, na fasáde nika so sochou Najsvätejšej Trojice, v suteréne portál
Dom polyfunkčný, poschodový, s podjazdom a obchodom na prízemí	Dlhá ul. 589/40	1750	starší objekt s prejazdom vpravo (čes. placky na pásoch), na poschodí sčasti zaklenuté priestory, novodobá fasáda, vo dvore Pudový dom z nepálenej tehly so sedlovou strechou
Dom polyfunkčný, poschodový	Dlhá ul. 597/24	1769/1-4	starší, fasáda a okná upravené v 20. stor., so stredovým prejazdom, so sedlovou strechou, plech. krytina
Dom rodinný, poschodový s podjazdom	Dlhá ul. 600/18	1776,1775/2	nevhodná novodobá fasáda
Dom rodinný, poschodový, s centrálnym podjazdom (dvojdom)	Dlhá ul. 601/16, 602/14,	1778, 1780	hladké fasády, nejednotne obnovené na dvoch parcelách, pred domom č. 14 socha Piety
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 603/12	1782	s prejazdom vľavo s drevenou bránou, brizolitová fasáda, zväčšené okná
Dom polyfunkčný, radový, poschodový	Dlhá ul. 604/10	1784	nevhodná úprava fasády v 20. stor, nečlenené plastové okná, nový vstup z okna, brizolitová fasáda
Dom rodinný, poschodový (v rekonštrukcii)	Hviezdoslavova ul. , bez čísla	1788/3	tehlová stavba, sedlová strecha, pôvodne hospodárska stavba, prestavuje sa na RD
Dom rodinný s balkónom, poschodový	Prievidzská ul. 148/10	396	historizujúci objekt so secesnými prvkami s prejazdom vľavo, nevhodne obložený parter, sedlová strecha s atikou, kované zábradlie balkóna
Dom rodinný, poschodový, radový	Prievidzská ul. 149/8	397	dom s prejazdom vľavo, sedlová plechová strecha, brizolit. fasáda, prístavba dvoch osí v 20.stor.
Dom rodinný, poschodový, radový	Prievidzská ul. 151/4	400	s prejazdom vľavo, sedlová strecha plechová, nečlenené okná, starší, úprava fasády 20. stor.

B.1.6.5.4. Nehnutelnosti rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia PZ

Situované sú v zástavbe historických objektov na jednotlivých uliciach a na námestiach, nemajú výrazné historické a pamiatkové hodnoty. Postavené boli väčšinou v 20. storočí, alebo ako staršie objekty, ale značne prestavané. Svojím architektonickým výrazom a hmotou v tomto pamiatkovom prostredí nepôsobia rušivo, sú dôkazom architektonického cítenia svojej doby a hmotovo dopĺňajú staršiu zástavbu. Ich prevládajúca hodnota je v dodržaní a v rešpektovaní pôdorysnej schémy, parcelácie, výškového usporiadania a hmotovo-objemového členenia, ktoré nenaruša optimálnu urbanisticko-architektonickú skladbu vo vzťahu k ostanej zástavbe, uliciam a prostrediu Pamiatkovej zóny ako celku.

Tabuľka IV. - Nehnutelnosti rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia PZ

Nehnutelnosť, funkcia	Adresa	Parc. číslo	Pozn.
Dom rodinný, poschodový, radový	Námestie SNP 357/12	1162	pôvodne prízemný dom s bránou, prestavaný a nadstavaný v 20. stor., sedlová strecha
Dom rodinný, radový, poschodový	Námestie SNP 161/51	410	pôvodne prízemný objekt, prestavaný a nadstavaný v 2. pol. 20. stor., nevhodná úprava okien a fasády
Dom polyfunkčný, poschodový (Sl. sporiteľňa, cestovná agentúra)	Námestie SNP 396/32	1233/5	novostavba so sedlovou strechou na staršej parcele
Dom polyfunkčný, poschodový (lekáreň, zubná ambulancia)	Námestie SNP 397/73, 75	1233/7	novostavba 90. roky 20. stor., sedlová strecha s manzardou
Drevený amfiteáter	Nám. SNP, záp. časť	4/1	Koniec 20. stor., drevená moderná stavba nad býv. telesom fontány
Bazén fontány	Nám. SNP, SV časť	4/1	Upravený nový bazén fontány na mieste staršieho
Dom rodinný, prízemný	Dlhá ul. 404/21	1248	jednoosová nevhodne upravená fasáda, v 20. stor.
Dom rodinný, radový, prízemný	Dlhá ul. 411/35	1263	prestavaný zo staršieho, brizolitová fasáda, vikier na sedlovej streche
Dom rodinný, radový, prízemný	Dlhá ul. 414/41	1269	brizolitová fasáda, prejazd vpravo, sedlová strecha, strešné okná prestavaný starší objekt,
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 430/71	1303	nadstavaný nad ľavou bránou, zväčšené okná s obkladom, nevhodná fasáda, v streche trojuholník. vetracie vikiere
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 435/81	1314	nadstavaný nad bránou v 20. stor., s novodobou nevhodnou úpravou fasády, zlá farebnosť, plast. okná, podstrešná rímsa, podjazd vpravo

Dom rodinný, nárožný, prízemný	Dlhá ul. 499/83	1515	prestavaný v 20. stor., s manzardovou strechou
Dom rodinný, radový, prízemný	Dlhá ul. 500/85	1517	sedlová strecha s vikierom (manzardou?), prejazd vľavo, historizujúca fasáda, zač. 20. stor.
Dom rodinný, radový, poschodový	Dlhá ul. 501/87	1520	sedlová strecha s vikierom (manzardou?), prejazd vľavo, nadstavaný v 20. stor., vetracie vikiere
Dom rodinný s bránou, prízemný	Dlhá ul. 502/89	1522	polomanzardová strecha s manzardou, brána vpravo s krytinou, úprava v 20. stor.
Dom rodinný, prízemný	Dlhá ul. 507/99	1532	sedlová strecha s plechovou krytinou, prejazd vpravo, zväčšené okno, úpravy v 20. stor.
Dom rodinný, prízemný	Dlhá ul. 508/101	1534	valbová plechová strecha, utopený pod mostom, historizujúce prvky na fasáde, brána do dvora vľavo
Dom rodinný, prízemný, radový	Dlhá ul. 566/86	1702	manzardová strecha s vikiermi na bočnej fasáde a krytou podstienkou, brána vľavo, nová fasáda a okná, zadná prístavba z pol. 20. stor.
Dom rodinný, prízemný	Dlhá ul. 569/80	1708	starší dom s bránou do dvora vpravo, s valbovou strechou (typ bojnického domu)
Dom rodinný, prízemný, radový	Dlhá ul. 570/78	1710	šírkovo orientovaný dom so stredovým prejazdom, sedlová strecha s dreveným štítom, nevhodne upravený sokel (obklad eternitom), nové okná
Dom rodinný, poschodový, radový	Dlhá ul. 571/76	1712/2	starší objekt s novodobou 20. stor. fasádou, sedlová strecha
Dom polyfunkčný, poschodový, radový	Dlhá ul. 572/74	1714	starší objekt, nová úprava fasády, marmolit v soklovej časti
Dom polyfunkčný, radový, poschodový	Dlhá ul. 573/72	1716	starší objekt, nová úprava fasády, šambrány okolo okien, prejazd
Dom rodinný, prízemný	Dlhá ul. 582/54	1733	jednoduchý objekt, polvalbová strecha
Dom rodinný, poschodový	Dlhá ul. 584/50	1737/1-2	prestavaný starší objekt, nová fasáda, plastové okná, polvalbová strecha, dvor vpravo
Dom polyfunkčný, poschodový	Dlhá ul. 585/48	1740/1	prestavaný starší objekt, nová fasáda, zlá úprava parteru, terasa pred objektom, nový vstup z cesty, polvalbová strecha, dvor vľavo
Dom rodinný, poschodový, radový	Dlhá ul. 586/46	1741	prestavaný starší objekt, nevhodná fasáda, obklad, brizolit, zväčšené okná
Dom rodinný, radový, prízemný	Dlhá ul. 590/38	1752	plechová sedlová strecha, nevhodný obklad príziemia, prestavaný starší objekt

Dom rodinný, prízemný	Dlhá ul. 591/36	1755	fasáda historizujúca so secesnými plastickými prvkami, drevené členené okná s vajcovcom v rímse
Dom rodinný, poschodový, radový	Dlhá ul. 592/34	1757/1,2	starší objekt, nová upravená fasáda, prejazd vľavo
Dom rodinný, poschodový, radový	Dlhá ul. 593/32	1759	starší objekt, upravená fasáda, oblé šambrány, prejazd vpravo, nové zle členené plast. okná
Dom rodinný, poschodový, radový	Dlhá ul. 594/30	1761	starší objekt, nová upravená fasáda, pôvodne asi jeden objekt s domom č. 32, spoločný prejazd
Dom rodinný, poschodový	Dlhá ul. 595/28	1763/1	starší objekt s brizolitovou fasádou, prejazd vľavo, sedlová strecha, zväčšené okná
Dom rodinný, poschodový, rožný (pri potoku Tužinka)	Dlhá ul. 596/26	1765	s prejazdom vľavo, vo dvore hospodárske stavby, zle upravená fasáda (sokel, okná, rímša)
Dom polyfunkčný, poschodový	Dlhá ul. 598/22	1771	starší objekt, nevhodne upravená fasáda so zväčšenými oknami, bez detailov, 20. stor.
Dom rodinný, prízemný	Dlhá ul. 599/20	1772	starší, valbová strecha, nevhodný obklad okolo okna, zlá úprava fasády 20. stor.
Dom rodinný nárožný, dvojdom, vo dvore poschodový	Dlhá ul. 606/6, 605/8	1786	so zdobenou brizolitovou fasádou, na okrajoch vstupy, vpravo prejazd, vo dvore tehlová poschod stavba, dostavaný v 20. stor.
Farský úrad , prízemný	Hviezdoslavova ul. 1111/ 2	12/2	samostatná novostavba s podkrovím, sedlové strechy s podlomenicami
Dom rodinný, prízemný	Prievidzská ul. 1099/96	405/3	novopostavený dom koncom 20. storočia, prízemný, sedlová strecha s podkrovím
Dom rodinný, prízemný	Prievidzská ul. 14/5	38	dom ľudového charakteru, zo začiatku 20. storočia, upravený v 2.pol.20. stor., sedlová strecha
Dom rodinný, prízemný	Prievidzská ul. 15/7	39	s prejazdom vpravo, širkoivo orientovaný, trojuholníkové vikiere, prestavaný v 20. stor.
Dom rodinný, prízemný	Prievidzská ul. 16/9	42	s manzardovou strechou a arkierom v manzardovom štíte, nevhodná fasáda zo zač. 21. stor.
Rodinný dom samostatný, poschodový	Štefánikova ul. 716/35	417	novostavba, rešpektujúca novú zástavbu ulice
Rodinný dom samostatný, poschodový	Malinovská ul. 295/8	877, 878	novostavba rešpektujúca novú zástavbu ulice, na mieste pôvodných hospodárskych budov, ako stavba za pôvodným prízemným domom
Dom rodinný, prízemný	Malinovská ul. 6	879	prízemný so sedlovou strechou, ľudového charakteru

Dom rodinný, prízemný	Žltá ul. 348/2	1101	dom ľudového charakteru s nikou medzi oknami a valbovou strechou
Dom rodinný, prízemný	Žltá ul. 347/4	1099	dom ľudového charakteru, zväčšené okná, úprava 20. stor.
Dom rodinný, prízemný	Žltá ul. 346/6	1097	ľudového charakteru s pilastrami v nároží, valbová strecha
Dom rodinný, prízemný	Žltá ul. 345/8	1095	ľudového charakteru, sedlová strecha s podkrovím, vo dvore stavba letnej kuchyne, brizolitová fasáda
Dom rodinný, poschodový	Žltá ul. 307/1	897	klasicist. fasáda, sedlová strecha
Budova hospodárska	Žltá ul. , bez čísla	899	murovaná tehlová stavba s kamenným základom, sedlová strecha
Dom rodinný, prízemný	Komenského ul. 351/2	1151	pôdorys do L, sedlová strecha, starší objekt v rekonštrukcii

B.1.6.5.5. Nehnutelnosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia PZ

Architektonickým a výtvarným riešením nekorešponujú s daným historickým prostredím a svojim výzorom nevhodne dopĺňajú historickú architektúru a pamiatkové prostredie pamiatkovej zóny. Rušivé objekty boli postavené väčšinou v druhej polovici 20. storočia. Tvoria ich objekty novodobých plochostropých garáží a dielní vo dvoroch viacerých objektov, nevhodne riešené rodinné domy, ako aj mnohé hospodárske objekty a prístavby k starším domom nachádzajúce sa zväčša v dvorových častiach. Do tejto kategórie patria aj väčšie samostatné objekty na námestí, ktoré svojim veľkým objemom nahradili niekoľko menších asanovaných objektov, ako napr. Dom služieb, budova štátnych majetkov, obchodný dom s Hotelom Vyšehrad.

Tabuľka V. - Nehnutelnosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia PZ

Nehnutelnosť, funkcia	Adresa	Parc. číslo	Pozn.
Obchodný dom Jednota a hotel Vyšehrad	Námestie SNP 398/ 77, Dlhá ul. 706/2, Jednota	7/1, 7/2	rozsiahly komplex objektov nerešpektujúci historické prostredie pamiatkovej zóny
Administratívna budova, radová, dvojpodlažná (býv. Štátne majetky)	Námestie SNP 153/35	403/2	novostavba z r. 1979, nerešpektujúca pôv. menšiu parceláciu
Dom rodinný, prízemný	Námestie SNP 157/43	415	samostatne stojaci vidiecky dom s manzardou, 20. stor. nerešpektujúci charakter nám.
Dom polyfunkčný, poschodový (pôvodne Mestský dom, chlapčenská škola, po prestavbe nová pošta, Dom služieb)	Námestie SNP 360/18	1166	starší dom s renesančnou, valene zaklenutou pivnicou, v r. 1971 prestavaný, s prístavbou terasy zo zač. 21. stor., pôv. podzemné priestory zachované

Administratívna budova VÚB, prízemná	Pionierska ul 389/2 (Námestie SNP)	1222/1	nový prízemný objekt banky na staršej parcele, nevhodne upravený vstup so zasklenou predsieňou
Dom rodinný, prízemný	Dlhá ul. 399/7	1237	nevhodný dom s manzardou, prestavaný v 20. stor. zo staršieho objektu
Dom rodinný, poschodový	Dlhá ul. 506/97	1530	zadné krídlo ako pozostatok z pôvodného väčšieho objektu, asanovaného v 20. storočí, pultová strecha. (Možnosť dostavať objekt k uličnej čiare)
Dom rodinný, poschodový	Dlhá ul. 568/82	1706	pôvodne prízemný dom, v súčasnosti nadstavaný o zvýšené podkrovie s nevhodnou strmou strechou
Dom (nedokončená stavba)	Dlhá ul. 572/70?	1718	rozostavaný objekt na mieste staršej stavby (múry prízemnia), prieluka na zastavenie
Dom polyfunkčný, prízemný (reštaurácia)	Dlhá ul. 581/56	1731	cudzorodo pôsobiace prvky na fasáde, oblúkové okná, nevhodný obklad aj strecha, vzadu hosp. budovy, vo dvore poschodový
Dom polyfunkčný, prízemný (reštaurácia)	Prievidzská ul. 12/69	35/6	reštaurácia s rovnou strechou, terasa vysunutá k ceste, 20. stor.
Garáže, dielne, prízemné	Prievidzská ul. 13/3	35/8	stavba z 20. storočia so sedlovou strechou, mimo uličnej čiar, nevhodná fasáda
Dom polyfunkčný, poschodový (mäsiarstvo a zadné krídlo objektu z nám. č. 153/35)	Prievidzská ul. 153/2	403/2	nevhodný panelový pílovitý plot od ulice, veľký dvor - prieluka na zastavenie
Dom polyfunkčný, poschodový (v rekonštrukcii)	Prievidzská ul. 150/ 6	399	pôvodne prízemný dom, nadstavaný so sedlovou strechou, nerešpektuje rímsy a výšku striech
Garáž prízemná	Štúrova ul.	411	plochoštrpn rušivý objekt

B.1.6.5.6. Pamätihodnosti obce nachádzajúce sa v PZ

Podľa ods. 4 § 14 pamiatkového zákona - Obec môže rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnutelných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné názvy a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obce predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu, ak ide o nehnuteľnú vec, predloží zoznam aj stavebnému úradu.

Obec Nitrianske Pravno zaviedlo takúto evidenciu Všeobecným záväzným nariadením č.1/2008 O miestnych pamätihodnostiach obce Nitrianske Pravno, Obecné zastupiteľstvo v Nitrianskom Pravne

toto VZN schválilo dňa 7. februára 2008 uznesením č. 1/2008, všeobecne záväzné nariadenie nadobudlo účinnosť od 22.2.2008. V pamiatkovej zóne sa nenachádza žiadna evidovaná pamätihodnosť. V zozname sú uvedené len NKP evidované v ÚZPF.

B.1.7. Prehľad archeologických nálezísk so stručnou charakteristikou

Topografický opis:

Nitrianske Pravno leží v severovýchodnom okraji Hornonitrianskej kotliny v mieste jej styku s pohorím Žiar na nive a náplavových kužeľoch rieky Nitry. Nadmorská výška v strede Nitrianskeho Pravna je 348 m n. m., v katastri obce sa pohybuje od 314 do 955 m n. m.

Geomorfologický vývoj:

Oblasť Nitrianskeho Pravna patrí do Hornonitrianskej kotliny, ktorá na severe susedí s Malou Fatrou a pohorím Žiar, na východe s Kremnickými vrchmi a pohorím Vtáčnik, z juhu je obklopená vrchovinou Tribeč a zo západu Strážovskými vrchmi. Hlavnou osou kotliny je rieka Nitra s početnými prítokmi, ktoré uložili mohutné náplavové kužele. Staré pleistocénne kužele sú z časti prekryté sprašovými hlinami. Geologickú stavbu Nitrianskeho Pravna tvoria kryštallické bridlice, granity a kremence. Jadro pohoria Žiar je žulové, vrchol Vyšehrad je z dolomitu a vápenca. Z pôd sa tu vyskytujú ilimerizované, hnedé lesné pôdy a rendziny.

Osídlenie Nitrianskeho Pravna:

V časti Vyšehradné evidujeme nálezy z obdobia neolitu a eneolitu, sídliskové nálezy lužickej kultúry a sídliskové nálezy z obdobia stredoveku.

Archeologické výskumy na výšinnom hradisku Vyšehrad (č. ÚZPF 2165/1), ktoré sa rozprestiera na hrebeni pohoria Žiar a prechádza ním hranica Trenčianskeho a Žilinského kraja, priniesli množstvo nálezov dokladajúcich, že táto lokalita bola osídlená už na konci doby bronzovej a na začiatku doby halštatskej ľuďom lužickej kultúry. Hradisko Vyšehrad sa nachádza vo výške 829 m n. m. Na južnej a východnej strane je ohraničené strmými skalami a zo západnej strany je tiež pomerne ťažko prístupné. Jeho celková plocha je 455 árov. Cenné poznatky o tejto lokalite priniesol systematický archeologický výskum vedený M. Remiášovou v rokoch 1971-1978. V najnižších vrstvách sond sa nachádzala lužická keramika, bronzové ihlice, prstene a surovina. Táto najstaršia fáza osídlenia sa sústredila v severnej najnižšie položenej časti areálu hradiska, kde je najlepší prístup. Podstatne výraznejšie bolo hradisko osídlené v dobe laténskej. Hlavnú časť nálezov púchovskej kultúry reprezentuje keramika v zlomkoch z veľkých zásobníc, vázovitých a situlovitých nádob, prasleny, drobné železné predmety dennej potreby, šperky zastúpené sponami a fragmentmi sklenených náramkov.

Vyšehrad so svojou strategickou polohou zohrával významnú úlohu najmä pri diaľkovej obchodnej ceste vedúcej Ponitím do Turca a ďalej do Poľska. Praveké hradisko bolo prebudované slovanským obyvateľstvom už v predveľkomoravskom období a následne sa v 9. a 10. storočí stalo dôležitým správnym centrom s vojensko-obrannou funkciou. Celý areál hradiska má mohutné valové opevnenie a sústavou valov je rozčlenený na štyri samostatné časti. Vysoký val bol drevenej

konštrukcie s kamennou výplňou, na čo poukazujú kolové jamy a zvyšky drevených trámov. Slovanské nálezy predstavuje keramika, šperky, rôzne náradie, nástroje, zbrane, veľkomoravské ostrohy, kovania a časti konského postroja. Nálezy sliezskej misky a železné hrivny, ktoré boli polotovarom a slúžili i ako platidlo, dokladajú obchodné kontakty. Na hradisku boli objavené sídliskové objekty so zvyškami ohnísk, mazanice a drevenej podlahy.

Hradisko si svoju funkčnosť, aj keď v menšej miere, udržalo i v priebehu 10. a 11. storočia. Vyšehrad bol v 12. storočí prebudovaný na hrad a stal sa centrom majetkovej domény Diviackovcov. Výskumy nedoložili prestavbu hradu do murovanej podoby, opevnenie tvoril kamenný val. V areáli hradu stáli zrubové stavby. Najvyššie položenú juhovýchodnú časť hradu, v ktorej boli odkryté stopy strážneho objektu s pecou, oddeľoval od strmého brala nízky val tvoriaci súčasť opevnenia. Druhá časť so vstupnou bránou zo severozápadnej strany, kam viedla cesta s kamennou dlažbou, má takmer pravidelný obdĺžnikovitý tvar a od prvej je oddelená valom a hlbokou priekopou. V tejto časti sa nachádzal objekt dokladajúci spracovanie antimónovej rudy, ktorá sa na Vyšehrad dostala pravdepodobne z Kremnice. Zachytili sa tu obytné objekty, v jednom z nich bola odkrytá pec na pečenie chleba. V prvej a druhej časti boli badateľné stopy po požiari. Najčlenitejší terén je v tretej časti, ktorá sa terasovite znižuje z južnej strany smerom k severnej. Nachádzali sa v nej objekty obytného a hospodárskeho rázu. Boli tu zistené ohníská, pec na pečenie chleba a upravené kamenné podlahy. Aj táto časť je od ostatných oddelená valom. V najnižšie položenej štvrti časti, miestne nazývanej Grusulát, bola vstupná brána zo severnej strany. Na juhozápadnej strane sa nachádza samostatný útvar ohraničený z východnej i severnej strany zdvojeným valom a priekopou. Ide o bratricku pevnosťku vybudovanú v 15. storočí. V jej vnútri bol odkrytý objekt s vykurovacím zariadením, drevenou podlahou a veľkým množstvom keramiky a kachlíc.

Z písomných prameňov je známe, že vojenskú posádku na Vyšehrade viedol bratricky veliteľ Slováčko. Archeologický materiál z 12. až 15. storočia je zastúpený rôznymi druhmi nádob, hlinenými kahančekmi, praslenmi, neglazovanými kachlicami, železnými predmetmi dennej potreby, časťami jazdeckého výstroja, remeselníckym náradím a výrobkami, súčasťami odevu, poľnohospodárskym náradím, zbraňami, úlomkami sklenených pohárov, žarnovmi i predmetmi z kostí. Ojedinelým nálezom je hlásnický roh zhotovený z jemne plavenej hlíny tzv. bielej keramiky. Nálezový súbor dopĺňajú mince z 15. storočia. Najdených bolo spolu 308 mincí, z nich bolo 114 výrazne poškodených žiarom. Bratrické opevnenie bolo zničené požiarom, a tým sa ukončila funkcia tohto opevneného sídla.

Pod Vyšehradom na južnej strane, ktorá patrí do katastra obce Solka, boli zachytené zvyšky kamennej architektúry. S veľkou pravdepodobnosťou ich možno stotožniť s Kostolom Panny Márie, ktorý je písomne doložený v roku 1258.

V blízkosti meštianskeho domu na Námestí SNP č. 158/45, 159/47 (č. ÚZPF 2619/0 - Karpatonemecký spolok) v pamiatkovej zóne na pozemku parc. č. 413, 414/1 bolo v roku 1995 pri výkopových prácach zistené murivo, ktoré nebolo datované. Archeologický výskum tu nebol realizovaný.

Podľa protokolov z Obecného úradu v Nitrianskom Pravne, v severozápadnej časti námestia, pod súčasným parkom a amfiteátrom, boli koncom 2. svetovej vojny pochovaní padlí nemeckí vojaci a zastrelení civilisti z Nitrianskeho Pravna. V roku 1995 bolo 68 telesných pozostatkov exhumovaných a prevezených do nemeckého vojenského cintorína v stredoslovenskom kraji.

Tabuľka VI. - Archeologické náleziská v pamiatkovej zóne

Vzhľadom k tomu, že archeologické výskumy na území pamiatkovej zóny neboli doteraz realizované, prehľad v tabuľke neuvádzame.

B.1.8. Historická zeleň, záhrady, parky, verejná zeleň, stromoradie

System zelene:

System zelene zakomponovaný do urbanistického kontextu Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno spoluvytvára vnútorný obraz mesta. Jeho štruktúra prešla vývojom ovplyvneným sociálnym potenciálom od jednoduchej pasívnej existencie vegetácie a náhodných zásahoch až po cielene upravené menšie plošno-priestorové a líniové štruktúry. Aj keď sa na území pamiatkovej zóny nenachádzajú objekty historickej zelene vyhlásené za národné kultúrne pamiatky systém zelene predstavuje nositeľa kultúrnych, sociálnych, hospodárskych a prírodných kvalít ovplyvňujúcich pamiatkové hodnoty územia a zjednocujúci jeho vnútorný obraz.

V Pamiatkovej zóne Nitrianske Pravno sa nenachádzajú žiadne staršie vegetačné kompozície, ktoré by dokladovali ciele zakladanie okrasných parkov alebo záhrad. Vývoj systému zelene bol determinovaný postupným hospodárskym, sociálnym a správnym rozvojom mesta a jeho urbanistickou štruktúrou a charakterom zástavby.

System zelene bol vytváraný prevažne úžitkovými záhradami na pozemkoch situovaných medzi blokmi zástavby meštianskych domov, domov remeselníkov a roľníkov alebo za nimi. Verejne prístupné priestory námestia, ako centra obchodu a trhu, a ulíc prakticky až do začiatku 20. storočia boli bez vegetácie, nachádzali sa tam ojedinele solitérne stromy. Až prelom 19. a 20. storočia prináša snahu o „skrášlenie“ prostredia niektorých významnejších meštianskych domov formou malých predzáhradiek na námestí a ulíc lemovaním kratšími stromoradiami listnatých drevín. Až v druhej polovici 20. storočia boli na námestí zakladané menšie sadovnícky upravené plochy a parčík a tiež došlo k systematickejšej výsadbe stromoradií v uličných interiéroch ako výsledok celospoločenských tendencií preferovania estetickej a hygienickej funkcie vegetácie v dôsledku snahy o zlepšenie životného prostredia.

Vzrastlá zeleň sa nachádza aj pri niektorých sochách situovaných na Dlhej ulici a na námestí, staršia vzrastlá lipa rastie pri soche sv. Jána Nepomuckého (par.č. 6/7), avšak v poslednej dobe boli v bezprostrednej blízkosti vysadené nové stromčeky, ktoré po dosiahnutí dospelého veku môžu svojim koreňovým systémom narušovať sochy a plastiky (socha Krista Kráľa, J.Nepomuckého).

V súčasnosti systém zelene Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno tvoria:

1. Sadovnícke úpravy námestia
2. Líniové prvky - stromoradia uličných interiérov a námestia
3. Dvorové časti, záhrady dotvárajúce prostredie NKP
4. Brehové porasty vodného toku

B.1.9. Prvky uličného interiéru a uličného parteru

Uličný interiér dotvárajú jednoduché lavičky okolo pamätníka SNP, pri detskom ihrisku za obecným úradom a v parkovej časti okolo amfiteátra. V južnej časti parku, pri lavičkách sú situované aj betónové kontajnery na mobilnú zeleň. Na námestí sú chaoticky a nejednotne situované aj rôzne druhy smetných nádob (betónové, plechové, unifikované nádoby...).

Pamiatková zóna je osvetlená len uličnými svietidlami na stĺpoch, na námestí pred domami aj na starých betónových stĺpoch a provizórne aj na fasádach na námestí a na menších betónových stĺpoch okolo pamätníka SNP. Zóna ako celok je osvetlená živelne bez koncepčného riešenia. Novšie osvetlenie v tvare gúľ na kovových stĺpoch je riešené len v časti parku okolo amfiteátra. Osvetlenie je potrebné preriešiť a realizovať nanovo, vhodnými svietidlami pre jednotlivé časti zóny.

Koncom 19.storočia bola obec osvetlená, avšak typ uličného osvetlenia z doposiaľ známych dokumentov a fotografií nie je možné bližšie špecifikovať.

V centre zóny sa nachádzajú aj informačné panely neďaleko obecného úradu ako obdĺžnikové zasklené skrinky na kovových stojkách, ďalej veľkoplošné reklamné plochy na Dlhej ulici pri vstupe do námestia, na fasáde objektu pred farským kostolom, pri moste cez rieku Nitra a menšie reklamné plochy živelne umiestňované na fasádach objektov v celom priestore pamiatkovej zóny. V centre stoja aj predajné stánky, pri vyústení Hviezdoslavovej ulice do Dlhej ulice a na námestí. Plocha rozšíreného chodníka pri obchodnom dome Jednota slúži aj ako malá tržnica v letných mesiacoch.

Z hľadiska hodnotenia uličného interiéru sú problematické najmä veľkoplošné reklamy na fasádach, označenie prevádzok v nekvalitnom remeselnom prevedení, vydláždené plochy terás pred novo vznikajúcimi obchodnými a reštauračnými priestormi hlavne na Dlhej ulici, výmeny okien a dverí bez koncepcie, členenia a prispôsobenia celkovému výzoru objektu aj zóny, lepenie obkladov v tvare šambrán a soklov na fasády domov, ako aj farebnosť niektorých objektov značne zvýrazňujúca domy, bez ohľadu na to, či stoja v radovej zástavbe alebo jednotlivo.

Negatívne v zóne pôsobí vedenie elektrických a telekomunikačných káblov často kotvených do fasád objektov, ďalej plynové a regulačné skrinky pred domami, markízy a nové prekrytia vstupov do objektov priehľadnými komôrkovými systémami (Lexan, Makrolan...), prichytávanie satelitov, antén a telekomunikačných zariadení na fasády objektov v exponovaných polohách.

Umelecko-historické a výtvarné pamiatky:

Na výtvarnom dotvorení pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno sa podieľajú aj exteriérové sochy a výtvarné diela sústredené v uličnom interiéru na Námestí SNP a Dlhej ulici. V centre námestia je to Mariánsky stĺp pred budovou obecného úradu č. 1 a socha sv. Jána Nepomuckého na stĺpe oproti Obecnému úradu na južnej strane námestia, na Dlhej ulici sú to prícestné kamenné sochy sv. Floriána a Piety na stĺpoch pred domami č.44 a 14. Ako súčasť architektúry sú v pamiatkovej zóne zastúpené exteriérové sochy umiestnené nad vstupom do farského kostola, ďalej socha umiestnená v nike vstupného priečelia kláštora a súsošie Najsvätejšej Trojice umiestnené v nike na priečelí domu č. 42 stojaceho na Dlhej ulici. V západnej časti námestia sa nachádza socha Krista Kráľa, ako pamätník padlým v prvej svetovej vojne a vo východnej časti námestia, uprostred parku, je situovaný pamätník obetiam padlým v SNP.

Na námestí sa v minulosti podľa vojenského mapovania nachádzali štyri vodné nádrže, z ktorých ostali dve vedľa Obecného úradu. Neskôr boli prebudované a využívané aj ako fontány. Na západnej už nefunkčnej fontáne, bolo postavené drevené kryté pódium amfiteátra. Východná fontána je obnovená v rámci revitalizácie námestia.

V okolí sochy Krista Kráľa a sochy sv. Jána Nepomuckého sú zachované fragmenty dlažby z okruhliakov (riečnych kameňov), realizovanej v 1. polovici 20. storočia.

B.1.10. Pamiatkové hodnoty nehmotnej povahy - pamiatky histórie, ktoré sa viažu k pamiatkovému územiu

Bývalé banské mestečko Nitrianske Pravno má bohaté kultúrne tradície, ktoré svojim významom presahujú rámec hornonitrianskeho regiónu. Ich počiatky siahajú ďaleko do stredoveku, pričom na ich vzniku a rozvoji sa v minulosti podieľali okrem zakladateľov a prvých osadníkov aj majitelia panstva, cirkevné kruhy, významné osobnosti a samotné mestské inštitúcie.

História obecného erbu:

Historickým znakom Nitrianskeho Pravna bol od najstarších čias patrón farského kostola sv. Ján Krstiteľ. Pôvodné pečatidlo obce zo 14. storočia alebo jeho odtlačok sa však nezachovalo, hoci existujú dôkazy o tom, že svoje pôvodné pečatidlo obec používala ešte v prvých rokoch 17. storočia, zrejme súčasne s ďalšími pečatidlami pochádzajúcimi z 15. a 16. storočia.

Povýšenie Nitrianskeho Pravna na mestečko sa obec na nových pečatidlách usilovala vyjadriť v kruhopise či v skratke, no na začiatku 16. storočia už môžeme vidieť, že pečatidlo bolo heraldické. Zobrazený je tu neskorogotický štít a v ňom patrón farského kostola vyrytý v heraldickej úprave - hlava sv. Jána Krstiteľa na tanieri. Nad štítom sú sigly: S D P (= Siegel Deutsch Praun). V druhej polovici 16. storočia je používaný ten istý symbol a tie isté skratky, ale už v renesančnom štíte.

Za veľmi významné pokladajú heraldici pečatidlo z roku 1612, kde sa v kruhopise znejúcom: * SIGILLVM * CIVITATIS * TEVTOPRONENS(is) *, označuje Nitrianske Pravno ako mesto. Rok vzniku pečatidla: 1612 je umiestnený v poli pečatného symbolu nad kľáčiakom Kristom, ktorého krstí sv. Ján zobrazený s gloriolou okolo hlavy. Odborníci totiž pokladajú tento výjav za renováciu pôvodného symbolu Nitrianskeho Pravna, ako bol vyrytý na pečatidle obce zo 14. storočia, tzn. jeho najstaršiu podobu.

V 17. storočí vznikajú ďalšie pečatidlá so symbolom sv. Jána Krstiteľa, opäť v heraldickej úprave. Na prvom pečatidle tanier nahrádza okrúhle pečatné pole, hlava sv. Jána vyplňa teda celé vnútorné pole pečatidla s kruhopisom: * SIGILVM CIVITA(tis): TEVTOPRONEN: SIS. Na ďalšom pečatidle je hlava patróna na tanieri a nad ňou v poloblúku je jemný rastlinný ornament, ktorý sa po prvýkrát objavil na oválnom pečatidle z prvej polovice 16. storočia. Tieto pečatidlá sa nachádzajú aj na dokumentoch z nasledujúceho obdobia, ale na konci 19. storočia ho v kancelárskej praxi obmedzila nápisová pečiatka s textom: NYITRA VÁRMEGYE NÉMETPRÓNA NAGYKÖZSÉG PRIVIGYEI JÁRAS. Pečiatka vznikla asi 1886 - v roku preradenia Nitrianskeho Pravna z mestečka na veľkú obec. Erbové pečatidlo z administratívnej činnosti definitívne vylúčila až nasledujúca nápisová pečiatka s textom: NYITRA VÁRMEGYE NÉMETPRÓNA KÖZSÉG * 1910 *.

Po roku 1918 začala obec používať pečiatku so znakom Slovenska (dvojramenný kríž na trojvrší) s kruhopisom: * Veľká obec Nemecké Pravno * Nitrianska župa *. Znak Slovenska v obecnej pečiatke za prvej republiky je zvláštnosťou, pretože Ministerstvo vnútra v tom čase zakazovalo používanie národných symbolov a v celej republike nútilo používať malý československý štátny znak - leva na prsiach so znakom Slovenska. V povojnovom období došlo aj k zmene pomenovania obce, čo sa odrazilo aj v zmene úradných pečiatok obce. Premenovanie Nemeckého Pravna na Nitrianske sa uskutočnilo 28. októbra 1946.

Ako podklad pre súčasný erb Nitrianskeho Pravna bol prevzatý symbol z najstaršieho známeho pečatidla, ktoré vzniklo na začiatku 15. storočia. Za oficiálny erb bol preto definitívne navrhnutý a schválený červený štít, v ktorom je na striebornom tanieri hlava sv. Jána Krstiteľa, vlasy a brada sú zlaté.

Významné udalosti, ktoré ovplyvnili stavebné aktivity a život v meste:

- 1268 - názov Terra Prouna sa prvýkrát objavuje v donačnej listine ako označenie širšieho územia
- 1321 - majiteľ panstva Mikuláš Gileth (objavenie zlata v 30-tych rokoch severne od Pravenca)
- 1335 - vznik mestského zriadenia na území dnešného Nitrianskeho Pravna
- 1395 - majiteľ panstva palatín Leustach de Ilava
- 1413 - označenie Aranprouwna (Zlaté Pravno) v Listine Nitrianskej kapituly
- 1430 - darovacia listina kráľa Žigmunda novým majiteľom panstva, Noffryovcom.
Nitrianske Pravno sa tu spomína ako „Oppidum“
- 1485 - bojnické panstvo spolu s Nitrianskym Pravnom v majetku kráľa Mateja
- 1527 - majitelia panstva Thurzovci
- 1599 - vpád krymských Tatárov a tureckého vojska
- 1605 - plienenie Bočkajovych kurucov spolu s Turkami, rabovanie cisárskymi vojakmi
- 1614 - spísanie a obnovenie urbára hradného panstva Bojnice Stanislavom Thurzom
- 1635 - najstaršia známa pozemková kniha
- 1636 - stavba kamenného mosta cez rieku Nitru
- 1640 - stavba mestského hostinca v strede námestia
- 1645 - kráľovskou donáciou prešlo panstvo do trvalého vlastníctva Pálffyovcov
- 1647 - písomná zmienka o mestskej bráne v Cachovskej ulici
- 1655 - písomná zmienka o mestskej bráne v Dlhej ulici
- 1675 - prvé údaje o počte obyvateľov v súpise farníkov (1429 ľudí a 335 domov)
- 1678 - drancovanie pálfyovských majetkov v Nitrianskom Pravne Thökölyho vojskami
- 1680 - plienenie mesta povstalcami pod vedením Konkolyho
- 1693 - vznik pivovaru jestvujúceho do r. 1898
- 1715 - baroková úprava farského kostola
- 1719 - odkúpenie objektu na severnej strane námestia pre zriadenie Mestského domu
- 1727 - stavba kamennej poschodovej sýpky na vyberanie desiatku (zrušená v r.1848)
- 1740 - postavenie mariánskeho stĺpu a sochy sv. Jána Nepomuckého na námestí
- 1778 - zrušenie miestneho cintorína pri kostole ohradeného kamenným múrom
- 1786 - prvé očíslovanie domov v Nitrianskom Pravne
- 1827 - vypuknutie ničivého požiaru, pri ktorom zhorelo 173 domov
- 1848 - pri oslavách zrušenia poddanstva zrútili pranier na námestí
- 1865 - veľký požiar na Dlhej ulici
- 1887 - otvorená nová továreň na súkno na mieste starej súkenárskej valchy
- 1889 - stavba kláštora a dievčenskej školy – “Venantia“ z iniciatívy Venanta Czeisela
- 1897 - stavba chlapčenskej školy na námestí pri kostole (zrušená v r. 1975)
- 1899 - veľký požiar zničil prevažnú časť novovybudovanej Prievidzskej ulice
- 1901 - veľký požiar zničil domy a hospodárske budovy na Cachovskej a Žltej ulici
- 1904 - prestavba farského kostola podľa projektov staviteľa Otta Sztehlu (dokončená 1907)
- 1909 - otvorenie premávky na železničnej trati Prievidza – Nitrianske Pravno
- 1912 - prestavba starej radnice v strede námestia podľa projektov Antona Briestenského ml.
- 1923 - zavedenie elektrického prúdu v obci z malej elektrárne pri mlyne v Pravenci
- 1934 - odhalenie pamätníka obetiam prvej svetovej vojny od sochára Gejzu Horna
- 1940 - zrútenie kamenného mosta cez rieku Nitru pochádzajúceho z r. 1636
- 1945 - bombardovanie mesta spojeneckým letectvom
- 1945 - vysídlenie nemeckého obyvateľstva z Nitrianskeho Pravna
- 1946 - slávnostné premenovanie obce z Nemeckého na Nitrianske Pravno
- 1960 - odhalenie pamätníka na počesť obetí SNP od sochára Vojtecha Ihriského

1971 - začiatok výstavby Domu služieb na mieste bývalého Mestského domu
1975 - asanácia bývalej chlapčenskej školy s okolitými budovami na námestí
1979 - otvorenie novopostavenej budovy štátnych majetkov na námestí
1984 - do užívania odovzdaný obchodný dom a hotel Vyšehrad na námestí

Významné osobnosti, žijúce a pôsobiace v Nitrianskom Pravne:

Obec Nitrianske Pravno je rodiskom, alebo pôsobiskom viacerých významných osobností histórie a kultúry. Pripomínajú ich vedecké a literárne diela, stavby pamiatkových objektov, pamätne tabule, a na miestnom cintoríne, nachádzajúcom sa mimo Pamiatkovej zóny aj epitafy, hroby a náhrobníky (niektoré sú dielom sochára Jozefa Damku).

Osobnosti pripomínajú objekty ako napríklad Roháčov dom na Dlhej ulici č. 84 s pamätnou tabuľou, NKP dom meštiansky Námestie č. 45,47 - bývalá kúria Briestenských.

- **Jozef Wesslerle** (1781 – 1838) známy ako historik, numizmatik a univerzitný profesor. Zaoberal sa zbieraním rímskych, gréckych a uhorských mincí
- **Inocent Alex Greschner** (1780 - 1834) pedagóg, metodik, zanechal množstvo príležitostných básní
- **Ján Nepomuck Greschner** (1805 - 1851) pedagóg, publicista, kráľovsko-cisársky radca, nositeľ Rytierskeho kríža Františka Jozefa
- **Andrej Briestenský** (1769 - 1842) jazykovedec, autor učebníc. Svojou literárnou činnosťou sa stal známym v celom Uhorsku. Zanechal veľa cenných rukopisov s pestrým obsahom
- **Vojtech Briestenský** (1786 - 1851) filológ, profesor Akadémie v Györi, vytvoril množstvo odborných výrazov v maďarskom jazyku, ktoré prevzala Maďarská akadémia vied do matematického odborného slovníka. Publikoval viacero diel najmä z oblasti matematických disciplín
- **Anton Briestenský** (1848 - 1930) staviteľ, projektoval o.i. školu v Nitrianskom Pravne, Venantinum a prvý pavilón Krajskej nemocnice v Martine
- **Anton Briestenský ml.** (1885 - 1957) staviteľ, projektoval secesnú stavbu Obecného domu v Nitrianskom Pravne a viaceré cirkevné stavby
- **Dezider Briestenský** (1869 - 1952) ľudovo výchovný pracovník, založil hospodárske konzumné a úverové družstvo v Dubnici n/Váhom
- **Gabriel Czeizel** (1835 - 1920) historik a pedagóg, na Lýceu v Nitre vyučoval matematiku, prírodopis a náboženstvo, založil fond pre chudobných študentov. Bol aj literárne činný so zameraním na dejiny Nitrianskej stolice
- **Venant Czeizel** (1837 - 1881) publicista, mecenas, publikoval cestopisné práce, bol mecenasom umenia, financoval stavbu Venantina v Nitrianskom Pravne
- **Jozef Loczka** (1855 - 1912) prírodovedec, svoje vedecké práce zameral na skúmanie minerálov a archeologických nálezov, zdokonalil viaceré chemické analytické metódy
- **Jozef Lányi** (1868 - 1931) jazykovedec, historik, doktor teológie a kanonického práva, učil následníka uhorského trónu Františka Ferdinanda
- **Jozef Bošáni** (1855 - 1946) prírodovedec, jazykovedec, historik, žil a zomrel v Nitrianskom Pravne. Bol propagátorom turistiky na Hornej Nitre
- **Štefan Matej Richter** (1865 - 1951) pedagóg, etnograf, publicista, zhromažďoval a publikoval národopisné údaje o Nitrianskom Pravne. Organizoval divadelné predstavenia, sám bol autorom viacerých hier
- **Alojz Diera** (1879 - 1958) učiteľ a hudobník, organizátor hudobného života. Napísal Dejiny Nitrianskeho Pravna a okolia, ktoré však zostali v rukopise

- **Jozef Damko** (1872 - 1955) akademický sochár, študoval v Budapešti a Paríži, vyzdobil mnohé chrámy a budovy, vytvoril náhrobok pápeža Silvestra II., bol tvorcom mnohých pamätníkov obetiam 1. svetovej vojny a portrétov významných osobností z dejín Uhorska
- **Anton Damko** (1892 - 1970) národopisný zberateľ a publicista, zbieral, zapisoval a publikoval rozprávky, povesti, básne, detské hry a rýmovačky
- **Ján Roháč** (1932 - 1980) divadelný, televízny a filmový režisér. Jeho svojské divadelné réžie prispeli k rozvoju divadiel malých foriem na začiatku 60. rokov 20. stor. Významná bola i jeho dlhoročná práca pre televíziu, kde od roku 1968 režíroval celý rad hudobno-zábavných programov. Ján Roháč je považovaný za zakladateľskú osobnosť modernej československej divadelnej a televíznej zábavy. Jeho rodný dom sa nachádza na Dlhej ulici č. 567/84 s pamätnou tabuľou.

C. VYHODNOTENIE PAMIATKOVÝCH HODNÔT ÚZEMIA A ZDÔVODNENIE JEHO OCHRANY

C.1. Vyhodnotenie súčasného stavu územia z hľadiska zachovaných pamiatkových hodnôt pamiatkového fondu

Predmetom ochrany je zachovaná urbanistická štruktúra historického jadra s dominantným postavením námestia SNP a Dlhej ulice, hmotová a výrazová skladba pamiatkovej zóny s dominantou farského kostola. Urbanistickú štruktúru narušila v 2. pol. 20. storočia najmä výstavba administratívnej budovy Štátnych majetkov, či komplexu obchodného centra a Hotela Vyšehrad v jadre pamiatkovej zóny. Nositeľmi pamiatkových hodnôt územia sú predovšetkým nehnuteľné kultúrne pamiatky, nehnuteľnosti vytypované na vyhlásenie za kultúrne pamiatky i ďalšie nehnuteľnosti pamiatkovej hodnoty dotvárajúce charakter pamiatkovej zóny, vrátane solitérov vysokej zelene a zelených plôch. Od doby vyhlásenia pamiatkovej zóny je historická urbanistická skladba bez výraznejších negatívnych zásahov do priestorového usporiadania.

Pamiatkové hodnoty Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno, sú výsledkom vývoja jednotlivých štruktúr, objektov a komunikácií hlavne od založenia obce s veľkým štvorcovým námestím na „zelenej lúke“ z dôvodu banskej kolonizácie nemeckých kolonistov z karpatskej oblasti, alebo z nemeckých krajín v 14. storočí. Zmeny architektonického výrazu objektov a celkového obrazu obce sú okrem prirodzeného vývoja výsledkom častých požiarov, vojnových nepokojov, naposledy poškodením stavebného fondu vojnovými udalosťami v 20. storočí a núteným odsunom nemeckého obyvateľstva po vojne a obsadenie objektov novými obyvateľmi, bez vzťahu k historickým, vývojovým a kultúrnym hodnotám pôvodného nemeckého obyvateľstva.

Všetky sústredené pamiatkové hodnoty hmotnej aj nehmotnej povahy potvrdzujú autenticitu hmotovo – priestorovej štruktúry, so zachovaním niektorých pôvodných objektov, hlavne meštianskeho charakteru, ktoré sú dokladom postupného vývoja a vzniku súčasného architektonického výrazu s prevahou prvkov pochádzajúcich z prelomu 19. a 20. storočia so staršími jadrami. V okrajových častiach pamiatkovú zónu dotvárajú objekty ľudového charakteru, ktoré sa miestami vyskytujú aj na Dlhej ulici, medzi meštianskymi domami. Jednotlivé meštianske domy na väčšine územia vytvárajú radovú zástavbu, s vysunutím krídiel do dvorov, vzadu s hospodárskymi stavbami a dvor ukončujúcou stodolou. Niektoré objekty sú však poznačené úpravami najmä z 2. polovice 20. storočia, spočívajúcimi predovšetkým vo výmene pôvodných okenných rámov za nové výplne, často bez rešpektovania ich

pôvodného členenia, vytváraním nových a rozširovaním starších okenných otvorov a vstupov, použitím nevhodných omietok a obkladov na fasádach a nevhodnej plechovej krytiny na strechách, inštalovaním technických a reklamných zariadení, alebo v neposlednom rade neúmernym zaťažením historického jadra tranzitnou dopravou.

Miera zachovania jednotlivých štruktúr je podstatná pre stanovenie požiadaviek v rámci zásad ochrany, obnovy a regenerácie stavebného fondu a usmernenie aj inej činnosti vo vymedzenom území. Pamiatkové hodnoty Nitrianskeho Pravna sú zachované vo viacerých rovinách. Až na niektoré výnimky je v prevažnej miere zachovaná pôvodná parcelácia, stavebná čiara, hmotové usporiadanie zástavby, zväčša dvojpodlažnej so sedlovými strechami, ako aj dispozičné hodnoty väčšiny objektov.

Nositel'mi najvýznamnejších pamiatkových hodnôt naďalej zostávajú objekty zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu nachádzajúce sa na území pamiatkovej zóny. Jednotlivé pamiatkovo chránené objekty v pamiatkovej zóne sú nositeľmi samostatných pamiatkových hodnôt, ktoré sú podstatné k určovaniu metodiky a požiadaviek k obnove.

C.2. Urbanisticko-historické hodnoty kultúrneho dedičstva

Historické jadro a jeho urbanistický vývoj je ukázkou sídla, ktoré svojou architektúrou vytvára typ medzi mestskou a vidieckou štruktúrou. Na jeho pôdoryse je viditeľné postupné rozširovanie zástavby od pôvodného jadra s dominantným farským kostolom, veľkým námestím dotvoreným renesančnými kúriami, meštiackymi a remeselníckymi domami, neskôr doplneným postupne sa rozrastajúcou uličnou sieťou so zväčša objektmi ľudového charakteru.

Urbanisticky hodnotné je zachovanie veľkého trhového námestia, základná uličná sieť, renesančná zástavba na historických, pôvodne gotických užších pospájaných parcelách, situovanie farského kostola s farou juhovýchodne od historického jadra, zachovanie pôvodných pivničných priestorov v objektoch so vstupmi z námestia, zachovaný typ radovej zástavby zo začiatku 20. stor. aj so solitérnymi objektmi v historickom jadre, ako príkladu staršieho typu zástavby domov s bránami (Nám. SNP. Č. 45-47, 21.). Urbanistický obraz sídla spoluvytvárajú línie vodných tokov so zeleňou.

Námestie je vymedzené prevažne dvojpodlažnou zástavbou meštianskych domov s prejazdmi, alebo priechodmi, v strede námestia na voľnej ploche stojí bývalý objekt mestského hostinca a radnice, dnes prestavaná budova obecného úradu. Druhý urbanisticky najvýznamnejší prvok územia - Dlhá ulica, je lemovaná dvojpodlažnou radovou zástavbou meštianskeho charakteru a v malej miere prízemnou zástavbou ľudového charakteru. Ulica je smerom od námestia rozšírená a na jej konci znovu zúžená pri napojení na výjazdovú cestu smerom do Turca.

C.3. Architektonicko-historické hodnoty kultúrneho dedičstva

Hmotovo najrozľahlejšími a architektonicky najhodnotnejšími stavbami mestečka ostali renesančné kúrie a meštianske domy, ktoré prechádzali väčšími alebo menšími úpravami a dostavbami, podľa potrieb a vkusu ich ostávajúcích, či meniacich sa majiteľov. Ich stav značne utrpel vojnovými udalosťami, častými požiarimi a núteným odchodom majiteľov po druhej svetovej vojne, prípadne z dôvodu necitlivých prístupov a megalomanských aktivít počas totalitného režimu.

Zachovaná je zväčša podoba objektov zo začiatku 20. storočia s nadstavanými bránami, čím vznikla typická radová zástavba objektov so strechami s odkvapom do ulice a s prejazdmi. Starší

typ typických poschodových domov s bránami a valbovými strechami je zachovaný v menšom množstve na námestí a Dlhej ulici.

Ďalšími výraznými architektúrami sú sakrálne stavby zastúpené kostolom, starou farou a kláštorom a profánna stavba obecného domu v strede námestia. Menšími architektúrami sú objekty ľudového charakteru, značne sa odlišujú od meštianskeho charakteru objektov na námestí a Dlhej ulici. Sú zväčša prízemné s valbovými a sedlovými strechami.

Významnými architektonicko-historickými hodnotami územia je čiastočne zachovaná stredoveká parcelácia úzkych dlhých parciel 5-7 m širokých. Tieto boli pretransformované pre renesančnú, barokovú a klasicistickú zástavbu renesančných domov a kúrii. Charakteristický spôsob zástavby na parcele je nasledovný: v prednej časti od ulice je postavený zväčša poschodový objekt s pôdorysom do „L“ a s prejazdom do dvora. Objekty sú predĺžené dvorovým krídlom po jednej strane parcely a za nimi sú situované hospodárske stavby. Dvory v zadnej časti parcely sú na mnohých miestach uzatvorené stodolou, za ktorými sa nachádzajú záhrady. Objekty ľudového charakteru sa líšia iba architektonickým stvárnením prednej časti objektu- t.j. prízemné objekty s bránou do dvora. Mimoriadnu historickú hodnotu predstavujú suterény zachované prevažne pod novšou zástavbou (Nám. SNP č.: 2, 4,10,18, 20, 1, 55, 57, Dlhá ul. č. 42), dokladajúce hodnoty staršej stredovekej a renesančnej zástavby historického jadra, ako aj zaklenuté priestory prízemí a výnimočne poschodí, dokladajúce starší pôvod objektov(na námestí dom Karpatonemeckého spolku č. 45 – 47, reštaurácia Casablanka č. 21, či penzión Rose č.20, Obecný dom č. 1, alebo dom na Športovej ulici č. 2, (súčasná dielňa kováčov), s klenbami na oboch podlažiach (pravdepodobne súčasť areálu pôvodného pivovaru).

Architektonický výraz objektov dopĺňajú umelecko-remeselné prvky na fasádach a zvyškoch rezbárske vyhotovených starších drevených okien a brán. V 2. pol. 20. storočia došlo v niektorých prípadoch k výmene a zániku drevených dvojítych okien, mnohokrát s hodnotnými umelecko-remeselnými detailmi, pričom typy okien, tvary priečnikov a stĺpikov neboli komplexne zhodnotené. V súčasnosti je zachované len malé množstvo pôvodných drevených okien, zväčša 6-tabuľkových, či 4-tabuľkových, s pevným priečnikom zdobeným zuborezom, či profilovanou rímsou a so stĺpkami zdobenými rezbou (napr. fotograficky zdokumentované okenné rámy v obrazovej prílohe tejto práce na domoch Nám. SNP č. 57, a na Dlhej ul. č. 36, 44, 52). Boli zaznamenané aj okná so širokými profilovanými rámami obložené ostiení okien, zasahujúcimi až na fasádu a pôsobiaci ako profilovaná šambrána. Výmenou týchto okien za nové, nečlenené bez detailov došlo k znehodnoteniu architektonického a umeleckého pôsobenia fasád objektov, čomu je potrebné v súčasnosti aj budúcnosti zabrániť.

C.4. Umelecko-historické hodnoty územia

Umelecko-historické hodnoty predstavujú prvky jednotlivých slohov na fasádach, hlavne z obdobia klasicizmu, historizmu, secesie a zastúpenie výtvarných solitérov na námestí a Dlhej ulici. Umelecko-historické, remeselné a architektonicko-výtvarné prvky zachované na fasádach prevažnej väčšiny historických objektov v pamiatkovej zóne, ktoré predstavujú zvyšky renesančných arkád v prízemí niektorých domov na námestí, kamenné a štukové šambrány, portály vstupov a brán s polkruhovými záklenkami, sgrafitá a štuková výzdoba na fasádach, výtvarné riešenie drevených okenných rámov, tesárskych zárubní a dverí vstupov do suterénov, kovaných mreží a dverí niektorých objektov. Výtvarné a architektonické prvky na fasádach objektov dotvárajú prostredie pamiatkovej zóny a podčiarkujú jej charakter.

Cennými umelecko-historickými prvkami v pamiatkovej zóne sú exteriérové objekty výtvarného charakteru – kamenné sochy na stĺpoch, súsošia, pamätníky a sochy v nikách objektov.

C.5. Urbanisticko-krajinárske hodnoty kultúrneho dedičstva

Územie pamiatkovej zóny je situované do krajinárskeho prostredia obkoleseného pohoriami Bielych a Malých Karpát so zmiešaným lesným porastom s dvomi pretekajúcimi riekami na východnej strane sídla. Kopcovitý terén na východnej, severnej a západnej strane sídla tvorí prirodzenú prírodnú kulisu pre exponované diaľkové pohľady na obec.

Pamiatková zóna leží skoro na rovine, je viditeľná z kalvárskeho kopca nad Solkou, ktorý tvorí kulisu pri niektorých hodnotných pohľadoch zo zóny. Prírodné prostredie dopĺňa novodobá parková úprava vysadená v centre pamiatkovej zóny na námestí, v súčasnosti tvoriaca zelenú kulisu a oddychový priestor, ďalej stromy a zeleň okolo vodných tokov a zeleň oddeľujúca chodník a objekty od hlavnej komunikácie viditeľné hlavne na Dlhej ulici a na námestí.

C.6. Hodnoty archeologických nálezísk pamiatkového územia

V pamiatkovej zóne Nitrianske Pravno archeologický výskum nebol realizovaný, preto nemáme podrobnejšie informácie a doklady o osídlení a vývoji tohto územia. Archeologické nálezy a situácie však môžeme na území pamiatkovej zóny predpokladať vzhľadom k blízkosti hradiska Vyšehrad a osídľovaniu pravnianskej oblasti v 14. storočí.

Nitrianske Pravno i s okolím bolo osídlené v mladšej a neskorej dobe kamennej, čoho dôkazom sú sídliskové nálezy a pohrebisko vo Vyšehradnom. Pravdepodobne z katastra Nitrianskeho Pravna z neznámej lokality pochádza nález medenej sekerky, ktorá je datovaná do staršej doby bronzovej. Nálezy lužickej kultúry sa zistili v časti Vyšehradné a na hradisku Vyšehrad. Toto mohutné hradisko bolo vybudované na konci doby bronzovej a neskôr v dobe laténskej bolo osídlené púchovskou kultúrou. V 5. a 6. storočí oblasť hornej Nitry osídlili Slovania.

Veľký význam pre osídlenie hornonitrianskej oblasti mala obchodná cesta vedúca údolím rieky Nitry, ktorá smerovala z Poľska cez Turiec do Nitry a na juh. Hradisko Vyšehrad so svojou strategickou polohou túto diaľkovú cestu kontrolovalo. Po zániku Veľkej Moravy sa hradisko premenilo na hrad, ktorý sa stal centrom majetkovej domény Diviackovcov. V závere 13. storočia ich majetky a hrad násilne zabral Matúš Čák Trenčiansky. Po jeho smrti od roku 1321 Vyšehrad ostal opustený až do 2. polovice 15. storočia, kedy si tu spravili svoje sídlo bratrci. Zničením bratrického opevnenia na Vyšehrade sa definitívne uzavrela jeho funkcia opevneného sídla.

C.7. Stav technickej infraštruktúry a jej zariadení

V katastri obce Nitrianske Pravno sa vyskytujú pramene pitnej vody, ktoré zásobujú Nitrianske Pravno a jeho dve časti Solka, Vyšehradné. Obec Nitrianske Pravno je zásobovaná zo severnej vetvy prívodným potrubím privedzského skupinového vodovodu. Rozvodné potrubie po obci Nitrianske Pravno je vedené vo verejnej zelene, po chodníkoch a v komunikáciách. V obci a jej častiach nie je vybudovaná splašková kanalizácia. Splaškové vody z jednotlivých objektov sú sústreďované do bezodtokových žump. Jestvujúci stav týchto zberných nadrží splaškových vôd je v nevyhovujúcom stave a splaškové vody vo väčšej miere presakujú do podlažia a ohrozujú základy historickej zástavby.

Miestna plynová sieť, zásobovaná regulačnou stanicou, je vedená STL plynovodom vybudovaným z oceleového potrubia a k odberateľom sú vedené prípojky z PE, alebo oceleové po celom území Pamiatkovej zóny.

Katastrom Nitrianskeho Pravna prechádza vzdušné vedenie elektrickej siete smerujúce z Handlovej do Rajca. Vedenie prechádza západným okrajom obce Nitrianske Pravno smerom zo severu na juh, ďalej smerom na východ pozdĺž obce Vyšehradné a okolo obce Solka. Z vedení je dotovaná elektrická sieť územia prostredníctvom intravilánových vzdušných aj káblových liniek ústiacich do jednotlivých distribučných trafostaníc situovaných v miestach príslušného odberu. Do obce vstupuje zemou z južnej strany zo smeru Prievidza diaľkový telekomunikačný kábel a optický kábel. Oba sú zaústené do telef. ústredne Nitrianske Pravno umiestnenej približne v strede obce. Z ústredne sú vedené zemné vedenia optických a telekomunikačných káblov do jednotlivých objektov situovaných aj na území Pamiatkovej zóny.

Osadenie elektrických regulačných skriniek a plynomerov je riešené v rámci pamiatkovej zóny rôzne. Na niektorých objektoch na námestí ako aj na pamiatkovo chránených objektoch sú riešené ako malé murované prístavby s pultovou plechovou strieškou na bočných, alebo hlavných fasádach, pred niektorými objektmi sa nachádzajú ako samostatné plechové, či plastové skrine, niektoré na betónových podmurovkách pred fasádami, alebo namontované na fasádach a veľa objektov má skrine zasekané do fasád objektov. Skrine sa nachádzajú aj vedľa seba, často bez jednotného výzoru, podľa toho, kto kedy skrine menil, či rekonštruoval rozvody objektu (napr. plechová aj plastová skriňa vedľa seba).

Na objektoch a na stĺpoch verejného osvetlenia sú osadené aj úchyty pre káble miestneho rozhlasu a káblových rozvodov televízneho vysielania. Paraboly satelitných prijímačov, prípadne antény na príjem Wifi sietí sú osadené priamo na fasádach objektov, v niektorých prípadoch nevhodne na exponovaných pohľadových miestach pamiatkovej zóny.

Ďalšími nevhodnými technickými prvkami sú svietiace trubicové reklamy, či názvy prevádzok nad vstupmi na hlavných fasádach.

C.8. Zhodnotenie súčasného stavu využitia pamiatkového územia

Pamiatkové územie je zastavané cirkevnými stavbami, rodinnými domami zväčša v bývalých meštianskych domoch a objektmi s polyfunkčnou funkciou (administratíva, kultúra, turistický ruch, obchody a služby, kovácka výroba). Objekty s prevahou výrobnéj a hospodárskej funkcie sú situované v krajných častiach zóny (garáže, autoopravovňa...), alebo v iných častiach obce (Tondach, výroba pálenej krytiny).

Na území pamiatkovej zóny mierne vysunuté z námestia sú sakrálne objekty: Farský kostol s areálom fary a kláštora. Priestory námestia spolu s časťami priľahlých ulíc sú nositeľmi výtvarných pamiatok a historicky cenných objektov, ktoré dotvárajú charakter pamiatkovej zóny. Niektoré objekty v historickom jadre sú prechodne bez využitia, niektoré sú využívané len ako rekreačné chalupy, alebo sú v rekonštrukcii.

V posledných rokoch sa radikálne mení funkcia niektorých rodinných domov (bývalých meštianskych objektov) na polyfunkčnú náplň, na prízemí s obchodnými prevádzkami a na poschodí s bývaním. Tieto zásahy výrazne ovplyvňujú vzhľad zóny hlavne novými vstupmi a vytváraním

vydláždených plôch parkovísk a terás v zelenom páse oddeľujúcom objekt od chodníka a chodník od cesty. V minulosti boli vstupy do dielni situované v prejazdoch alebo v dvoroch objektov. Podľa archívnej dokumentácie mali obchody na prízemí vstupy aj výklady na hlavných fasádach, pričom ich výzor bol riešený v historizujúcom výraze, s priamym vstupom z chodníka.

V súčasnosti sa pred týmito objektmi nachádzajú líniové prvky zelene, ktoré spolu vytvárajú pamiatkovú zónu a je potrebné zachovať ich bez nenanarúšania veľkými plochami parkovísk a terás.

Vo východnej časti námestia, v exponovanej polohe je postavený veľký, nevhodný komplex budov a obchodného domu a Hotela Vyšehrad na mieste historických stavieb a zlúčených parciel.

V minulosti pri potoku Tužinka, stál komplex pivovaru v zadnej časti s ľadovňou, ktorý je v súčasnosti využívaný ako administratívna budova, výrobné priestory a kováčska dielňa v závere Športovej ulice.

Rekreačnú a oddychovú funkciu tu plní zeleň vo forme menšieho parku okolo Obecného úradu s dreveným novodobým amfiteátrom, v ktorom sa konajú miestne slávnosti a podujatia. Časť námestia za obecným úradom s fontánou je určená na využitie pre tržnicu a kultúrno – spoločenské udalosti a oddych. Druhý menší parčík je v juhovýchodnej polovici námestia okolo pamätníka padlým v SNP. Líniová zeleň sa nachádza popri cestách a pri vodných tokoch.

III. ČASŤ

A. ZÁSADY OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

A.1. Všeobecné ustanovenia a požiadavky

Požiadavka na spracovanie zásad ochrany pamiatkového územia vyplýva z § 29 Zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a doplnkov (ďalej len pamiatkový zákon). V zmysle § 29 pamiatkového zákona je definovaná Základná ochrana pamiatkového územia.

(1) Základná ochrana pamiatkového územia je charakterizovaná ako súhrn činností a opatrení, ktorými orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb, areálov alebo urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

(2) Krajský pamiatkový úrad vypracúva zásady ochrany pamiatkového územia, ktoré sú dokumentom na vykonanie základnej ochrany podľa ods. 1. a sú podkladom pre územný plán. Zásady sú súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie podľa osobitého predpisu (zákon č. 50/1976 o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov).

(3) Zásady ochrany pamiatkovej zóny obsahujú požiadavky najmä na primerané funkčné využitie územia, na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, materiálnej a objektovej skladby, výškového a priestorového usporiadania objektov, architektonického výrazu prvkov uličného interiéru a uličného parteru, historickej zelene, charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, archeologických nálezísk, prípadne ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia.

(4) Miestne príslušný krajský pamiatkový úrad je dotknutým orgánom štátnej správy pri prerokúvaní územného plánu regiónu, územného plánu obce a územného plánu zóny (§22 zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov).

A.2. Spolupráca na regenerácii pamiatkového územia

Predpokladom úspešnej regenerácie pamiatkového územia je z hľadiska spolupráce predovšetkým zhodnotenie súčasného stavu, podpora, iniciatíva informovania verejnosti, využitie a sprístupnenie jednotlivých prvkov pamiatkového fondu, priebežná propagácia, aktivácia a zapojenie obyvateľstva, organizácií, orgánov a samospráv do projektu regenerácie pamiatkového územia.

A.2.1. Prezentácia pamiatkového fondu územia

1. Pri ochrane a prezentácii pamiatkového fondu je nevyhnutná spolupráca vlastníkov so samosprávou, štátnou správou a záujmovými združeniami. Ochrana pamiatkového územia nemôže byť úspešná bez aktívnej spoluúčasti a podpory obyvateľov celej obce. V tejto súvislosti je potrebné predovšetkým informovať obyvateľov v pamiatkovom území o ich povinnostiach a právach vyplývajúcich z pamiatkového zákona, prípadne o zmenách a novelizáciách pamiatkového zákona.
2. Navrhnuť vhodný systém informovania širokej verejnosti a turistov o histórii, o historických a pamiatkových hodnotách územia a jednotlivých národných kultúrnych pamiatkach, (napr. informačné tabule na objektoch NKP, alebo v ich blízkosti, vydanie propagačných materiálov a pod.). Vhodná je prezentácia in situ, ale aj v printových, audiovizuálnych a iných médiách.
3. Je potrebné propagovať pamiatkový fond Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno ako nenahraditeľné kultúrne dedičstvo, ktorého zachovanie je zákonnou, kultúrnou aj morálnou povinnosťou každého človeka. Je potrebné obnoviť kladný vzťah obyvateľov k svojmu kultúrnemu dedičstvu v ktorom žijú, aby znovu získali vzťah k jeho hodnotám, ako dedičstvu pôvodného nemeckého obyvateľstva pochádzajúceho z banskej kolonizácie v 14. storočí, ich spôsobu života, myslenia a kultúrnych tradícií, ktorého kontinuita bola násilne prerhnutá po II. svetovej vojne.

A.2.2. Spolupráca, účasť orgánov, organizácií a samospráv na regenerácii pamiatkového územia

1. V zmysle platnej legislatívy sa na ochrane a regenerácii chráneného územia Pamiatkovej zóny podieľajú tiež orgány štátnej správy a miestnej samosprávy. Vo svojom územnom obvode v zmysle § 13 pamiatkového zákona, utvára podmienky na ochranu pamiatkového fondu samosprávny kraj, ktorý sa vyjadruje o návrhoch a zrušení pamiatkových území, spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochrane pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území.
2. Pri koordinácii, predovšetkým stavebnej činnosti v pamiatkovej zóne, je nutná spolupráca a informovanosť zainteresovaných orgánov tak, aby boli zachované všetky dôvody a hodnoty, pre ktoré sa stalo územie predmetom pamiatkového záujmu v zmysle Zákona č. 47/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu.
3. V záujme zachovania pamiatkových hodnôt je potrebné aby samospráva úzko spolupracovala s KPÚ pri schvaľovaní zámerov na zmenu využitia pamiatkového územia, nakoľko s touto zmenou sú často spojené i negatívne dopady na zachovanie hodnôt pamiatkového fondu. Táto spolupráca obce je nevyhnutná nielen pri obstarávaní ÚPD, schvaľovaní PD, prípadne ich zmien týkajúcich sa pamiatkového územia.
4. V zmysle § 14 ods. 1) pamiatkového zákona obec utvára všetky podmienky potrebné na zachovanie, ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu obce.
ods.2) Obec
 - a) dbá, aby vlastníci kultúrnych pamiatok konali v súlade s týmto zákonom
 - b) koordinuje budovanie technickej infraštruktúry sídel s pamiatkovým územím

c) spolupôsobí pri zabezpečovaní úprav uličného interiéru a uličného parteru, drobnej architektúry, historickej zelene, verejného osvetlenia a reklamných zariadení tak, aby boli v súlade so zámermi na zachovanie a uplatnenie hodnôt pamiatkového územia

d) podporuje iniciatívu občanov a občianskych združení pri ochrane pamiatkového fondu

e) na základe výpisov z ústredného zoznamu vedie evidenciu pamiatkového fondu na území obce.

ods.3) Obec môže vytvárať zdroje na príspevky vlastníkom na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok na území obce.

ods.4) Obec môže rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnutelných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu, ak ide o nehnuteľné veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu.

V zmysle § 4 zákona SNR č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, obec pri výkone samosprávnych funkcií zabezpečuje najmä:

f) výstavbu a údržbu a vykonáva správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, obecného cintorína, kultúrnych, športových a ďalších obecných zariadení, kultúrnych pamiatok, pamiatkových území a pamätihodností obce

g) ochranu kultúrnych pamiatok v rozsahu podľa osobitných predpisov a dbá o zachovanie prírodných hodnôt.

5. Povinnosť chrániť kultúrne dedičstvo vyplýva aj z nasledovných základných dokumentov:

V zmysle Ústavného zákona z 9. januára 1991, Listina základných práv a slobôd v Čl. 11 uvádza v ods. 3) Vlastníctvo zaväzuje. Nemožno ho zneužiť na ujmu práv iných, alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránených zákonom.

Čl. 35 uvádza v ods. 3): Nikto nesmie pri výkone svojich práv ohrozovať, ani poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje, druhové bohatstvo prírody a kultúrne pamiatky nad mieru ustanovenú zákonom.

Tieto ustanovenia podobne sú uvedené aj v Ústave SR z 1. septembra 1992 v čl. 20 ods. 3 a v oddiele 6. ods. 2 a 3.

B. POŽIADAVKY NA OCHRANU PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

Základným kritériom pri zabezpečovaní pamiatkovej obnovy musí byť snaha o rešpektovanie vymedzeného predmetu pamiatkovej ochrany, teda snaha o maximálne možné udržanie pôvodného pôdorysného členenia a zachovanej dobovej hmotovo - priestorovej skladby územia ako aj usmernenie výstavby na rezervných plochách a na prielukách.- t.j. konzervačno - rehabilitačný metodický prístup.

B.1. Základné požiadavky ochrany pamiatkového územia

K ochrane jednotlivých štruktúr v pamiatkovej zóne Nitrianske Pravno treba pristupovať individuálne, podľa miery zachovaných hodnôt uvedených v urbanisticko – historickom výskume, s nasledujúcimi základnými princípmi:

1. Pre zachovanie a ochranu historického jadra je potrebné rešpektovať jeho urbanistickú štruktúru, základnú priestorovú a pôdorysnú skladbu, rešpektovať pamiatkové hodnoty všetkých nehnuteľností a výsadbu hodnotnej zelene v pamiatkovom území.
2. Popri údržbe a obnove súčasného historického stavebného fondu je potrebné mimoriadnu pozornosť venovať novej zástavbe v miestach prielúk a rezervných plôch v súlade so zásadami a hmotovo - priestorovou skladbou objektov v pamiatkovej zóne.
3. Modernizáciu, prestavby objektov a prípadné nadstavby objektov riešiť v rámci požadovanej úpravy na základe zhodnotenia objektu historického jadra po stránke stavebno-historického stavu a kultúrno-historických hodnôt. Pri nehnuteľnostiach z kategórie národných kultúrnych pamiatok, vytypovaných na vyhlásenie za NKP a nehnuteľnostiach s pamiatkovou hodnotou, podľa zatriedenia nehnuteľností v kapitolách B.1.6.5, je nutné postupovať individuálne, podľa rozsahu zamýšľaných zásahov.
4. Požiadavky na spracovanie prípravnej a projektovej dokumentácie, ÚPD, dokumentácie úpravy a obnovy nehnuteľnosti v pamiatkovej zóne presne vymedzuje príslušná STN. Podľa potreby však môže krajský pamiatkový úrad v zmysle platných právnych predpisov podmieniť doplnenie prípravnej a projektovej dokumentácie o ďalšie podklady, najmä o inventarizáciu aktuálneho stavu nehnuteľností a pamiatkový výskum, fotodokumentáciu, presné zameranie, rôzne odborné posudky, výkresy detailov a podobne.
5. Pred spracovaním projektovej dokumentácie úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území je nutné postupovať v zmysle zákona o ochrane pamiatkového fondu č. 49/2002 Z.z. §32 ods. 5 až 7, t.j. krajský pamiatkový úrad vydá rozhodnutie ku každému zámeru úpravy takejto nehnuteľnosti.
6. Vzhľadom na pamiatkové hodnoty predmetného územia je potrebné, aby akákoľvek predprojektová a projektová dokumentácia týkajúca sa tohto územia, bola spracovaná na vysokej architektonickej úrovni, citlivo rešpektovala historickú zástavbu v okolí a priestorovým usporiadaním s použitím tradičných materiálov vytvárala dôstojnú historickú kontinuitu, nadväzujúcu na odkaz minulosti.
7. V území pamiatkovej zóny neumiestňovať zariadenia obchodu a služieb s veľkými nárokmi na skladovacie priestory a dopravnú obsluhu a taktiež sem neumiestňovať také funkcie, ktoré by z hľadiska spoločenského tento priestor umŕtvovali, či akýmkoľvek iným spôsobom znehodnocovali.
8. V zmysle ods. 4 §29 pamiatkového zákona, orgán oprávnený schváliť územnoplánovaciu dokumentáciu územia, v ktorom sa nachádza okrem iného pamiatková zóna, nehnuteľná kultúrna pamiatka, archeologický nález, alebo archeologické nálezisko evidované podľa § 41, si pred jej schválením vyžiada stanovisko miestne príslušného krajského pamiatkového úradu. Schválené Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková zóna Nitrianske Pravno sú územno-technickým podkladom podľa §7 ods.2 písm. d zákona č. 50/1976 Zb. (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, ktorý sa povinne využíva v územnoplánovacej činnosti.
9. Nakoľko jeden zo základných problémov pamiatkovej zóny je aj trasovanie hlavného dopravného koridoru jej stredom, z pamiatkového hľadiska odporúčame dopravnú situáciu riešiť cestným obchvatom obce.

B.2. Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia

1. Historické jadro obce je organickou súčasťou obce a má plniť najmä kultúrnu a sídelnú funkciu. Predmetom ochrany pamiatkovej zóny sú najmä funkcie charakteristické z jej histórie, najmä však funkcia obytná, ktorá prevláda, s doplnkovou funkciou drobných remesiel (v súčasnosti služieb) a obchodu.
2. Nové prevádzky obchodné, reštauračné, alebo iné služby a drobné výrobné priestory situovať hlavne na prízemie, prednostne so vstupmi z prejazdov a dvorov. Pri doložení existujúcich vstupov do prízemia z ulice a námestia do prevádzok, fungujúcich v objektoch ešte začiatkom 20. storočia, a v odôvodnených prípadoch je možné situovať vstup aj na hlavnej fasáde.
3. Vkladanie novej funkcie do objektov v pamiatkovom území je prípustné len vtedy ak nespôsobí úbytok výpovedných pamiatkových hodnôt objektu. Nová funkcia pritom musí zaručovať vhodný spôsob údržby a prezentácie pamiatkových hodnôt.
4. Je potrebné zachovať funkčnú náplň vhodnú do historického prostredia, nevyžadujúcu veľké nároky na dopravu, v zmysle územného plánu ako nevyžadujúcu ani veľké skladové priestory a znečisťujúcu životné prostredie.
5. Využívanie areálov dotvárajúcich prostredie NKP a ich úprava musí odpovedať pamiatkovej hodnote a spôsobu prezentácie NKP. Pri ich využívaní zohľadniť hlavnú funkciu objektu a prispôbiť jej funkčné využitie.
6. Zachovať, prezentovať a udržiavať systém zelene v danom prostredí, ktorá vhodným spôsobom doplní pamiatkové územie.

B.3. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie

Zachovaný historický pôdorys a parcelácia spolu so zvyškami múrov v zadných častiach parciel a s hlavnými komunikačnými osami územia, vytvárajú základný pôdorysný obraz pamiatkovej zóny, v ktorej sa nachádza viacero prelúk po asanáciách objektov a voľných rezervných plôch v okrajových častiach, určených na zástavbu (II. časť zásad, kapitola B.1.6.3, Výkres V.2.6. – ako R1-14).

B.3.1. Zachovanie a ochrana historickej pôdorysnej schémy

1. Základnou požiadavkou je zachovať historický pôdorys územia pamiatkovej zóny a z neho vyplývajúce urbanistické vzťahy.
2. Asanácia stavieb v pamiatkovej zóne, hlavne objektov v kategóriách nehnuteľností vytypovaných na vyhlásenie za NKP a nehnuteľností s pamiatkovou hodnotou je nežiaduca.
3. Čo v najväčšej miere zachovať, prípadne rehabilitovať narušenú pôdorysnú historickú schému

vhodnými formami obnovy existujúcich objektov, komunikácií a chodníkov, so zachovaním zelene, dostavieb vzniknutých prieluk najmä na historickom pôdoryse pôvodných asanovaných stavieb.

4. Priestorové a pôdorysné riešenie prípadnej novej výstavby musí korešpondovať s historickou štruktúrou a nepravidelnou parceláciou, uličnou a stavebnou čiarou, vrátane ich nepravidelností, daných historickým vývojom.
5. Obnovu nehnuteľností riešiť tak, aby v pôdorysnej skladbe nevytvárali vizuálne vo fasádach kompaktné hmoty a približovali sa svojou mierkou okolitej pôvodnej zástavbe.
6. Zachovať historicky vzniknuté verejné priestranstvá obce - Námestie SNP a priestor okolo farského kostola. Vkladať novú zástavbu do voľnej plochy námestia, mimo rezervných plôch určených na výstavbu, je neprípustné.
7. Nová zástavba je možná na západnej hranici pamiatkovej zóny, v línii Štúrovej ulice, v miestach rezervných plôch (prieluky a voľné plochy) (viď.:II. časť zásad, kapitola B.1.6.3, Výkres V.2.6. – ako R1-14), pričom musí rešpektovať výškové zónovanie okolitých budov.

B.3.2. Zachovanie, ochrana a prezentácia systému obranných prvkov

1. Zachovať existujúce časti murovaného ohradenia zadných častí parciel, nahrádzajúce neexistujúce mestské opevnenie, ktoré sa fragmentárne nachádzajú na jednotlivých parcelách a udržiavať ich v dobrom stavebno-technickom stave.
2. V prípade odhalenia autentických obranných prvkov (napr. mestské brány) je možná ich analytická prezentácia v hmote stavby prípadne v dlažbe vyznačením pôdorysu.

B.3.3. Zachovanie a ochrana historickej parcelácie a rehabilitácia narušenej parcelácie

1. Zlučovanie a rozdeľovanie parciel nie je žiaduce z dôvodu rešpektovania a regenerácie pôvodného pôdorysu pamiatkového územia.
2. Pôdorysné riešenie prípadnej novej zástavby musí korešpondovať s historickou parceláciou so zachovaním jej nepravidelností.
3. V prípade čiastočne, alebo úplne zaniknutej stavby je potrebné regenerovať, t.j. dodržať jestvujúcu uličnú čiaru, historický pôdorys, parceláciu a to na základe archívnych dokumentov alebo pamiatkového výskumu, ak o ňom rozhodne orgán ochrany pamiatkového fondu.
4. Je neprípustné meniť pôdorys zástavby parcely, ktorá by v chránených pohľadových uhloch vytvárala veľké kompaktné hmoty. Umiestňovanie stavieb musí zodpovedať urbanisticko-historickým a architektonicko-historickým hodnotám chráneného územia, parceláciu zachovať vhodným architektonickým riešením.

B.4. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu objektovej skladby v pamiatkovej zóne

Všetky zásahy do objektovej skladby v pamiatkovej zóne budú posudzované individuálne, podľa typu a situovania danej nehnuteľnosti, príslušným krajským pamiatkovým úradom, v zmysle platných právnych predpisov.

B.4.1. Zachovanie a ochrana charakteru tradičnej skladby zástavby

1. Nevyhnutným predpokladom pravdivého poznania a vnímania chráneného historického jadra je tradičná skladba zástavby (viď časť II., kapitola B.1.3.1.), tvoriaca materiálnu podstatu pamiatkového územia, ktorú je treba zachovať.
2. Radovú skladbu zástavby je nutné zachovať v ustálenej podobe zo začiatku 20. storočia., v spôsobe rozlišovania v podobe zástavby rodinných domov a objektov ľudového charakteru v okrajových častiach zóny.
3. Starší typ zástavby domov s bránami do dvorov je žiaduce zachovať a regenerovať.
4. Príslušný krajský pamiatkový úrad posúdi individuálne každú žiadosť o predpokladaný zámer úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území a podľa výšky okolitej zástavby a hodnoty objektov určí ich možné nastavenie, maximálne do výšky druhého nadzemného podlažia, nepresahujúceho výšku susednej nehnuteľnosti, pričom je nutné zachovať bránu do dvora.
5. Nadstavovanie dvojpodlažných objektov je neprípustné.
6. Je vylúčené zastavať celú plochu dvora. Je potrebné zachovať zástavbu len na jednej strane parcely s uplatnením šikmých striech (pultová, sedlová, valbová). Ploché sú prípustné len výnimočne v hĺbke dvorov, kde nie sú vizuálne vnímané z uličného interiéru a z chránených pohľadových uhlov pri zachovaní ostatných požiadaviek na ochranu pamiatkového územia.
7. Dvorové časti požadujeme zachovať otvorené bez trvalého prekrytia s pevnou konštrukciou so strechou.

B.4.2. Zásady zachovania a ochrany strešnej roviny ako piatej fasády

Výrazným prvkom dotvárajúcim historické prostredie pamiatkovej zóny je strešná krajina, viditeľná z uličného priestoru, ako aj z vyšších objektov. Tvar strechy je zároveň slohovotvorným prvkom.

1. Predmetom ochrany je tradičný tvar striech (sedlovej, valbovej, prípadne pultovej vo dvorovej časti), vrátane všetkých charakteristických atribútov - sklon, presah strechy, poloha hrebeňov a úžľabí, výška hrebeňa strechy, štítové múry s povrchovou úpravou, požiarne múry.
2. Strecha na objektoch má vychádzať vo svojom tvare z prevažujúcich historických vzorov zo začiatku 20. storočia - sedlovej strechy, do námestia alebo ulice ukončenej odkvapom, hlavne v radovej zástavbe.
3. V samostatne stojacich objektoch, v centrálnych aj okrajových častiach pamiatkovej zóny, zachovať strechu valbovú, prípadne sedlovú so štítom do ulice. V zadnom pásme zástavby používať strechy sedlové, môžu byť ukončené valbou, štítom, alebo pultové.
4. Spôsob osadenia strechy je nutné riešiť podľa zaužívaných typov v obci, ktoré vychádzajú z princípu osadenia striech nad korunnú rímsu, bez výrazného presahu nad chodník, ulicu či dvor.
5. Pri aditívnom radení hmôt s hrebeňom strechy na osi objektu je možné výškové úskoky striech priznať ako omietnuté murované plochy štítov, prípadne tradičné drevené.
6. Výškovú úroveň hrebeňov striech a korunných ríms pri rekonštrukciách a úpravách zachovať, pri nehnuteľnostiach s pamiatkovou hodnotou, podľa dochovaného stavu v maximálne novej miere, pri novostavbách aj rekonštrukciách nepresahovať výšku hrebeňa a podstrešnej rímsy susedných objektov.
7. Ako krytinu uprednostňovať použitie škridle pálenej, prípadne betónovej, tehlovočervenej až červenohnedej farby, resp. v úprave "antik", v ploche s prípadnou drobnou štruktúrou (napr. drážkovanou). Na sakrálnych objektoch je možné použiť medenú krytinu. Vylúčené sú typy škridle s glazúrou.
8. Výmena tradičnej krytiny (škridlovej, pálenej aj betónovej tmavosivej, príp. šindľovej) za novodobé typy krytín je podmienená vydaním stanoviska príslušného KPÚ.
9. Materiál a druh krytiny použitý pri obnove, či pri úprave strechy národných kultúrnych pamiatok, alebo na historických krovoch bude individuálne určený a posudzovaný na základe poznania objektu, z miestneho zisťovania, miestnej analógie, pamiatkového výskumu, alebo statického posudku.
10. Zachovať zistené detaily konštrukcii a úpravy striech – tvary komínov, vetracie strešné pultové a plechové vikiere, detaily dažďových žľabov a zvodov, pôvodné klampiarske dekorácie striech, prípadne pri ich havarijnom stave nahradzovať ich tvarovou kópiu.
11. Komíny na objektoch situovaných v pamiatkovej zóne v exponovaných pohľadoch a v línii ulíc a námestia riešiť ako murované, omietané. Je nežiaduce obkladať ich bielymi vápenno-cementovými tehliami, či keramickými a inými obkladmi. V zadných neexponovaných častiach parciel, mimo hodnotných pohľadov, pri individuálnom posúdení, z dôvodu technologickej funkcie je možné použiť komíny kovové.
12. Pri zachovaných historických konštrukciách krovov je potrebné chrániť všetky historické krovky, ich konštrukciu a tvary a aj zaujímavé a netradičné krovky z 20. storočia. V prípade narušených

konštrukcií vymeniť lokálne len poškodené časti a nahradiť ich adekvátnymi kusmi. Nie je možné svojvoľne bez statického posúdenia odstraňovať niektoré konštrukčné prvky krovov za účelom spriechodnenia podkrovia, či vytvorenia vikierov a strešných okien.

13. Podkrovia objektov je možné presvetľovať strešnými oknami menších rozmerov, v rovine striech otočených do námestia a ulíc, len v minimálnej miere. Strešné okná nesmú vytvárať súvislý rad a veľkú zasklenú plochu, ani ich nezdužovať do dvojíc či skupín.
14. Vikiere v strešnej rovine objektov na streche situovanej do uličného priestoru, nie je možné použiť. Vikiere na presvetlenie podkroví je možné použiť na neexponovaných dvorových stranách striech, hlavne ako pultové vikiere, prípadne podľa dochovaného vzoru staršieho vikiera. Veľkosť vikierov musí vychádzať z proporcií strechy. Vikiere nesmú byť dominantným prvkom strechy.
15. Pri rekonštrukciách a opravách striech eliminovať nežiaduce a negatívne zásahy realizované v minulosti – zmeniť neproporčné vikiere, presklené štíty, nevhodne upravené komíny v zmysle hore uvedených zásad pre strešnú rovinu.

B.4.3. Zásady diferencovaného prístupu k ochrane, obnove a údržbe objektov

Pri obnove, ochrane a údržbe národných kultúrnych pamiatok ako aj objektov nachádzajúcich sa v pamiatkovej zóne a v ochrannom pásme, sa vlastník riadi podľa platného zákona SNR č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a Vyhlášky č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu.

Všeobecné požiadavky:

1. Obnova pamiatok je jedinečný proces, založený na individuálnom prístupe ku konkrétnym hodnotám. Nehnuteľnosti pamiatkovej zóny tvoria národné kultúrne pamiatky a nehnuteľnosti v pamiatkovom území v jednotlivých kategóriách (podľa zatriedenia v časti II. kap. B1.6.5).
2. Podobný prístup sa vzťahuje aj na úpravu nehnuteľností, s tým rozdielom, že tu ide o individuálny prístup, ktorý je zameraný najmä na ochranu exteriéru.
3. Nevyhnutným predpokladom pravdivého poznania a vnímania chráneného mestského komplexu historického jadra je zachovanie tradičnej objektovej skladby, tvoriacej materiálnu podstatu pamiatkového územia.
4. Pri stavebných úpravách a zmenách nehnuteľností, ktoré pôsobia v danom prostredí rušivo je potrebná ich rehabilitácia, úprava a zhodnotenie smerujúce k náprave nežiaduceho pôsobenia objektu.

B.4.3.1. Základné požiadavky na zachovanie, údržbu a obnovu nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok

Vlastník je povinný zabezpečiť základnú ochranu národných kultúrnych pamiatok, podľa § 27 pamiatkového zákona.

(1) Základná ochrana kultúrnej pamiatky je súhrn činností a opatrení vykonávaných na predchádzanie ohrozeniu poškodeniu, zničeniu alebo odcudzeniu kultúrnej pamiatky, na trvale udržanie dobrého stavu, vrátane prostredia kultúrnej pamiatky a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu.

(2) V bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky nemožno vykonávať stavebnú činnosť ani inú činnosť, ktorá by mohla ohroziť pamiatkové hodnoty kultúrnej pamiatky. Bezprostredné okolie nehnuteľnej kultúrnej pamiatky je priestor v okruhu desiatich metrov od nehnuteľnej kultúrnej pamiatky; desať metrov sa počíta od obvodového plášťa stavby, ak nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou je stavba, alebo od hranice pozemku, ak je nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou aj pozemok.

NKP zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (ÚZPF):

1. Národné kultúrne pamiatky majú najvyšší stupeň ochrany v zmysle pamiatkového zákona. Obnova kultúrnej pamiatky sa riadi podľa príslušných ustanovení § 32 pamiatkového zákona, pričom ku každej z nich sa pristupuje individuálne.
2. Pred ochranou, obnovou a údržbou národnej kultúrnej pamiatky je vlastník povinný vyžiadať si stanovisko alebo rozhodnutie k zámeru obnovy, a to ku všetkým zamýšľaným prácam v celom objekte, vrátane interiéru a exteriéru, na príslušnom orgáne ochrany pamiatkového fondu. K žiadosti vlastník priloží zámer obnovy, ktorý obsahuje identifikačné údaje a majetkovoprávne údaje o pamiatke, plánované budúce využitie kultúrnej pamiatky a špecifikáciu predpokladaných zmien.
3. V rozhodnutí Krajský pamiatkový úrad uvedie, či je navrhovaný zámer z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom prípustný a určí podmienky, za ktorých možno zámer pripravovať a vykonávať, aby sa pamiatka nezničila a najmä, či je zámer obnovy možné pripravovať iba na základe výskumov a inej prípravnej a projektovej dokumentácie. Výskumy sú potrebné k lepšiemu poznaniu pamiatkových hodnôt kultúrnej pamiatky a vykonávajú sa v zmysle pamiatkového zákona a Vyhlášky MK SR č. 253/2010.
4. Premiestniť nehnuteľnú NKP je možné z dôvodu jej obnovy, pri zachovaní jej pôvodného situovania. Premiestniť nehnuteľnú NKP, alebo jej súčasť je v zmysle § 24 pamiatkového zákona možné len na základe rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu.
5. Trvalé premiestnenie je možné len vo výnimočných prípadoch, len ako mimoriadne opatrenie, pretože tým dochádza k zmene genia loci a iného usporiadania priestorových vzťahov v pamiatkovej zóne. Ak ide o trvalé premiestnenie nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky alebo jej časti, krajský pamiatkový úrad vydá rozhodnutie po predchádzajúcom vyjadrení obce.

Nehnutelnosti navrhnuté na zápis do ÚZPF:

Vlastník veci navrhutej na zápis do ÚZPF je povinný chrániť vec pred poškodením, zničením, alebo odcudzením. K veci – objektu, navrhnutému na zápis do ÚZPF je nutné správať sa tak, ako k národnej kultúrnej pamiatke. Povinnosti vlastníka kultúrnej pamiatky sú uvedené v § 28 pamiatkového zákona.

B.4.3.2. Požiadavky na zachovanie objektov v pamiatkovom území, ktoré nie sú kultúrnymi pamiatkami

1. Podľa ods. 4, písm. b) § 28 pamiatkového zákona, je vlastník nehnuteľnosti, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou a ktorá sa nachádza v pamiatkovej zóne, povinný s nehnuteľnosťou nakladať a užívať ju tak, aby neohrozoval pamiatkové hodnoty pamiatkového fondu.
2. Obnova nehnuteľností na území pamiatkovej zóny, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou, sa riadi ustanoveniami § 32 pamiatkového zákona. V zmysle ods. 5 § 32 pamiatkového zákona, pred začatím novej stavby alebo opravy pozemku alebo stavby, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou, ale nachádza sa v pamiatkovej zóne, je vlastník povinný vyžiadať si rozhodnutie pamiatkového úradu a to predložením žiadosti o vydanie rozhodnutia o zámere úpravy nehnuteľností v pamiatkovom území.
3. Ak vlastník začne úpravu nehnuteľnosti v pamiatkovej zóne bez právoplatného rozhodnutia, krajský pamiatkový úrad začne správne konanie vydaním oznámenia o začatí úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území, ktoré doručí vlastníčkovi a vyzve ho, aby práce až do vydania rozhodnutia zastavil.
4. Úprava, obnova, regenerácia a prezentácia nehnuteľností v pamiatkovej zóne sa riadi požiadavkami zásady ochrany pamiatkového územia, ktoré sa vzťahujú hlavne na objemové členenie, výškové usporiadanie a architektonické riešenie exteriéru predmetných objektov (uvedené v časti III., kapitolách B).

Nehnutelnosti vytypované na vyhlásenie za NKP:

Nehnutelnosti vytypované na vyhlásenie za NKP sú veci s pamiatkovou, historickou, výtvarnou a architektonickou hodnotou, ktoré môžu mať hodnoty kultúrnej pamiatky, sú vytypované na vyhlásenie za NKP, ale ešte sa nezačalo konanie o ich vyhlásení, nevzťahuje sa zatiaľ na nich ochrana ako na národnú kultúrnu pamiatku, ale ich ochrana je zahrnutá v rámci ochrany pamiatkového územia ako nehnuteľnosti (veci), ktorá je súčasťou pamiatkovej zóny. Ochrana, obnova, údržba ich exteriéru a ich premiestnenie je možné až po vyjadrení príslušného krajského pamiatkového úradu. Objekty zaradené do kategórie nehnuteľnosti vytypované na vyhlásenie za NKP je potrebné zachovať v origináli, vrátane historických architektonických prvkov a detailov a v prípade obnovy a úpravy realizovať pamiatkové výskumy, pokiaľ budú predpísané krajským pamiatkovým úradom.

Nehnutelnosti s pamiatkovou hodnotou:

Nehnutelnosti s pamiatkovou hodnotou sú objekty, ktoré majú historickú, výtvarnú, urbanistickú hodnotu a ktoré svojou hmotou, pôdorysným usporiadaním, fasádami, architektonickým riešením vhodne dopĺňajú a spolu s národnými kultúrnymi pamiatkami spoluvytvárajú pamiatkovú zónu. Je to historický stavebný fond postavený v rôznych obdobiach a slohových výrazoch (vid' časť II. Bod B.1.6.5.3., tabuľka č.3). Niektoré z objektov môžu byť zaradené medzi pamätihodnosti obce.

1. Objekty zaradené do kategórie objekty s pamiatkovou hodnotou je potrebné zachovať v origináli, vrátane historických architektonických prvkov a detailov a v prípade obnovy a úpravy realizovať pamiatkové výskumy, pokiaľ budú predpísané krajským pamiatkovým úradom.
2. Ochrana, obnova, údržba ich exteriéru, ako aj ich premiestnenie v prípade sochárskych diel na podstavci je možná až po vyjadrení príslušného krajského pamiatkového úradu .
3. Pri ochrane, obnove a stavebných úpravách je vhodné zachovať zo strany námestia a ulíc: výšku objektu, tvar strechy, čelnú fasádu s jej cennými historickými, architektonickými a výtvarnými prvkami, zachované tvary a materiály okenných konštrukcií, tvar a veľkosť brán do priechodov a prejazdov.

Nehnutelnosti rešpektujúce pamiatkové hodnoty územia:

Objekty, ktoré sa stali súčasťou pamiatkovej zóny, nerušia pamiatkové prostredie, ale nemajú výraznú historickú ani pamiatkovú, výtvarnú či architektonickú hodnotu ani hodnotu jedinečnosti. Tieto objekty je možné prestavovať a upravovať tak, aby boli zachované zásady ochrany pamiatkového územia.

Nehnutelnosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia:

Nehnutelnosti nerešpektujúce pamiatkové hodnoty územia je potrebné upraviť podľa základných požiadaviek ochrany pamiatkového územia (časť III., kap. B.) tak, aby vhodne dopĺňali pamiatkové prostredie, resp. ich ponechať na dožitie.

B.4.3.3. Požiadavky pre novostavby, dostavby, nadstavby, rezervné plochy a plochy po asanácií objektov v pamiatkovom území

Všeobecné zásady zástavby rezervných plôch a prieluk (R 1-14):

1. Pred spracovaním projektovej dokumentácie je v odôvodnených prípadoch potrebné uskutočniť archeologický výskum. Zistené nálezy a výsledky výskumu je nutné zapracovať do projektovej dokumentácie na základe podmienok určených príslušným krajským pamiatkovým úradom.

2. Architektonický návrh nových objektov má byť podriadený svojmu prostrediu – tak sa docieli kompozičný súlad medzi novo navrhovanou a zachovanou štruktúrou a jej architektonickým výrazom. Novou zástavbou nepotláčať súčasný mestský charakter historického centra obce.
3. Novostavby a dostavby na území pamiatkovej zóny sú možné len na vyznačených rezervných plochách, zaznačených vo výkrese zásad V.2.6., v jednotnom a kompaktnom architektonickom výraze. (Bližšia špecifikácia v textovej časti III., kap.B.4.3.3.- Konkrétne podmienky pre rezervné plochy...viď nižšie) .
4. Funkčná náplň musí byť vhodná do historického prostredia, nevyžadujúca veľké nároky na dopravu, skladovanie či výrobnú činnosť, v zmysle územného plánu a požiadaviek stanovených pre toto územie (časť III., kap. B.2.).
5. Nové objekty budú prispôsobené charakteru domov tradičnej zástavby, to znamená jedno až dvojpodlažné s podkrovím, stavané ako radová zástavba na uličnej čiare bez predzáhradiek, alebo ako individuálne stavby s bránami do dvorov s odstupmi od susedných objektov.
6. Výšku nových objektov prispôbiť výške okolitej zástavby podľa konkrétnych podmienok pre vyznačené prieluky, maximálne však stavby s dvoma nadzemnými podlažiami a podkrovím, nepresahujúcim výšku striech okolitej zástavby.
7. Dodržiavať uličnú čiaru, stavebnú čiaru a tvar historickej parcely. Prípadné zmeny posudzovať individuálne s príslušným krajským pamiatkovým úradom a v spolupráci so stavebným úradom.
8. Sklon striech udržiavať v rozpätí 40 až 50° (konkrétny sklon posudzovať v súvislosti s okolitou zástavbou). Od ulice strechy sedlové s odkvapom do ulice pri radovej zástavbe, prípadne valbové pri samostatných objektoch.
9. Krytina tvrdá (pálená alebo betónová vo farbe a veľkosti pálenej škridle, tehlovočervenej až hnedočervenej farebnosti), prípadne plech na nehnuteľnostiach podľa individuálneho posúdenia príslušného krajského pamiatkového úradu (napr. veže, sakrálne stavby...). V prípade využitia iných druhov krytiny bude nutná osobitná konzultácia k danému návrhu na príslušnom krajskom pamiatkovom úrade.
10. Architektonický výraz objektov (výkres V.2.6. , R12-14), okien, dverí a typu omietky, riešiť súčasnými výrazovými prostriedkami na vysokej architektonickej a výtvarnej úrovni, ktoré budú v súlade s celkovým estetickým stvárnením fasády novostavieb a so spolupôsobením so susednou historickou zástavbou.

Konkrétne podmienky pre rezervné plochy a prieluky podľa parcelných čísel (R 1-14, výkres V.2.6.):

a.) Na námestí:

R1 – parc. č. 1233/9, 1233/10, 1234/1 - pri vyústení do Dlhej ulice (podľa historickej mapy z roku 1924 parc. č. 41, 43 a dobových fotografií tu stáli dva poschodové domy). Na ich mieste je možné postaviť nehnuteľnosť, v rozsahu pôdorysu už neexistujúcich objektov, maximálne dvojpodlažnú so sedlovou alebo valbovou strechou, pri zachovaní súčasného vstupu k zadnej časti objektu na Námestí SNP č. 395/30, výškou nepresahujúcou okolitú zástavbu.

b.) Dlhá ulica:

R2 - parc. č. 1530 (historická mapa parc. č. 243 s pôdorysom do „U“) – v prípade zástavby realizovať objekt k uličnej a stavebnej čiare, poschodový, maximálne s dvomi nadzemnými podlažiami,

R3 - parc. č. 1718/1 (podľa historickej mapy parc. č. 402) - dlhodobý nedostavaný objekt, chátrajúci skelet prízemnej stavby. Nový objekt dostavať v šírke parcely, poschodový, maximálne s dvomi nadzemnými podlažiami, so sedlovou strechou.

c.) Prievidzská ulica:

R4 - parc. č. 36 a čiastočne parc. č. 34 (historická mapa parc. č. 494) - priestor vzniknutý po asanácii objektov z dôvodu rozšírenia cesty - je možné dostavať objektom k stavebnej čiare Prievidzskej ulice, maximálne dvojpodlažným, so sedlovou strechou a valbou do námestia, nepresahujúcim výšku objektu na Nám. SNP č. 27.

R5 - parc. č. 403/3,4,5 (historická mapa parc. č. 625, 626) - po nutnej asanácii súčasného betónového oplotenia je možné v stavebnej čiare postaviť jeden súvislý objekt s priechodom do dvora, alebo dva samostatne stojace objekty s bránou do dvora, maximálne dve nadzemné podlažia s podkrovím so sedlovou strechou.

d.) Malinovská ulica:

R6 - parc. č. 880 (historická mapa parc. č. 840) - v súčasnosti pozostatky murív po zrútenom objekte - je možné tu postaviť užší prízemný objekt s podkrovím so sedlovou, alebo valbovou strechou.

e.) Žltá ulica:

R7 –R8 - parc. č. 898, 901, 902, 903 (historická mapa parc. č. 873, 883, 882, 881) - na jednotlivých parcelách je možné postaviť samostatné objekty podľa veľkosti parcely, prípadne na parc. 901-2 je možné postaviť jeden objekt. Domy prízemné, maximálne poschodové s podkrovím, siahajúce maximálne do výšky hrebeňa strechy existujúceho objektu na parcele č. 897.

R9 - parc. č. 1102 (historická mapa parc. č. 890) – prízemný, užší objekt s valbovou, alebo polvalbovou strechou s podkrovím.

f.) Mlynská ulica:

R10 - parc. č. 1512 (historická mapa parc. č. 227) - možno postaviť užší dom, prípadne na pôdoryse do „L“ ako na historickej mape, prízemný, maximálne poschodový s podkrovím, do výšky hrebeňa strechy susedného, existujúceho objektu na parc. č. 1513.

R11 - Rezervná plocha - parc. č. 1318, 1315 - možno postaviť objekt poschodový s podkrovím do výšky nárožného domu na Dlhej ul., parc. č. 1316. Strecha sedlová, alebo valbová. Dodržať stavebnú čiaru Mlynskej ulice.

g.) Športová ulica (so stykom k Pionierskej ulici):

R12 - na jej severnom konci je rezervná plocha, na parc. č. 1280/1, v súčasnosti využitá ako veľká betónová plocha na odstavenie autobusov a parc. č. 1278/5 (historická mapa p.č.: 76) ako zatravnená plocha. Pri zmene funkcie je možné plochu využiť na parkovú úpravu, alebo aj na zástavbu objektov v línii stavebnej čiary Pionierskej ulice. Na parcele 1278/5 možno postaviť objekt na pôdoryse asanovanej stavby (ľadovne) patriacej pravdepodobne k bývalému pivovaru, pôdorys podľa historickej mapy, overiť archeologickým výskumom. Objekt nepristavovať k objektu na Športovej ulici č. 2, parc. č. 1278/3. Domy maximálne dvojpodlažné s podkrovím. Na stavebnej čiare Pionierskej ulice do výšky jej zástavby RD a zo strany Športovej ulice nepresiahnuť výšku objektu č.2.

h.) Štefánikova ulica:

R13 - rezervné plochy v zadných častiach záhrad západnej zástavby námestia, parc. č. 414/2, 413, 412, 411, 409: V priestore, kde v minulosti stáli hospodárske stavby, v zadnej časti záhrad objektov z námestia, je možné na jednotlivých parcelách postaviť objekty na stavebnej a uličnej čiare Štefánikovej ulice, ako novostavby s podkrovím v modernom poňatí, so sedlovými alebo valbovými strechami. Novostavby riešiť v jednotnom a kompaktnom architektonickom výraze, vo výške zástavby ulice.

ch.) Štúrova ulica:

R14 - parc. č. 886, 888, 891 (prípade aj 893/1 a 896) na západnej hranici pamiatkovej zóny, v línii novovybudovanej Štúrovej ulice z 2. pol. 20. storočia. V priestoroch, kde v minulosti stáli hospodárske stavby, v zadných častiach záhrad objektov z námestia je možné na jednotlivých parcelách postaviť objekty ako novostavby s podkrovím v modernom poňatí, so sedlovými a valbovými strechami, vo výške zástavby ulice.

B.4.3.4. Dočasné objekty a zariadenia v PZ

1. Zámer umiestnenia dočasnej stavby v pamiatkovom území, je nutné pred jej osadením odkonzultovať a schváliť na príslušnom krajskom pamiatkovom úrade, ktorý bude stavbu posudzovať na základe jej nevyhnutnosti a odôvodnenosti.
2. Dočasné stavby nesmú znehodnotiť pamiatkové územie svojim architektonickým stvárnením, objemovými parametrami, situovaním, vzhľadom, použitými materiálmi ako aj dôsledkami svojej prevádzky (užívania).
3. Osobitne je nutné posudzovať dočasné stavby v miestach exponovaných polôh a hodnotných pohľadov a priehľadov na pamiatkové územie a v pamiatkovej zóne.
4. Využitie verejného priestranstva na sezónne a výročné akcie (jarmoky, oslavy, cirkus, kolotoče a pod.) je prípustné za podmienky, že nebudú dočasnými zariadeniami poškodzované jednotlivé NKP, objekty pamiatkovej zóny a výtvarné súčasti uličného interiéru (sochy na stĺpoch a pamätníky, zeleň, prípadne historická dlažba).
5. Na verejnom priestranstve je prípustné dočasne umiestniť len nevyhnutné zariadenie staveniska a jeho dočasné pripojenie na sieť verejného vybavenia.

B.5. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu výškového a priestorového usporiadania objektov, ochrana historických dominánt a kompozície výškového zónovania

1. Dominantné postavenie farského kostola a stavby bývalej radnice uprostred trhového námestia je potrebné v plnej miere zachovať. Výškové zónovanie sídla je založené na dvojpodlažných objektoch meštianskeho charakteru a honosnejších stavieb kúrií, a v menšej miere na prízemnej zástavbe ľudového charakteru.

2. Prípadné novostavby situovať a navrhnuť tak, aby svojou hmotou a výškou nezacláňali priehľadom a pohľadom na významné pamiatky. Zároveň je nutné, aby rešpektovali historickú hmotovo - priestorovú skladbu a aby svojim architektonickým výzorom nekonkurovali kultúrnym pamiatkam a neboli dominantné.

B.6. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu prvkov interiéru a uličného parteru

Veľmi dôležitými prvkami, spoluvytvárajúcimi celkový obraz pamiatkovej zóny, ktoré je potrebné zachovať, sú prvky interiéru, malé exteriérové sochy a pomníky, prvky drobnej architektúry, uličného interiéru, lavičky, smetné koše, prvky technickej infraštruktúry, osvetlenia, letné sedenia a terasy, reklamy ako aj tradičné materiály okien, brán a dverí s výtvarným a architektonickým výzorom fasád a parterov objektov.

B.6.1. Požiadavka na zachovanie, údržbu a regeneráciu uličného interiéru, jeho historických prvkov a umiestnenie nových prvkov (ochrana typických prvkov prostredia)

1. Nutné je zachovať a rešpektovať hodnotné prvky uličného interiéru, najmä historické pomníky, a sochy na stĺpoch, prípadne výtvarné detaily fasád.
2. Na území pamiatkovej zóny je možné vkladať nové výtvarné prvky alebo prvky drobnej architektúry citlivo v súlade s koncepciou riešenia verejných priestranstiev, ktorú požadujeme vypracovať. Všetky nové návrhy a riešenia uličného interiéru je nutné pred realizáciou vopred odkonzultovať a schváliť na príslušnom krajskom pamiatkovom úrade.

Letné sedenia na verejných komunikáciách:

1. Je nežiaduce vytvárať nové vydláždené plochy terás letných sedení pred objektmi na Dlhej ulici a Námestí SNP v páse zelene. Na Dlhej ulici je možné terasy umiestňovať len v dvorových častiach objektov. Obec v spolupráci s KPÚ môže schváliť jednotný typ terás, ich výzor, materiál a prekrytie pre celá územie pamiatkovej zóny v ktorých budú vyšpecifikované aj miesta, kde nie je možné terasy umiestniť napr. z dôvodu prezentácie fasád, prípadne chráneného pohľadového uhlu.
2. Na území námestia je žiaduce rešpektovať historickú parceláciu objektov, t.j. nerealizovať súvislé rozsiahle sedenia halového typu, presahujúce parter historickej parcely. Zachovať voľné prístupy k hlavným vstupom do objektov, k prejazdom a priechodom objektov, zachovať odstup od hmoty historickej architektúry, neprekrývať tvaroslovie parteru. Minimalizovať výšku pódíí, so zachovaním bezbariérových vstupov.
3. Realizovať sedenia s ľahkou konštrukciou (slnečníky), ktoré budú iba sezónnou záležitosťou. Nie je prípustné prepájať plochu sedenia s fasádou objektu ponad profil chodníka (roletou či strechou). Každý návrh letného sedenia na území PZ bude posudzovaný individuálne, v súvislosti s prostredím do ktorého sa má umiestniť.

4. Pri posudzovaní budú originálne výtvarné a dizajnérske návrhy uprednostnené pred katalógovými prvkami, v zásade je treba vylúčiť veľkoplošné reklamy a obchodné značky výrobkov narúšajúce svojou agresivitou pamiatkové prostredie. Originálne výtvarné a dizajnérske návrhy, ako aj katalógové prvky musia zohľadňovať typ zástavby v pamiatkovej zóne a blízkosť národných kultúrnych pamiatok.
5. V blízkosti NKP nesituovať zariadenia s výrazne technizujúcim vzhľadom, ktorý by pôsobil v tomto priestore násilne. Je možné použiť moderný tvar jemnejších línií, z prírodného materiálu (kov, drevo, kameň...), ako aj historizujúce prvky.

Uličný mobiliár:

1. Výmenu prvkov uličného mobiliáru (lavičky, odpadkové koše, lampy, stojany na bicykle, zastávky autobusovej dopravy, informačné tabule a iný informačný systém) je potrebné riešiť koncepčne tak aby tvarovo a materiálovo boli v súlade so situovaním v historickom prostredí a s ďalšími prvkami uličného interiéru, ale pritom nesmú narúšať historické prostredie svojím výzorom a musia byť na vysokej architektonickej, výtvarnej a remeselnej úrovni s použitím ušľachtilých materiálov.
2. Zábrany vstupu motorovým vozidlám riešiť koncepčne s inými prvkami uličného interiéru.
3. Zachovať, prípadne obnoviť staršiu okruhliakovú dlažbu položenú v okolí sochy sv. Jána Nepomuckého a pamätníka so sochou Krista Kráľa, alebo obnovenej fontány, prípadne na iných miestach ako príklad starej dlažby z 30-tych rokov 20. storočia.

B.6.2. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu uličných parterov objektov

1. Partery objektov sú súčasťou verejného priestoru a svojím architektonickým a estetickým výrazom ovplyvňujú dané prostredie.
2. Zachovať a obnoviť, pôvodné tvaroslovné, konštrukčné prvky a materiálujú skladbu na fasádach objektov v pamiatkovej zóne, ako sú slohové, plošné i plastické výtvarné a umelecké prvky fasád, šambrány, rímasy, konzoly, balkóny, zábradlia, portály objektov a ich sochársku výzdobu, s vylúčením typizovaných utilitárnych prvkov a riešení z 2. pol. 20. storočia. Nie je žiaduce vytvárať nové šambrány a rímasy na objektoch, kde to nie je historicky podložené.
3. Okenné a dverné otvory, výklady a ich pôvodné výplne, v prípade ich zachovania ošetriť, obnoviť, prípadne rekonštruovať, aby bol zachovaný dobový charakter objektov a typy historických výplní.
4. Výmena okenných a dverných výplní, zmena ostení a otvorov vo fasáde, ako aj zmena farebnosti fasád, výmena krytiny a iné menšie úpravy nehnuteľností, sú neprípustné bez prechádzajúceho súhlasu príslušného Krajského pamiatkového úradu, ako aj orgánu miestnej samosprávy.
5. Pri obnove a úprave parterov uplatňovať tradičné materiály dochované na objekte, alebo v starších archívnych dokumentoch, prípadne také, ktoré možno predpokladať na základe slohových a miestnych analógií. V odôvodnených prípadoch je možné realizovať novotvary, súčasnými

výrazovými prostriedkami na vysokej architektonickej a výtvarnej úrovni, ktoré budú v súlade s celkovým estetickým stvárnením fasády a so spolupôsobením so susednou zástavbou.

6. Soklové časti objektu upravovať v súlade s poznaním objektu, jeho historickou hodnotou. Uprednostniť omietané sokle s prípadnou hydrofóbnou úpravou. Nezvyšovať hranicu soklov nad pôvodnú výšku - to znamená až na fasádu prízemia.
7. Úplne vylúčiť použitie keramických glazovaných obkladov na objektoch pamiatkovej zóny, s výnimkou novostavieb, kde tento materiál je súčasťou celkového riešenia fasády objektov.
8. V prípade nutnosti ochrany fasády, prednostne riešiť elimináciu príčin vzniku porúch a znehodnocovania fasád (úprava chodníka, zeleň, prípadne celkovo v spolupráci s obcou riešiť negatívny vplyv dopravy).
9. Pri obnove úprave parteru je nevyhnutné zachovať vetracie otvory suterénov, prípadne ich znovu obnoviť.
10. Požiadavky na bezbariérové vstupy riešiť s ohľadom na architektonické, historické, estetické a pamiatkové hodnoty objektu a urbanistickú situáciu.
11. Nenarúšať vzhľad fasád objektov neprímeranými a nevhodne situovanými reklamnými plochami, názvami prevádzok a technickými zariadeniami. Tieto je potrebné riešiť citlivo, koncepčne s prihliadnutím na celkový výraz objektu.
12. Neprekrývať vysokou zeleňou ako aj prístavbami zachované a hodnotné prvky nehnuteľností s pamiatkovou hodnotou. Zo strany námestia a Dlhej ulice nerealizovať oplotenia predzáhradiek.

B.6.3. Povrchy komunikácií, verejných priestranstiev a dvorov

1. Úpravu verejných plôch a priestranstiev je potrebné riešiť v súlade s historickým charakterom pamiatkovej zóny a s realizovanými úpravami časti námestia, v súčinnosti s regeneráciou doplnkovej zelene. Dlažbu a úpravu námestia je možné riešiť aj modernejšími prvkami, pri zachovaní funkcie trhového námestia a s akcentom a dominantou námestia – obecným úradom a farským kostolom. Dláždené plochy verejných priestranstiev v pamiatkovej zóne by mali byť riešené jednotnou koncepciou, jednotným druhom dlažieb, prípadne opakujúcimi sa vzormi dláždenia, aby nedošlo k rozbitiu celkového výzoru námestia a iných verejných plôch.
2. Zachovať staršie pozostatky dláždenia, ktoré majú historickú a pamiatkovú hodnotu, hlavne v priestoroch bývalého trhového námestia (okolo sochy sv. Jána Nepomuckého a pomníka Krista Kráľa...) a zapojiť ich do koncepcie a do návrhu obnovy námestia.
3. Návrhy nových dláždených plôch mali by mať svoje historické opodstatnenie, musia sa opierať o výsledky poznania územia s napojením na už položenú dlažbu, v súlade s územným plánom obce.

4. K doplnkom dlažieb patria aj ostatné konštrukcie v rovine dlažby, najmä kryty kanálov, mriežky kanalizačných vpustí, kovové mreže okolo stromov a podobne. Tieto sú rovnocennou súčasťou pamiatkovej ochrany. Nové doplnky dlažby majú byť riešené ako kovové, tvarované na základe historických analógií alebo ako novotvary zosúladené s celkovým výrazom dláždených plôch, novo navrhnutých drobných architektúr a doplnkov uličného interiéru.
5. Statickú dopravu, parkovacie miesta a plochy požadujeme riešiť koncepčne v rámci pamiatkovej zóny. Nie je možné ich umiestňovať v miestach líniovej zelene a predzáhradiek vydláždenou alebo inou celoplošnou spevnenou plochou, mimo existujúcich chodníkov a vstupov do objektu.

B.6.4. Zásady osvetlenia verejných priestranstiev, iluminácia historických objektov a priestorov

1. V rámci celej pamiatkovej zóny je potrebné komplexne vyriešiť verejné komunikačné osvetlenie jednotným a vhodným spôsobom pre dané historické prostredie.
2. V pamiatkovej zóne je prípustné osvetľovať len najvýznamnejšie verejné objekty a kultúrne pamiatky. Slávnostné osvetlenie musí byť riešené koncepčne s celkovým riešením osvetlenia pamiatkového územia.
3. Osvetlenie historických budov v noci je možné pri dodržaní zásady, že osvetľovacie telesá budú nainštalované tak, aby svojím výzorom a umiestnením nenarúšali pohľad na osvetľovanú budovu a ani na okolité budovy.
4. Príležitostné nasvietenie budov musí byť demontovateľné a musí sa odstrániť po použití na svoj účel (vianočné osvetlenia a pod...).
5. Pri inštalácii akéhokoľvek osvetlenia nesmú byť poškodené fasády a strechy národných kultúrnych pamiatok.
6. V pamiatkovej zóne nie je možné na zvýrazňovanie názvov prevádzok a reklám používať výrazné neónové osvetlenie a iné osvetlenia s farebnými efektmi.

B.6.5. Požiadavky na zachovanie pôvodných stavebných materiálov, konštrukcií, výplní okien, dverí a brán (zachovanie ich členenia, typov na základe historicky používaných materiálov v danom prostredí)

1. Je nutné vyhnúť sa neopodstatnenému odstraňovaniu pôvodných konštrukcií objektov, a zachovať autentičnosť prvkov v materiáli aj v remeselnom spracovaní ako historickej a pamiatkovej hodnoty objektu a výrazového prostriedku v danom pamiatkovom území.
2. Poškodené historické konštrukcie, výplne a prvky na národných kultúrnych pamiatkach je potrebné obnoviť, doplniť. Ich výmena je možná len pri nenávratnom poškodení a zničení, za tvarovú a materiálovú kópiu.

3. Pri obnove a nutných rekonštrukciách objektov používať tradičné stavebné materiály charakteristické pre dané prostredie, t.j. omietnuté murivo objektov, prípadne tehlové či kamenné murivo hospodárskych stavieb a drevených stodôl.
4. Omietky objektov realizovať ako hladené, s ohľadom na konkrétny slohový výraz daného objektu. Konečná farebná úprava fasád bude predmetom konzultácie a schválenia príslušným Krajským pamiatkovým úradom. Na jestvujúcich historických objektoch používať len difúzne omietky.
5. Zateplňovanie objektov z exteriéru nie je prípustné pri pamiatkach evidovaných v ÚZPF, vytypovaných na vyhlásenie za NKP a taktiež ostatných nehnuteľnostiach s pamiatkovou hodnotou, ktoré majú architektonicko-historicky cennú fasádu.
6. Pri nehnuteľnostiach vytypovaných na vyhlásenie za NKP a nehnuteľnostiach s pamiatkovou hodnotou je potrebné v prípade obnovy v plnej miere rešpektovať pôvodné typy (klasický obdĺžnikový tvar okna na výšku, členenie priečnikmi, pôvodné rozmery, materiál, brány a exteriérové vstupy drevené, s rešpektovaním slohového charakteru daného objektu). Pri obnove NKP je nutné postupovať individuálne v zmysle §32 pamiatkového zákona.
7. Pri realizácii novostavieb v historickej zástavbe v pamiatkovej zóne (Výkres V.2.6., R 1-11)- veľkosť okenných otvorov prispôbiť okolitej zástavbe. Okná budú členené, s klasickým otváraním. Pri realizácii stavieb sa možno inšpirovať dobovými fotografiami alebo okolitou zástavbou, vychádzajúcou z miestnej tradície.

B.6.6. Požiadavky na riešenie infraštruktúry a technických zariadení

1. Odstrániť neesteticky osadené technické zariadenia, nefunkčné antény a rozvodné skrine, resp. premiestniť ich na menej rušivé miesto. Pri obnove alebo úprave objektu preriešiť existujúce rušivé trasovanie rozvodov. Novo navrhované rozvody umiestniť pod omietku tak, aby nedošlo k nadmernému poškodeniu pôvodných omietkových vrstiev a murív na objektoch NKP, nehnuteľnostiach vytypovaných na vyhlásenie za NKP a nehnuteľnostiach s pamiatkovou hodnotou.
2. Zariadenia technickej infraštruktúry (plynomery, elektromery, rozvodové skrine, trafostanice, klimatizačné jednotky, satelitné a telekomunikačné zariadenia, kolektory a iné) neumiestňovať v pohľadovo prístupných polohách uličného interiéru, v nevyhnutných prípadoch ich vizuálne eliminovať, alebo riešiť formou zemných modulov v spolupráci so správcami sietí.
3. Rozvodné elektroskrine, plynomery a podobné zariadenia je prípustné umiestňovať na objektoch v rovine fasády, ak je to možné na bočných fasádach, v plochách kde nenarušia výtvarné a architektonické prvky fasád objektov. Podľa možnosti skrinky farebne prispôbiť vzhľadu fasády. Uprednostňovať ich nenápadné umiestnenie a nerušivý vzhľad skriniek. Samostatne stojace rozvodové skrinky umiestňovať len na miestach z uličného pohľadu čo najmenej viditeľné.
4. Použitie nevyhnutných komunikačných zariadení, napr. satelitných antén a podobne, je prípustné v obmedzenom rozsahu, zariadenia však nemajú byť viditeľné z verejného priestoru. Na technické zariadenia aplikovať farebnú úpravu, ktorá nebude pôsobiť rušivo v danom prostredí.

5. Eliminovať rušivé pôsobenie káblového vedenia, ktoré je potrebné podľa možnosti viesť v zemi, vrátane všetkých inžinierskych sietí, pred položením dlažby.

B.6.7. Požiadavky na umiestnenie reklamy

1. Z hľadiska zachovania historického charakteru zástavby je potrebné riešiť reklamy predovšetkým formou vývesných štítov, resp. výstrčiek na fasády objektu. Ďalšie názvy prevádzok okrem vývesných štítov je možné riešiť názvom zo samostatných písmen umiestnených na fasádu (kovové, maľované, drevené a pod.). Ich veľkosť musí byť prispôbená charakteru a mierke objektu, na ktorý sa inštalujú.
2. Veľkoplošné reklamy (tabuľové, alebo maľované) nie je možné umiestňovať v pamiatkovej zóne ani pri hranici pamiatkovej zóny. Iné propagačné, plagátovacie panely a podobné informačné plochy je možné v pamiatkovom území situovať iba na základe komplexného návrhu na primeranej estetickej úrovni.
3. Osadenie všetkých reklamných zariadení, oznamov a technických zariadení bude posudzované podľa charakteru jednotlivých objektov individuálne v súlade s pamiatkovým zákonom (§.30, ods. 3). Umiestnenie reklamného a propagačného zariadenia v pamiatkovom území je spoplatnené v zmysle zákona o správnych poplatkoch.

B.7. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu charakteristických pohľadov, siluety a panorámy územia v kontexte s krajinou a pohľadovými uhlami

1. Je potrebné zachovať vizuálne väzby prostredia a diaľkové pohľady na siluetu a panorámu historického jadra s námestím a vežou kostola.
2. V miestach významných pohľadových uhlov (II. časť, kap. B.1.2, Výkres V.2.6. a V.2.2) na dominanty sídla nesituovať také stavby, ktoré by svojou hmotou, výškou a architektonickým riešením zakrývali pohľad na významné pamiatkové objekty, hodnotné priestory pamiatkovej zóny a okolia, prípadne im konkurovali (najmä pohľady z kalvárie a z kopca nad bývalou Zornicou).
3. Uličné priehľady neznehodnocovať reklamnými zariadeniami a pútačmi inštalovanými naprieč nad cestou. Rešpektovať najhodnotnejšie vnútorné a diaľkové pohľady pamiatkovej zóny (II. časť, kap. B.1.2, Výkres V.2.6.) .

B.8. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu archeologických nálezísk a nálezov

1. Vyhľadávať, identifikovať a dokumentovať autentické stavebné prvky mestského opevnenia (graficky, prípadne písomne doložené mestské brány) zrejme dodnes zachované pod terénom, alebo v hmote novších objektov. Tam kde je to možné, prezentovať jeho novo odkryté časti, prípadne naznačiť ich pôdorys v súčasnej dlažbe.

2. Vzhľadom k predpokladu archeologických nálezov a situácií na území pamiatkovej zóny je potrebné pri akýchkoľvek zemných prácach súvisiacich so stavebnou činnosťou alebo rekonštrukciou existujúcich objektov požadovať uskutočnenie pamiatkového archeologického výskumu. Vzhľadom na charakter prác by sa mal archeologický výskum realizovať v predstihu alebo minimálne počas zemných prác.
3. V prípade zistenia archeologických nálezov odporúčame v informačnom systéme (na tabuliach) informovať verejnosť o archeologických nálezoch, ich uložení a prezentácii.
4. Pri zistení architektonických nálezových situácií podľa možnosti realizovať minimálne náznakovú rekonštrukciu pôdorysov významných archeologických nálezov a nálezísk v dlažbe v interiéri, prípadne ich prezentáciu pod presklenou plochou tak, aby boli vizuálne prezentované pre návštevníkov. Prezentácia pod presklenou plochou je podmienená kvalitným technickým riešením odvetrania. Prezentáciu archeologických nálezov a nálezísk je nutné vypracovať po konzultácii a schválení príslušným orgánom ochrany pamiatkového fondu.

B.9. Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia

Kultúrne a prírodné hodnoty pamiatkového územia tvorí systém zelene na verejných priestranstvách, v okolí NKP a v dvorových častiach objektov, líniové prvky zelene okolo vodných tokov, vodné toky, prvky drobnej architektúry a výtvarných diel s konkrétnym vymenovaním požiadaviek ich ochrany, spôsobu obnovy a regenerácie a ochrany životného prostredia.

B.9.1. Požiadavky na zachovanie, údržbu, regeneráciu a funkčné využitie systému zelene v pamiatkovej zóne

1. Priznať a rešpektovať v urbanistickej štruktúre PZ historickým, spoločenským, hospodárskym a urbanistisko - architektonickým vývojom získané miesto a význam.
2. Rešpektovať tie vývojové vstupy do systému zelene v severozápadnej časti priestoru Námestia SNP, ktoré doň priniesli pozitívny priestorový, funkčný a estetický efekt.
3. Rešpektovať a zohľadňovať objekty zelene dotvárajúce historické prostredie NKP (tvoriace ich záhrady a dvory), pri ich úprave zohľadniť ich doplnkovú funkciu a podriadenosť okolitej architektúre. Jedná sa o NKP dom meštiansky (Reštaurácia Casablanca) evidovanú v ÚZPF pod č. 850/0, parc. č. 26 a NKP meštiansky dom (Dom Karpatonemeckého spolku) evidovanú v ÚZPF pod č. 2619/0, parc. č. 413-414/1, r.k. kostola Sľatia sv. Jána Krstiteľ'a, č.ÚZPF: 848/0, na p.č. 8.
4. Požiadavka na rešpektovanie úprav zelene sa vzťahuje aj na bezprostredné okolie nehnuteľnosti - Kláštora milosrdných sestier sv. Vincenta (býv. dievčenská škola).

5. Pri obnove alebo úprave všetkých nosných prvkov systému zelene uprednostňovať výsadby drevín domáceho pôvodu.

B.9.1.1. Sadovnícke úpravy námestia

1. Zeleň uplatňovať ako doplnkový prvok urbanistickej štruktúry a pri jej obnove a úprave uplatniť jej podriadenosť okolitej architektúre.
2. Pri akceptovaní základnej dispozície menších sadovnícky upravených plôch námestia (vid' B.9.1, bod 2), pri úprave ich porastovej štruktúry vhodným výberom jednotlivých druhov drevín podporiť historické prostredie pamiatkovej zóny. Používať také druhy, ktoré boli typické a používané na prelome 19. a 20. storočia.
3. Na nové výsadby používať domáce druhy drevín, v prípade potreby použitia kultivarov vzhľadom na priestorové možnosti alebo hmotu zástavby použiť tvarovo a štruktúrou podobné základným druhom. Výrazné tvarové alebo farebné modifikácie prípadne nepôvodné dreviny (tzv. exotické) sú neprípustné. Uprednostňovať listnaté druhy drevín.
4. V prípade potreby kvetinovej výsadby použiť tradičný sortiment, charakter výsadiel tzv. skaliek je neprípustný.
5. Mobilnú zeleň používať len vo výnimočných prípadoch, na základe individuálneho posúdenia, ako časovo obmedzenú formu estetizácie spevnených plôch. Dbáť na architektonický a estetický výraz nádob (resp. kontajnerov) na výsadbu zelene.

B.9.1.2 Líniové prvky - stromoradia uličných interiérov

1. Zachovať a obnovovať líniové formácie stromoradií rešpektujúc priestorové možnosti uličného interiéru.
2. Pri obnove stromoradií dbať na druhové zloženie drevín. Používať listnaté stromy zabezpečujúce primeranú priestorovú dynamiku a premenlivosť v čase.
3. Na nové výsadby používať domáce druhy drevín, v prípade potreby použitia kultivarov vzhľadom na priestorové možnosti alebo hmotu zástavby použiť tvarovo a štruktúrou podobné základným druhom, Výrazné tvarové alebo farebné modifikácie prípadne nepôvodné dreviny (tzv. exotické) sú neprípustné. Je možné umožniť aj kvitnúci efekt, avšak nevhodné sú dreviny silne plodiace.
4. Líniové výsady drevín umiestňovať prednostne do trávnatých pásov, do výsadbových mís umiestnených v dlažbe len výnimočne.
5. Zmenšovanie trávnatých pásov pre účely parkovania alebo iných spevnených plôch je neprípustné.
6. V prípade potreby kvetinovej výsadby použiť tradičný sortiment, charakter výsadiel tzv. skaliek je neprípustný.

B. 9.1.3 Dvorové časti a záhrady dotvárajúce prostredie NKP

1. Využívanie dvorových častí a záhrad dotvárajúcich prostredie NKP a ich úprava musí odpovedať pamiatkovej hodnote a spôsobu prezentácie NKP.
2. Pri ich využívaní zohľadniť hlavnú funkciu objektu NKP a prispôbiť jej funkčné využitie a účel.
3. Ich úprava musí rešpektovať obdobie vzniku stavebného objektu a musí byť podriadená typológii stavby a jej tvarosloviu. Uvedený princíp sa vzťahuje nielen na vegetačné prvky ale aj na tzv. „technické“ prvky (komunikácie, drobná architektúra, komunikácie a pod.). Uprednostňovať pôvodnú úpravu dvorov a záhrad, ktorú je možné preukázateľne dokladovať.
4. Priestory udržiavať vo funkčno-účelovej kombinácii spevnených plôch a zelene (s pozitívnym pomerom k vegetačným prvkom). Nevnášať prebytočnú porastovú hmotu do blízkosti objektov NKP.

B. 9.1.4 Brehové porasty vodného toku

1. Rešpektovať prírodný charakter sprievodnej vegetácie vodného toku ako prírodný segment štruktúry pamiatkovej zóny.
2. Zabezpečiť primeranú údržbu brehových porastov rešpektujúc ich dynamický a premenlivý ráz.

B.9.2. Požiadavky na zachovanie, údržbu a ochranu vodných tokov v pamiatkovom území

Je potrebné z estetického hľadiska a z hľadiska ochrany nehnuteľností v pamiatkovom území, pravidelne čistiť vodné toky a ich brehy od náletov, porastov a nežiaducich naplavenín, aby nedochádzalo k zdvihnutiu hladiny tokov a aby bola zabezpečená aj údržba zelene.

B.9.3. Požiadavky na zachovanie, ochranu, obnovu a údržbu exteriérových výtvarných a umelecko-remeselných prvkov

Výtvarné diela a umelecko-remeselné prvky:

1. Základnou požiadavkou pre záchranu a reštaurovanie kultúrnych pamiatok je fyzická záchrana výtvarných diel a umelecko-remeselných prvkov ako celku s maximálnym rešpektovaním a zachovaním autenticity diela. Preto je potrebné minimalizovať zásahy do pôvodného výtvarného a sochárskeho diela. Reštaurátorské, udržiavacie, rekonštrukčné a umelecko-remeselné práce môžu byť uskutočnené len na základe rozhodnutia Krajského pamiatkového úradu.

2. Reštaurovanie výtvarných diel a umelecko-remeselných prvkov, ktoré sú pamiatkami, môže vykonávať len zodpovedná fyzická osoba - reštaurátor, ktorý má odbornú spôsobilosť, zákonom stanovenú prax v požadovanom odbore, podľa § 5 odseku 2, písmena a) zákona číslo 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov.
3. Nesituovať a nesadiť stromy v blízkosti týchto výtvarných diel z dôvodu neskoršieho poškodenia objektov koreňovým systémom a rozvetvenou korunou.

Malá architektúra a výtvarné diela:

1. Historickou malou architektúrou, exteriérovými výtvarnými a umelecko-remeselnými prvkami a dielami sa rozumejú sochy, plastiky, kríže, pomníky, pamätníky a ďalšie stavebné prvky s nimi súvisiace (podnože, schodiskové stupne, dlažby, ohrady a podobne). Všetky tieto historické prvky sú súčasťou autentického obrazu sídla a sú predmetom ochrany, obnovy a prezentácie pamiatkových hodnôt pamiatkového územia. Tieto tradičné doplnky je potrebné zachovať v originálnej podobe, ktorá môže byť vzorom aj pre novo zriaďované prvky.
2. Nehnutelnosti vytypované na vyhlásenie za NKP (kamenné stĺpy so sochami P. Márie, sv. Jána Nepomuckého, sv. Floriána a Piety, pomník padlým v I. sv. vojne so sochou Krista Kráľa), je potrebné chrániť ako pamätihodnosti do doby spracovania návrhu na vyhlásenie za kultúrne pamiatky.
3. V pamiatkovom území vo verejne prístupných priestoroch neumiestňovať mobilné objekty cudzorodej povahy (napríklad chladiarenské boxy, katalógové typizované kiosky a bunky, typizované garáže). Umiestnenie technicky nevyhnutných mobilných zariadení je možné pripustiť mimo verejne prístupných priestorov.

B. 9.4. Regenerácia pamiatkového územia a životné prostredie

1. Priemyselné a hlučné prevádzky neumiestňovať do pamiatkového prostredia pamiatkovej zóny.
2. Pri regenerácii pamiatkového prostredia dbať o ochranu životného prostredia a na území pamiatkovej zóny nevytvárať skládky odpadu.
3. Verejné hygienické zariadenia, nie je možné umiestňovať v exponovaných častiach územia ako samostatné objekty. Je možné ich umiestniť v okrajových polohách, alebo v existujúcich objektoch tak, aby ich výzor a umiestnenie nenarušali interiér pamiatkovej zóny.
4. Z hľadiska zachovania zástavby a zelených plôch (záhrad, stromoradií,..) v pamiatkovom území ako aj pri napojení historického jadra s novou okolitou zástavbou, zachovať zeleň záhrad, parkov, prípadne vytvárať aj nové zazelenené plochy.

C. ZÁVER

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno sú spracované v zmysle Usmernenia Pamiatkového úradu SR k spracovaniu dokumentácie Zásad ochrany pamiatkového územia, so zohľadnením osobitosti pamiatkového územia Nitrianske Pravno a dlhodobého spôsobu ochrany a prístupu orgánu ochrany pamiatkového fondu na danom území. Podľa § 29 Zákona NRSR č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov sú súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu.

Zásady ochrany pamiatkového územia sú odborným dokumentom na vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia, ktorými orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb a urbanistických súborov, vrátane vhodného technického vybavenia pamiatkového územia.

Návrhy opatrení a odporúčania na zachovanie, záchranu, regeneráciu, revitalizáciu a obnovu pamiatkového územia:

- Zásady ochrany pamiatkového územia - Pamiatková zóna Nitrianske Pravno, prijať ako súčasť ÚPN Nitrianske Pravno. Po nadobudnutí účinnosti textovú časť a obrazovú časť dokumentu zverejniť pre potreby používateľov na oficiálnej internetovej stránke obce vo formáte zabraňujúcom zmene údajov a s upozornením na dodržanie autorských práv KPÚ Trenčín, pracovisko Prievidza.
- Vytvoriť a schváliť nový zoznam pamätihodností obce. Ochranu objektov, zaniknutých objektov, významnej zelene, či výtvarných exteriérových diel a prvkov drobnej architektúry, ktoré sú architektonicko-historicky zaujímavé a nie sú zapísané v ÚZPF, odporúčame zapracovať do evidencie pamätihodností.
- Vypracovať informačný systém pamiatkového územia s upozorneniami na objekty NKP, významné objekty územia, osobnosti a udalosti viažuce sa na územie.
- Postupne realizovať schválené projekty obnovy, regenerácie, zachovania a záchranu pamiatkového územia a jeho prvkov.
- Odporúčame podľa možnosti využiť fondy EÚ vhodné pre obnovu národných kultúrnych pamiatok, dotačný systém z fondu MK SR „Obnovme si svoj dom“, prípadne iné dotácie verejných a súkromných firiem a organizácií určených pre obnovu, či úpravu NKP, pamätihodností, prípadne okolia objektov v pamiatkovom území.

IV. ČASŤ: FOTOGRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA

Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno

IV.1. Reprodukcie historických fotografií a kresieb:

Por. č.	Č. snímky	Popis	Pozn.
1.	Scan 01	Centrum PZ, 1.pol. 20.stor, námestie	Pohľad z veže kostola
2.	Scan 02	Centrum PZ, 1.pol. 20.stor, námestie	Pohľad z veže kostola
3.	Scan 03	Centrum PZ, 1.pol. 20.stor, Dlhá ul.	Pohľad z veže kostola
4.	Scan 04	Centrum PZ, 1.pol. 20.stor, Dlhá ul.	Pohľad z veže kostola
5.	Scan 05	JV časť námestia, 18. stor.	Perokresba
6.	Scan 06	Typické pravnianske domy v 19.stor.	Perokresba
7.	Scan 07	Pravniansky dom s výškou, 19.st.	Kresba
8.	Scan 08	Nemecký dom z Hor. Nitry 19. stor.	Kresba
9.	Scan 09	Južná časť námestia, koniec 19. stor.	Fotoreprodukcia
10.	Scan 10	JV časť námestia, 1897	Fotoreprodukcia
11.	Scan 11	Centrálne časť námestia, zač.20. stor.	Pohľadnica reprodu.
12.	Scan 12	SV nárožie námestia, zač. 20. stor.	Pohľadnica reprodu.
13.	Scan 13	Dlhá ul., severná strana, zač. 20. stor.	Fotoreprodukcia
14.	Scan 14	Dlhá ul., most cez Tužinku, zač. 20. stor.	Fotoreprodukcia
15.	Scan 15	Starý kamenný most cez Nitru, 1. pol. 20. st.	Fotoreprodukcia
16.	Scan 16	Prievidzská ul., okolo r. 1900	Fotoreprodukcia
17.	Scan 17	Severná strana Dlhej ulice, 1905	Fotoreprodukcia
18.	Scan 18	Severná časť námestia, 1903	Fotoreprodukcia
19.	Scan 19	Kláštor a fara , zač. 20. stor.	Fotoreprodukcia
20.	Scan 20	Radnica, zač.20. stor.	Fotoreprodukcia
21.	Scan 21	Jarmok na námestí, zač.20. stor.	Fotoreprodukcia
22.	Scan 22	Dlhá ul. z námestia, 1. pol. 20. stor.	Fotoreprodukcia
23.	Scan 23	Pohľad na Prievidzskú ul., zač. 20. stor.	Fotoreprodukcia
24.	Scan 24	Centrálne časť nám. okolo pol. 20. stor.	Fotoreprodukcia
25.	Scan 25	Priečelie kostola po prestavbe, 1907	Fotoreprodukcia
26.	Scan 26	Priečelie kostola pred prestavbou, koniec 19. st	Fotoreprodukcia
27.	Scan 27	Južná časť námestia, 1. pol. 20. stor.	Fotoreprodukcia
28.	Scan 28	JV nárožie námestia, zač. 20. stor.	Fotoreprodukcia

29.	Scan 29	Kostol pred prestavbou, koniec 19. stor.	Fotoreprodukcia
30.	Scan 30	Kostol po prestavbe, zač. 20. stor.	Fotoreprodukcia
31.	Scan 31	JV nárožie námestia, 1903	Fotoreprodukcia
32.	Scan 32	JV nárožie námestia, zač. 20. stor.	Fotoreprodukcia
33.	Scan 33	Bývalá mestská škola, zač. 20. stor.	Fotoreprodukcia
34.	Scan 34	JV nárožie námestia, 1.pol. 20.stor.	Fotoreprodukcia
35.	Scan 35	Západná strana námestia, 1934	Fotoreprodukcia
36.	Scan 36	Južná strana námestia, okolo 1960	Fotoreprodukcia
37.	Scan 37v	JV nárožie námestia, podoba z 18. stor.	Perokresba, výrez
38.	Scan 38v	JV nárožie námestia, podoba z konca 19. stor	Fotoreprod.,výrez
39.	Scan 39v	JV nárožie námestia, podoba z 1. pol. 20. stor.	Fotoreprod.,výrez
40.	Scan 40v	JV nárožie námestia, podoba zo zač. 21. stor.	Fotoreprod.,výrez

(Pozn.: Archívne foto prevzaté z citovanej literatúry BURAN, Š. (Edit): Nitrianske Pravno 1335 – 1985. Nitrianske Pravno 1985, RICHTER, S.M. – SCHWERTSIK, S.: Deutsch-Proben, wie es daheim war. Stuttgart 1979, KASPAREK, M.V.: Als Säer wir kamen... Deutsches Leben in den Karpaten. Stuttgart 1959, ZEMENE, R.M.: Z dejín Nitrianskeho Pravna a okolia, In: Vlastivedný zborník Horná Nitra II, Banská Bystrica 1965, Archív KPÚ TN, prac. Prievidza)

IV.2. Fotodokumentácia súčasného stavu:

Por. č.	Č. snímky	Popis	Pozn.
1.	001-NP_03	Centrum pam. zóny	letecký pohľad
2.	002-NP_04	Centrum pam. zóny	letecký pohľad
3.	003-NP_08	Centrum pam. zóny	letecký pohľad
4.	004-NP_09	Centrum pam. zóny	letecký pohľad
5.	005-P5070307	Centrum pam. zóny z V	diaľkový pohľad
6.	006-P5070322	Centrum pam. zóny zo SV	diaľkový pohľad
7.	007-P5110110	Centrum pam. zóny z JV	diaľkový pohľad
8.	008-P5110115	Centrum pam. zóny z kalvárie	diaľkový pohľad
9.	009-DSCN1113	Centrum pam. zóny	z veže kostola
10.	010-DSCN1114	Centrum pam. zóny	z veže kostola
11.	011-DSCN1111	Centrum pam. zóny	z veže kostola
12.	012-DSCN1110	Centrum pam. zóny	z veže kostola
13.	013-DSCN1272	Nám. SNP, južná strana	celok

14.	014-DSCN0140	Nám. SNP, južná strana, domy č.33, 35	fasády
15.	015-DSCN1392	Nám. SNP, južná strana, č.37,39,41	fasády
16.	016-DSCN1393	Nám. SNP, západná strana	celok
17.	017-DSCN1395	Nám. SNP, západná strana, dom č.49	priečelie
18.	018-DSCN1273	Nám. SNP, západná strana	celok
19.	019-DSCN1274	Nám. SNP, západná strana	celok
20.	020-DSCN1275	Nám. SNP, západná strana, dom č.55	priečelie
21.	021-DSCN1276	Nám. SNP, západná strana, dom č. 57	priečelie
22.	022-DSCN1277	Nám. SNP, západná strana, dom č. 57	okná na poschodí
23.	023-DSCN1280	Nám. SNP, západná strana, dom č. 57	strop na poschodí
24.	024-DSCN1283	Nám. SNP, západná strana, dom č. 57	klenba v suteréne
25.	025-P5110357	Malinovská ul., severná strana	fasády
26.	026-P5110358	Malinovská ul., severná strana	vyústenie do nám.
27.	027-P5110359	Malinovská ul., južná strana	vyústenie do nám
28.	028-P5110360	Malinovská ul., múr južnej strany	celok
29.	029-P5110354	Štúrova ul., západná hranica PZ	zadné trakty parciel
30.	030-P5110361	Štúrova ul., západná hranica PZ	nevhodné objekty
31.	031-P5110363	Ul. M.R.Štefánika, západ. hranica PZ	pohl'. na vežu kostola
32.	032-P5110367	Ul. M.R.Štefánika, západ. hranica PZ	nová zástavba
33.	033-DSCN1860	Žltá ul., južná a severná strana	celok
34.	034-DSCN1861	Žltá ul., zástavba severnej strany	fasády
35.	035-DSCN1862	Žltá ul., zástavba severnej strany	fasády
36.	036-DSCN1863	Žltá ul., zástavba severnej strany	fasády
37.	037-DSCN1867	Žltá ul., juhozápadné nárožie ulice	fasády
38.	038-DSCN1866	Žltá ul., zástavba južnej strany	hospodárska budova
39.	039-DSCN1871	Komenského ul., zástavba vých. strany	fasády
40.	040-DSCN1872	Komenského ul., výjazd na Tužinu	celok
41.	041-DSCN1284	Nám. SNP, záp.časť, blok obyt. domov	celok
42.	042-DSCN1285	Nám. SNP, SZ nárožie	celok
43.	043-DSCN1286	Nám. SNP, severná strana	celok
44.	044-DSCN1292	Nám. SNP, severná strana, dom č. 4	interiér. klenba príz.
45.	045-DSCN1288	Nám. SNP, severná strana, dom č. 8	detail priečelia
46.	046-DSCN1408	Nám. SNP, severná strana	celok
47.	047-DSCN1289	Nám. SNP, severná strana, dom č.10	klenba prízemnej časti
48.	048-DSCN1290	Nám. SNP, severná strana, dom č.10	portál do pivnice

49.	049-DSCN1295	Nám. SNP, severná strana, domy č.14,16	fasády
50.	050-DSCN1296	Nám. SNP, severná strana, dom č.18	prestavaný objekt
51.	051-DSCN1297	Nám. SNP (Pionierska ul. č.2), sev. str.	prestavaný objekt
52.	052-DSCN1300	Nám. SNP, východná strana, dom č.20	fasáda, penzión Rose
53.	053-DSCN1297	Nám. SNP, východná strana	radová zástavba
54.	054-DSCN1301	Nám. SNP, východná strana, dom č.22	fasáda
55.	055-DSCN1302	Nám. SNP, východná strana dom č.24	fasáda
56.	056-DSCN1303	Nám. SNP, vých. strana, dom č. 26	fasáda
57.	057-DSCN1304	Nám. SNP, vých. strana, dom č. 28	fasáda
58.	058-DSCN1305	Nám. SNP, vých. strana, dom č 30	fasáda
59.	059-DSCN1306	Nám. SNP, vých. strana, dom č. 32	fasáda
60.	060-DSCN1307	Nám. SNP, nár. dom zo sev. strany, č. 32	bočná fasáda
61.	061-P5110066	Dlhá ul., severná strana	prieluka rad. zástavby
62.	062-P5110067	Dlhá ul., severná strana	celok
63.	063-P5110271	Dlhá ul., severná a južná strana	celok od Jednoty
64.	064-P5110333	Dlhá ul., južná strana, dom č. 68	fasáda
65.	065-DSCN1357	Dlhá ul., severná strana	celok
66.	066-DSCN1308	Dlhá ul., severná strana, dom. č. 13, 15	fasáda bývalej pošty
67.	067-DSCN1309	Dlhá ul., severná strana, dom. č. 17	fasáda
68.	068-DSCN1310	Dlhá ul., severná strana, dom. č. 21	fasáda
69.	069-DSCN1311	Dlhá ul., severná strana, dom č. 27	fasáda, datovanie 1896
70.	070-DSCN1351	Dlhá ul., severná strana	celok
71.	071-DSCN1314	Dlhá ul., severná strana, dom č. 39	fasáda
72.	072-DSCN1314	Dlhá ul., severná strana	celok
73.	073-P5110212	Športová ul., objekt býv. pivovaru	časť záp. fasády
74.	074-P5110213	Športová ul., objekt býv. pivovaru	renes. klenby interiéru
75.	075-P5110225	Športová ul., pohľad zo severu	celok
76.	076-P5110240	Športová ul., komplex budov pivovaru	celok
77.	077-DSCN1315	Dlhá ul., pohľad z mosta rieky Tužinky	nárož. objekt pivovaru
78.	078-DSCN1326	Dlhá ul., severná strana	celok
79.	079-DSCN1327	Dlhá ul., severná strana, dom č.53	fasáda
80.	080-DSCN1328	Dlhá ul., severná strana, dom č. 55	fasáda s balkónom
81.	081-DSCN1329	Dlhá ul., severná strana, dom č.	fasáda
82.	082-DSCN1330	Dlhá ul., križovatka Dlhej a Mlynskej ul.	celok
83.	083-DSCN1331	Dlhá ul., pohľad do Mlynskej ul.	celok

84.	084-DSCN1336	Dlhá ul., pohľad z východnej strany	celok
85.	085-P5110166	Mlynská ul., východná strana, dom č.2	fasáda domu s výškou
86.	086-P5110169	Mlynská ul., západná strana	nezastavané parcely
87.	087-P5110170	Mlynská ul., nárožný dom č.1	fasády
88.	088-P5110171	Mlynská ul., pohľad do dvora	nezastavané parcely
89.	089-DSCN1334	Dlhá ul., pohľad od východu	celok
90.	090-DSCN1332	Dlhá ul., pohľad na severnú stranu	celok
91.	091-DSCN1333	Dlhá ul., severná strana	predmostie
92.	092-DSCN1335	Dlhá ul., most cez rieku Nitru	celok
93.	093-DSCN1337	Dlhá ul., južná a časť severnej strany	celok
94.	094-DSCN1338	Dlhá ul., južná strana	celok
95.	095-DSCN1339	Dlhá ul. južná strana, dom č. 52	fasáda s podjazdom
96.	096-DSCN1341	Dlhá ul. južná strana, dom č. 52	detail pôv. okna
97.	097-DSCN1340	Dlhá ul., južná strana	celok
98.	098-DSCN1342	Dlhá ul., južná strana	celok
99.	099-DSCN1344	Dlhá ul., južná strana, dom č. 44	fasáda s podjazdom
100.	100-DSCN1345	Dlhá ul., južná strana, dom č. 44	detail pôv. okna
101.	101-DSCN1346	Dlhá ul., južná strana, dom č. 42	fasáda s nikou a sôch.
102.	102-DSCN1321	Dlhá ul., južná strana, dom č. 42	klenba prízemnia
103.	103-DSCN1322	Dlhá ul., južná strana, dom č. 42	klenba v podjazde
104.	104-DSCN1324	Dlhá ul., južná strana, dom č. 42	portál do suterénu
105.	105-DSCN1319	Dlhá ul., južná strana, dom č. 40	fasáda
106.	106-DSCN1316	Dlhá ul., južná strana, dom č. 40	klenba podjazdu
107.	107-DSCN1317	Dlhá ul., južná strana, dom č. 40	objekt v dvorovej časti
108.	108-DSCN1318	Dlhá ul., južná strana, dom č. 40	časť klenby na posch.
109.	109-DSCN1347	Dlhá ul., južná strana, dom č. 36	fasáda
110.	110-DSCN1348	Dlhá ul., južná strana, dom č. 36	detail pôv. okna
111.	111-DSCN1349	Dlhá ul., južná strana	celok
112.	112-DSCN1350	Dlhá ul., južná strana, dom č. 24	fasáda
113.	113-DSCN1352	Dlhá ul., južná strana	celok
114.	114-DSCN1353	Dlhá ul., južná strana	celok
115.	115-DSCN1354	Dlhá ul., južná strana, dom č. 16	podjazd s pôv. bránou
116.	116-DSCN1356	Dlhá ul., južná strana	celok
117.	117-P5110055	Hviezdoslavova ul., pohľad od kostola.	parkov. za kostolom
118.	118-P5110060	Hviezdoslavova ul., východná strana	prestavaný hosp. objekt

119.	119-P5110062	Hviezdoslavova ul., pohľad na vých. str.	celok
120.	120-P5110064	Hviezdoslavova ul., pohľad na vých. str.	križovatka s Dlhou ul
121.	121-P5110053	Nám. SNP, južná strana pri kostole	stará fara s oplotením
122.	122-P5110054	Nám. SNP, južná strana pri kostole	kláštor s oplotením
123.	123-P5110056	Nám. SNP, južná strana pri kostole	vstup do fár. dvora
124.	124-P5110058	Nám. SNP, južná strana pri kostole	vstup s časťou oplot.
125.	125-DSCN1358	Nám. SNP, východná strana	časť OD Jednota
126.	126-DSCN1360	Nám. SNP, JV pohľad na kostol	celok s areálom
127.	127-DSCN1365	Nám. SNP, južná strana	medzi kláštor a kostol.
128.	128-DSCN1361	Nám. SNP, južná strana	medzi OD a kostolom
129.	129-DSCN1368	Nám. SNP, južná strana	priečelie kláštora
130.	130-DSCN1366	Nám. SNP, južná strana	priestor pred kláštor.
131.	131-DSCN1362	Nám. SNP, južná strana	pohľad od východu
132.	132-DSCN1363	Nám. SNP, južná strana	priečelie kostola
133.	133-DSCN1370	Nám. SNP, južná strana	fasády nárož. domu
134.	134-DSCN1372	Nám. SNP, južná strana	fasády
135.	135-DSCN1371	Nám. SNP, južná strana	fasády
136.	136-DSCN1381	Nám. SNP, južná strana	celok
137.	137-DSCN1391	Nám. SNP, pohľad zo západu	celok
138.	138-DSCN1390	Nám. SNP, pohľad do Prievidzskej ul.	celok
139.	139-DSCN1389	Prievidzská ul., východ. a západ. strana	celok
140.	140-DSCN1388	Prievidzská ul., západná strana	fasády
141.	141-DSCN1387	Prievidzská ul., západná strana	celok
142.	142-DSCN1385	Prievidzská ul., západná strana	prieluka s oplotením
143.	143-DSCN1386	Prievidzská ul., východná strana	nové objekty
144.	144-DSCN1380	Nám. SNP, pohľad od Prievidzskej ul.	celok s obec. domom
145.	145-DSCN1384	Nám. SNP, cesty na Tužinu a Malinová	celok s amfiteátrom
146.	146-DSCN1396	Nám. SNP, pohľad od západnej strany	celok s obec. domom
147.	147-DSCN1397	Nám. SNP, pohľad z južnej strany	celok s amfiteátrom
148.	148-DSCN1399	Nám. SNP, obecný dom v centre nám	fasáda priečelia
149.	149-DSCN1405	Nám. SNP, obecný dom, SV pohľad	bočná fasáda
150.	150-DSCN1406	Nám. SNP, obecný dom južný pohľad	t.č. asan. zadné trakty
151.	151-DSCN1407	Nám. SNP, fontána, SV od obec. domu	v súčasnosti v rekonštr.
152.	152-DSCN1409	Nám. SNP, obec. dom, sever. pohľad	t.č. asan. zadné trakty
153.	153-DSCN1410	Nám. SNP, obec. dom, sever. pohľad	t.č. asan. zadné trakty

154.	154-DSCN1411	Nám. SNP, parková úprava sever. časti	celok
155.	155-DSCN1287	Nám. SNP, amfiteáter v SZ časti	detail architektúry
156.	156-DSCN1401	Nám. SNP, pohľad od amfiteátru	celok
157.	157-DSCN1379	Nám. SNP, JV časť s pam. SNP a hotel	celok
158.	158-P5110063	Nám. SNP, JV časť, pamätník SNP	súsošie na podstavci
159.	159-DSCN0138	Nám. SNP, JZ časť s pam. I. sv. vojny	celok
160.	160-DSCN1398	Nám. SNP, JZ časť, socha Krista Kráľa	detail s podstavcom
161.	161-DSCN1402	Nám. SNP, centráln. časť, Mariánsky stĺp	pred obj. č. 1
162.	162-DSCN1382	Nám. SNP, južná časť, sv. Ján Nepom.	pred obj. č. 21
163.	163-DSCN1355	Dlhá ul., južná strana, Pieta	pred obj. č. 14
164.	164-DSCN1343	Dlhá ul., južná strana, sv. Florián	pred obj. č. 44
165.	165-DSCN0139	Nám. SNP, obecný dom č.1 (NKP)	priečelie z JV
166.	166-DSCN0138	Nám. SNP, obecný dom č.1 (NKP)	priečelie z JZ
167.	167-P5061073	Nám. SNP, meštiansky dom č. 21 (NKP)	rešt. Casablanca
168.	168-DSCN0825	Nám. SNP, meštiansky dom č. 21 (NKP)	rešt. Casablanca
169.	169-P3100495	Nám. SNP, mešt. dom č. 45, 47 (NKP)	Karpat. spolok
170.	170-P3100521	Nám. SNP, mešt. dom č. 45, 47 (NKP)	zadný pohľad
171.	171-P3100491	Nám. SNP, mešt. dom č. 45, 47 (NKP)	pohľad z dvora
172.	172-P3100490	Nám. SNP, mešt. dom č. 45, 47 (NKP)	pohľad z dvora
173.	173-DSCN1120	Nám. SNP, farský kostol (NKP)	priečelie kostola
174.	174-DSCN1089	Nám. SNP, farský kostol (NKP)	vstupná časť kostola
175.	175-DSCN1122	Nám. SNP, farský kostol (NKP)	interiér, vých. časť
176.	176-DSCN1121	Nám. SNP, farský kostol (NKP)	interiér, západná časť

(Pozn.: letecké pohľady č. foto 1-4 prevzaté zo zdroja www.nitrianskepravno.sk, a č. foto. 5-176 Archív KPÚ TN, pracovisko PD – M. Dvončová, L. Reháková, J. Malečka, 2011

IV.3. Fotodokumentácia súčasného stavu - aktualizácia 2015

Por.č.	IV.2. por.č.	Č. snímky	Popis	Poznámka
1	153	P6101129	Nám.SNP, Obecný dom, sev. pohľad	po asanácii
2		P6101130	Nám SNP po obnove, S časť	
3		P6101131	Nám. SNP po obnove, Z časť	s amfiteátrom
4		P6101133	Nám. SNP po obnove, Z časť	s amfiteátrom
5		P3059482	Nám. SNP č. 156/41-	tzv. Lányiho kúria
6		P3059491	Nám. SNP č. 156/41, Lányiho kúria	Detail štuky
7		P3059640	Nám. SNP, Východná časť	S fontánou po obnove
8		P3059662	Nám. SNP č. 73-75, lekáreň, banka	
9		P3059654	Dlhá ul., severná strana, č. 11-21	celok
10		P2044843	Dlhá ul., severná strana,č.17-27	Celok
11	062	P3059658	Dlhá ul., severná strana,č.23-31	Celok
12		P4020021	Dlhá ul., severná strana, č.17-33	Pohľad od východu
13	065	P8071949	Dlhá ul., severná strana, č. 11-43	Celok, pohľad od V
14		P2044832	Dlhá ul., severná strana, č. 33-37	
15		P8071923	Dlhá ul., severná strana, č. 63-67	
16	080	P1168796	Dlhá ul., severná strana, č. 428/67	Fasáda s balkónom
17	081	P1168798	Dlhá ul., severná strana č. 429/69	Fasáda
18		P8071930	Dlhá ul., severná strana č. 79-81,1	
19		P8071931	Mlynská ul. Križovatka	
20		P8071932	Mlynská č. 2	pohľad
21		P8071936	Dlhá ul., severná strana	celok
22		P4020044	Dlhá ul., južná strana, č. 76-86	celok
23		P8071934	Dlhá ul., južná strana, č. 76-86	celok
24		P4020042	Dlhá ul., južná strana, č. 74-725	celok
25		P8071927	Dlhá ul., južná strana, č. 58	fasáda
26		P8071924	Dlhá ul., južná strana, č. 62-54	celok
27	101	P8071946	Dlhá ul., južná strana, č. 42	fasáda s nikou
28		P8071916	Dlhá ul., južná strana, č. 40,42	celok
29		P8071912	Dlhá ul., južná strana, č. 28-40	celok
30	114	P8071953	Dlhá ul., južná strana, č. 14-20	celok
31		P2044828	Dlhá ul., južná strana, č. 12-14	celok
32	116	P3059656	Dlhá ul., južná strana, č. 6-12	celok

(foto -Archív KPÚ TN, prac. Prievidza, L. Reháková, 2015)

V. ČASŤ: GRAFICKÁ DOKUMENTÁCIA **Pamiatkovej zóny Nitrianske Pravno**

V.1. Historické mapy:

V.1.1. Výrez mapy Uhorska z. r. 1556, Vlk Lazius, drevoryt

V.1.2. Prvé vojenské mapovanie, 1782 - 1784, výrez z mapy č. XII. – sek. 7

V.1.3. Tretie vojenské mapovanie, 1882, výrez z mapy č. XIX. - sek. 10

V.1.4. Historická katastrálna mapa z roku 1924, M 1:1000

V.1.5. Stadtplan Deutsch-Proben 1945, Nach Aufzeichnungen von Tenczer Vano aus dem Jahre 1947, M 1:6000 (In: Deutsch-Proben, wie es daheim war, Stuttgart 1979)

V.1.6. Hauerland, Deutsches Sprachgebiet um Kremnitz u. Deutsch-Proben, Bearbeitet von J.G.Fröhlich, M 1:100.000 (In: Deutsch-Proben, wie es daheim war, Stuttgart 1979)

V.1.7. Hranica PZ Nitrianske Pravno M 1:2000 - úprava hraníc zóny vyznačená v mape: Hranica PZ a jej ochranného pásma z roku 2005, (elektronicky spracovaná na odbore pamiatkových území PÚ SR v roku 2011 Mgr. T. Kowalskim).

V.2. Výkresová časť:

V.2.1. Vymedzenie pamiatkového územia, M 1:2000

V.2.2. Širšie vzťahy, M 1:5000

V.2.3. Rozbor pamiatkových hodnôt objektov a priestorov územia, M 1:2000

V.2.4. Slohová analýza objektov, M 1:2000

V.2.5. Stavebno-technický stav objektov, M 1:2000

V.2.6. Zásady ochrany pamiatkového územia, M 1:2000